

Fredag den 19. april 2024 (D)

1

82. møde

Fredag den 19. april 2024 kl. 9.00

Dagsorden

1) Forhandling om redegørelse nr. R 10:

Statsministerens redegørelse om rigsfællesskabet 2024.

(Anmeldelse 28.02.2024. Redegørelse givet 28.02.2024. Meddelelse om forhandling 28.02.2024).

2) Forespørgsel nr. F 26:

Forespørgsel til statsministeren om rigsfællesskabets muligheder og udfordringer.

Af Flemming Møller Mortensen (S), Louise Elholm (V), Karsten Hønge (SF), Carsten Bach (LA), Nanna W. Gotfredsen (M), Kenneth Fredslund Petersen (DD), Tina Cartey Hansen (KF), Jette Gottlieb (EL), Christian Friis Bach (RV), Alex Ahrendtsen (DF), Helene Liliendahl Brydensholt (ALT), Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU), Aaja Chemnitz (IA), Anna Falkenberg (SP) og Barbara Gaardlykke Apol (JF) m.fl.

(Anmeldelse 12.03.2024. Fremme 14.03.2024. Omtryk 15.03.2024).

3) 1. behandling af lovforslag nr. L 154:

Forslag til lov om kong Frederik den Tiendes civilliste.

Af statsministeren (Mette Frederiksen).

(Fremsættelse 10.04.2024).

4) 1. behandling af lovforslag nr. L 155:

Forslag til lov om årpenge for kronprins Christian.

Af statsministeren (Mette Frederiksen).

(Fremsættelse 10.04.2024).

5) 1. behandling af lovforslag nr. L 156:

Forslag til lov om årpenge for dronning Margrethe.

Af statsministeren (Mette Frederiksen).

(Fremsættelse 10.04.2024).

Meddelelser fra formanden

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mødet er åbnet.

Fra medlem af Folketinget Rasmus Jarlov (KF), der har orlov, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 22. april 2024 atter kan give møde i Tinget.

Tina Cartey Hansens (KF) hverv som midlertidigt medlem af Folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

I dag er der følgende anmeldelser:

Leif Lahn Jensen (S), Lars Christian Lilleholt (V), Peter Skaarup (DD), Karina Lorentzen Dehnhardt (SF), Ole Birk Olesen (LA), Henrik Frandsen (M), Mona Juul (KF), Trine Pertou Mach (EL), Martin Lidegaard (RV), Peter Kofod (DF), Helene Liliendahl Brydensholt (ALT) og Aaja Chemnitz (IA):

Beslutningsforslag nr. B 200 (Forslag til folketingsbeslutning om, at Danmark har pligt til at forhindre folkedrab (borgerforslag)).

Rasmus Stoklund (S), Torsten Schack Pedersen (V), Susie Jessen (DD), Pia Olsen Dyhr (SF), Alex Vanopslagh (LA), Monika Rubin (M), Mona Juul (KF), Pelle Dragsted (EL), Martin Lidegaard (RV), Morten Messerschmidt (DF), Helene Liliendahl Brydensholt (ALT), Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU), Aaja Chemnitz (IA), Anna Falkenberg (SP), Sjørður Skaale (JF), Mike Villa Fonseca (UFG), Lars Boje Mathiesen (UFG), Theresa Scavenius (UFG) og Jon Stephensen (UFG):

Forespørgsel nr. 32 (Hvad kan statsministeren oplyse om den indenrigs- og udenrigspolitiske situation?)

Titler på de anmeldte sager vil fremgå af www.folketingstidende.dk (jf. ovenfor).

Det første punkt på dagsordenen er:

1) Forhandling om redegørelse nr. R 10:

Statsministerens redegørelse om rigsfællesskabet 2024.

(Anmeldelse 28.02.2024. Redegørelse givet 28.02.2024. Meddelelse om forhandling 28.02.2024).

Sammen med dette punkt foretages:

2) Forespørgsel nr. F 26:

Forespørgsel til statsministeren:

Hvad kan statsministeren oplyse om rigsfællesskabets muligheder og udfordringer?

Af Flemming Møller Mortensen (S), Anders Kronborg (S), Louise Elholm (V), Karsten Hønge (SF), Carsten Bach (LA), Sølbjørg Jakobsen (LA), Nanna W. Gotfredsen (M), Kenneth Fredslund Petersen (DD), Kristian Bøgsted (DD), Tina Cartey Hansen (KF), Jette Gottlieb (EL), Christian Friis Bach (RV), Alex Ahrendtsen (DF), Helene Liliendahl Brydensholt (ALT), Aki-Matilda Høegh-

Kl. 09:00

Dam (SIU), Aaja Chemnitz (IA), Anna Falkenberg (SP) og Barbara Gaardlykke Apol (JF).
(Anmeldelse 12.03.2024. Fremme 14.03.2024. Omtryk 15.03.2024).

Kl. 09:03

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Jeg giver ordet til ordføreren for forespørgerne, og det er hr. Flemming Møller Mortensen. Værsgo.

Kl. 09:03

Begrundelse

(Ordfører for forespørgerne)

Flemming Møller Mortensen (S):

Mange tak, formand, og tak til statsministeren for redegørelsen om rigsfællesskabet 2024 fra februar måned i år, hvor der orienteres om Færøernes og Grønlands økonomi samt om regeringssamarbejdet, initiativer og fælles indsatsområder med Færøerne og Grønland, også udtrykt som rigsfællesskabets muligheder og udfordringer.

Mange af jer, der er i salen i dag til den her forespørgselsdebat, har i løbet af de sidste år været meget engageret i rigsfællesskabets forhold og sammenhold gennem møder her i Folketinget, men også gennem udvalgsrejser til såvel Grønland som Færøerne. Det har været enormt udbytterigt for den fælles forståelse, og nu er alle parter så samlet her om at have ønsket den årlige forespørgselsdebat med statsministeren. Den ser jeg rigtig meget frem til, og det udtrykker jeg på alles vegne.

Jeg har en meddelelse at give jer fra Siumuts ordfører, fru Aki-Matilda Høegh-Dam, som i går meddelte, at på grund af dårligt vejr i Nuuk har det ikke været muligt for hende at nå frem til Folketinget til den her forespørgselsdebat i dag. Jeg er blevet bedt om at hilse mange gange. Tak for ordet.

Kl. 09:05

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Så giver vi nu ordet til statsministeren. Værsgo.

Kl. 09:05

Besvarelse

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Tak for det. Det er jo ved at være tradition, at vi en gang om året samles for at diskutere både udfordringer og muligheder i rigsfællesskabet og gør status og ser frem. Det har jeg glædet mig til.

At vi lever i en mere opdelt, uforudsigelig og usikker verden mærker alle i Grønland, på Færøerne og i Danmark, og i en usikker tid er det afgørende at uddybe og fastholde gode relationer. Det gælder mellem vores tre lande i rigsfællesskabet, og det gælder i forhold til de lande, som vi tre deler værdier og samarbejder med. Når vi står sammen, er vi bedre rustet til at møde de udfordringer, vi står over for, hvad enten det er sikkerhedspolitisk, forsyningsmæssigt eller økonomisk.

For cirka en måneds tids siden besøgte jeg sammen med EU's kommissionsformand, Ursula von der Leyen, både Færøerne og Grønland. På Færøerne underskrev lagmanden og kommissionsformanden en vigtig og, synes jeg, fremadskuende aftale om et styrket samarbejde mellem EU og Færøerne. Det var en god begivenhed, som vi i fællesskab har arbejdet på at gøre til virkelighed. Aftalen er et vigtigt skridt i forhold til at få styrket handelsrelationerne mellem Færøerne og EU. Den er indgået i en situation, hvor Færøerne meget klart har vist, at de er en del af den europæiske familie. Færøerne har indført sanktioner mod Rusland og tager aktiv del i verden. Det er godt for Færøerne, og det er godt for os alle sammen.

I Grønland åbnede kommissionsformanden EU's nye kontor i Nuuk. EU og Grønland har været tætte partnere i snart 40 år, og det er et gensidigt og vigtigt forhold. Grønland modtager årligt økonomisk støtte fra EU til bl.a. grøn vækst og uddannelse af sine unge, og med en ny samarbejdsaftale fra november sidste år vil samarbejdet nu også fokusere på noget, der er vigtigt for at os alle sammen, nemlig kritiske råstoffer.

Den aftale, der er indgået, vil være til gavn for Europas forsyningsuafhængighed og den grønne omstilling, men også for en bæredygtig udvikling af den grønlandske økonomi. Det nye EU-kontor i Nuuk har et meget, meget vigtigt arbejde foran sig med at udvikle det historiske partnerskab mellem EU og Grønland. Når jeg siger det, er det også for at understrege, at ingen af os kan tage solide partnerskaber for givet. De skal plejes, og det kræver tillid, og det kræver en aktiv indsats fra alle sider. Stærke partnerskaber skaber nye muligheder i en tid, hvor rigsfællesskabet i stigende bliver mødt af internationale udfordringer, og den sikkerhedspolitiske situation er alvorlig med ustabilitet og flere krige.

Vi har nu i mere end 2 år været vidner til en frygtelig krig i Ukraine, og de globale spændinger og ikke mindst et stadig mere aggressivt Rusland betyder også, at Arktis og Nordatlanten er genstand for en stigende international opmærksomhed, øget militær tilstedeværelse og nye sikkerhedspolitiske udfordringer.

Erfaringen fra de seneste års konflikter og krige er entydigt, at vi står stærkest, når vi står sammen, og når vi taler med en stemme i den vestlige alliance. Det gælder også i rigsfællesskabet, og derfor er jeg rigtig glad for det tætte samarbejde, vi nu har fået etableret mellem vores tre lande, både på det udenrigspolitiske, det sikkerhedspolitiske og det forsvarspolitiske område, ikke mindst takket være vores nye kontaktudvalg.

Som alle her i Folketinget ved, lægger regeringen op til en markant styrkelse af vores forsvar i de kommende år. Vi ønsker selvfølgelig at fremme fred og sikkerhed i Arktis i forbindelse med udmøntning af forsvarsforliget. Forsvaret skal sikre en bedre overvågning og håndhævelse af vores suverænitet, og det skal bidrage til at varetage vores allieredes og dermed NATO's interesser i regionen. Færøernes landsstyre og Grønlands naalakkersuisut og I nordatlantiske medlemmer indgår selvfølgelig i forberedelserne til det her, og I vil også blive tæt inddraget, når forsvarsforliget skal udmøntes og forankres og blive til virkelighed.

Det glæder mig, at både Færøerne og Grønlands økonomi fortsat er i fremgang. Det er imponerende, hvordan begge lande er kommet igennem svære kriser. Der er pres på arbejdsmarkedet begge steder, arbejdsløsheden er lav, og begge steder er der mangel på kvalificeret arbejdskraft. De danske folketingsmedlemmer vil kunne genkende karakteristikken fra vores eget land.

På Færøerne har den meget gode konjunkturudvikling de seneste år bidraget til et overskud i landskassen, og i år ventes der balance på landskassens saldo. I Grønland budgetteres der med et betydeligt overskud i landskassen de kommende år, og det skal ses i sammenhæng med de finanspolitiske holdbarhedsudfordringer, som Grønland står over for på længere sigt. Det er udfordringer, der i øvrigt også gør sig gældende på Færøerne. Jeg ved, at man begge steder er meget opmærksomme på de her udfordringer.

Kl. 09:10

Fra den danske regerings side ønsker vi at gøre, hvad vi kan, for at der er de bedste rammer for vores rigsfællesskab, og at vi hele tiden finder gode løsninger på de fælles problemer, men sådan set også gode løsninger på de problemer, der måtte være i hvert enkelt land. Vi vil gerne gå nye veje, hvor det er muligt, og jeg håber, at årets redegørelse om rigsfællesskabet også vil være med til at vise, hvor omfattende et samarbejde vi har mellem landene på en lang række områder. Det er ikke altid et samarbejde, der giver de vildeste

overskrifter, men det er omvendt et samarbejde, der har rigtig stor betydning for rigtige mennesker i deres rigtige hverdag.

Vi ved alle sammen at uddannelse er en af grundstøjlerne i et stærkt samfund. Rigtig, rigtig mange unge færing og grønlandere tager en uddannelse i Danmark. Det er fantastisk, og I er alle sammen meget, meget velkommen. Vi ved også, at det er for nogle kan være en stor omvæltning, og her tænker jeg måske især på nogle af vores grønlandske unge.

Derfor har vi på kraftig opfordring fra ikke mindst de grønlandske medlemmer af Folketinget haft et stigende fokus på at gøre adgangen og velkomsten til Danmark bedre, så vi forhåbentlig understøtter de unges trivsel og mindsker frafaldet. Der er altså stadig væk nogle udfordringer, også når jeg hører herboende grønlandere og grønlandske studerende, som oplever fordomme og bliver ekskluderet. Mange falder fra deres studier, og nogle ligefrem taler om racisme, og så er vi jo bare overhovedet ikke i mål. Derfor er jeg glad for, at fru Aaja Chemnitz sammen med fru Aki-Matilda Høegh-Dam står bag et dialogmøde i starten af maj, hvor vi kommer til at sætte fokus på udfordringer og muligheder, og hvor vi har inviteret grønlandske unge til at komme en tur til Marienborg og fortælle om deres oplevelser og synspunkter og ideer. Sammen med uddannelses- og forskningsministeren ser jeg meget frem til at byde dem alle sammen velkommen, og jeg håber, at vi med det kan tage nogle skridt til at gøre overgangen bedre. Det vil være godt for de unge, men det vil selvfølgelig også være godt for Grønland, for kan vi skabe en god ramme omkring vores uddannelser, vil der sikkert også være flere unge, der gennemfører dem, og måske vender tilbage og bruger de kompetencer, som landet har et meget, meget stort behov for.

Må jeg ikke i det hele taget benytte lejligheden til at sige tak til jer tre – og selvfølgelig også vores fjerde nordatlantiske mandat, Aki-Matilda Høegh-Dam, der sidder fast på grund af dårligt vejr tilbage i Grønland, og det er jo et vilkår – for et meget, meget godt samarbejde og et stort engagement, både i Folketingets arbejde, som ikke er mit bord, men i forhold til det samarbejde med regeringen, der er.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at som årene er gået som statsminister, fylder rigsfællesskabet en stadig større del, også i mit hjerte. Jeg føler en stærk personlig forpligtelse til at gøre mit til, at vi får det udviklet i takt med tiden. Intet skal stå stille, og det skal vores rigsfællesskab heller ikke. Det er en svær verden, vi kigger ind i, og det nordatlantisk og arktiske område kommer til at møde samme blæst, som vi ser andre steder, og der har vi behov for et stærkt rigsfællesskab. Det kan vi kun have, hvis det foregår i respekt og i ordentlighed og med stor gennemsigtighed, og det vil jeg i hvert fald gøre alt, hvad jeg kan, for at bidrage til. Nu ser jeg så frem til debatten i dag.

Kl. 09:13

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Nu er der så adgang til én kort bemærkning fra hver af ordførerne, og den første er til fru Anna Falkenberg.

Kl. 09:14

Anna Falkenberg (SP):

Tak til statsministeren, og tak for en fin redegørelse. Jeg ser også frem til debatten her i dag. Jeg lagde mærke til, at statsministeren sagde, at rigsfællesskabet ikke skaber de store overskrifter her i Danmark, men det må man så sandelig sige, at det gør på Færøerne, og det gør det så sandelig også i de her dage. Jeg vil komme ind på nogle af tingene i min tale senere, men det, der er til diskussion, er meget det her med rammerne for rigsfællesskabet, som er stadfæstet i noget ret gammel lovgivning. Og det, vi diskuterer nu på Færøerne, er, om der er behov for en opdatering af de her rammer.

Så derfor vil jeg spørge statsministeren: Når vi kommer til en erkendelse på Færøerne af, hvad det er for nogle rammer, vi ønsker, vil statsministeren og regeringen så være lydhøre og klar til at sætte sig rundt om et bord og finde frem til en opdateret version af rigsfællesskabet så at sige?

Kl. 09:14

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Statsministeren.

Kl. 09:14

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Tak for det spørgsmål. Det, jeg forsøgte at sige, er, at der jo foregår rigtig meget i vores samarbejde, som ikke når forsiderne – som f.eks. et cpr-nummer eller andre ting, vi har slået med igennem tiden, som gør hverdagen lettere for indbyggerne i vores rigsfællesskab.

Svaret på det andet spørgsmål er: Ja, hvis der kommer en henvendelse fra et af de to andre lande i rigsfællesskabet om, at vi sætter os ned og ser på en anden ramme, så vil vi gå ind i det positivt og ordentligt.

Kl. 09:15

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er det fru Aaja Chemnitz.

Kl. 09:15

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for talen, og også tak for samarbejdet. Vi er særlig glade for, at vi har samarbejdet om de grønlandske studerende, for det er jo sådan, at FN sendte en specialrapportør til netop at fortælle om grønlandere i Danmark, og vedkommende tog også til Grønland. Og nogle af de anbefalinger, der kom, er, at vi skal gøre meget mere i forhold til de grønlandske studerende. Så tusind tak for det.

Men jeg vil sådan set også gerne følge op på min kollega fra Færøerne, fru Anna Falkenbergs, spørgsmål, for det samme gælder i Grønland. Der er også den her diskussion om, om vi skal ændre hele konstruktionen omkring rigsfællesskabet, og der vil jeg gerne høre, om statsministeren også er åben over for det i forhold til Grønland. Tak.

Kl. 09:16

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Statsministeren.

Kl. 09:16

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Svaret på det spørgsmål er selvfølgelig et ja, og jeg kan faktisk ikke se, at man kan svare anderledes som dansk statsminister. For jeg synes, at det, vi er lykkedes med igennem de senere år, er at få etableret et mere ligeværdigt samarbejde mellem vores tre lande. Og hvis man ønsker et ligeværdigt samarbejde, kan det jo kun fungere, hvis vi er enige om, hvordan vi har tænkt os at samarbejde, også i fremtiden.

Så selvfølgelig vil vi som regering være åbne over for det. Det er jo en dialog, vi allerede har, med både Grønland og Færøerne, og det handler jo ikke mindst om et ønske om en stærkere rolle på det udenrigspolitiske område, hvor vores forfatning, altså vores grundlov, sætter de rammer, den nu engang gør. Men selvfølgelig skal alle være åbne for at finde nye veje, både pragmatisk, men også politisk.

Kl. 09:17

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er det hr. Carsten Bach.

Carsten Bach (LA):

Tak. Og tak til statsministeren. Jeg beklager, at jeg kom lidt for sent. Jeg blev tilbageholdt af vicestatsministeren i drøftelser om forsvarsforliget. Sådan kan man jo blive gidseltaget, også i den her sammenhæng.

Så derfor hørte jeg desværre ikke statsministerens indledning af talen, men jeg har læst redegørelsen, og jeg kunne egentlig godt tænke mig, at statsministeren ville forholde sig lidt til den nye grønlandske sikkerhedspolitiske strategi og det faktum, at der deri står, at man ikke ønsker militær opbygning og permanent militær tilstedeværelse. Mener statsministeren ikke, at det er en lille smule kontrastfyldt, i forhold til at vi jo netop i forbindelse med forsvarsforligsforhandlingerne er enige om at investere massivt i nye militære kapaciteter i Grønland?

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Statsministeren.

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Nu håber jeg jo, at spørgsmålet er udtryk for, at Liberal Alliance har tænkt sig at blive ved med at være i forsvarsforliget og ikke går ud af det, fordi man ikke ønsker at bidrage til, at vi får indført værnepligt og dermed får stadfæstet et for mig meget vigtigt princip, nemlig at alle også kan gøre noget for deres land. Så det tager jeg som et udtryk for en god vilje.

Grønland har netop udformet sin egen udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi. Jeg synes, det er et godt stykke arbejde, og det kommer jo så til at indgå i vores videre drøftelser med hinanden. Der er et meget, meget stærkt ønske i Grønland om lavspænding. Det er jo et håb og et ønske, som alle deler. Men det er klart, at i den verden, vi kigger ind i, skal vi jo evne at forsvare os selv, og det skal vi i alle dele af vores alliance. Men jeg synes grundlæggende, det er en fin strategi, der er lavet i Grønland.

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Så er det hr. Karsten Hønge.

Karsten Hønge (SF):

Spiralskandalen fylder jo en del i den offentlige diskussion i Grønland. Det, der er sket, er jo galt nok, så kunne statsministeren give nogle bud på, hvorfor man lader en situation, som i forvejen er gal nok, udvikle sig, ved at det, så vidt jeg kan se, tager unødigt lang tid, før man får det undersøgt?

Jeg er jo helt med på, at man har nedsat kommissionen, men er statsministeren opmærksom på, at noget, der i forvejen var rigtig skidt for forholdet mellem Danmark og Grønland, sådan bliver forværret af, at man ikke noget hurtigere griber til at reagere på det, så de oplever i Grønland, at de bliver taget alvorligt i det her spørgsmål?

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Statsministeren.

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Nu er der vel ikke nogen statsminister før mig, der har været mere optaget af at få afdækket vores fortidige relationer mellem Grønland og Danmark. Jeg har personligt kastet mig meget ind i det her – både hvad angår spiralsagen, som jeg synes er dybt ulykkelig, ekspe-

Kl. 09:17 rimentbørnene og andre forhold tidligere i den dansk-grønlandske relation.

Vi har jo været enige om, hvordan det her forløb har skullet være, altså i forhold til at få nedsat en kommission. Det har taget noget tid, og det gør det ofte, når man skal nedsætte den slags arbejde. Og der er jo ikke nogen af os, der har andet ønske, end at det bliver gjort ordentligt og så hurtigt, som det overhovedet kan lade sig gøre. Men jeg håber trods alt på bare en lille anerkendelse fra SF af, at der ikke, tror jeg, på noget tidspunkt før har været så stor en opmærksomhed, også fra en dansk statsminister, om de problemer, der har været tidligere.

Kl. 09:20

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Så er der ikke flere korte bemærkninger nu, så vi siger tak til statsministeren i denne runde.

Så er vi klar til at gå i gang med selve forhandlingen, og det er efter de almindelige regler for korte bemærkninger. Vi giver først ordet til ordføreren for forespørgerne, og det er hr. Flemming Møller Mortensen. Værsgo.

Kl. 09:20

Forhandling

(Ordfører)

Flemming Møller Mortensen (S):

Mange tak. Når vi er her i Folketingssalen, bevidstgøres vi til fulde om vores demokratier, værdier og fællesskaber i rigsfællesskabet. Rigsfællesskabet bygger på et langt og et tæt samarbejde – tre lande forenet i rammen af rigsfællesskabet, tre lande, som indgår i andre samarbejder, eksempelvis det nordiske samarbejde og NATO. Og NATO er så også i løbet af de seneste år blevet en fællesnævner for alle de otte nordiske lande, og godt for det. Sikkerhedsdebatten og allokeringen af mange ressourcer til forsvar havde vi ikke forudset ville blive et altafgørende politisk tema, men det er det blevet, og det er godt, at vi forholder os så nøgternt og samlet til det.

På vores udvalgsrejse til Færøerne drøftede vi udviklingen af radarforanstaltninger, inspektionskapaciteten til havs og tilstedeværelsen af russiske skibe i Tórshavn Havn, fiskeriaftaler og sanktioner imod Rusland. Og på rejsen til Nordvestgrønland besøgte vi den amerikanske Pituffik Space Base, og Grønlands strategiske placering i forhold til satellitovervågning var et stort tema, ligesom territorial suverænitethåndhævelse, forsvarsaftale og nødvendige kapacitet i Nordatlanten og i Arktis var det. Godt, at vores tre regeringer arbejder så tæt sammen, og at Kontaktudvalget er blevet en fast og god struktur for den tætte, gensidige drøftelse for at være bedst mulig på forkant med muligheder og udfordringer. Det tætte samarbejde mærker jeg også tydeligt i forbindelse med vores drøftelser her i Folketinget, og tusind tak for det. Sikkerhed og fokus på forandringer og trusler er med andre ord rammen og grundlaget for vores frihed, demokrati, forsyningssikkerhed. Alle tre lande er så afhængige af samhandelen med verden omkring os, og eksporten driver alt. Det handler om det, vi ønsker og forventer i forhold til velfærd. God økonomi giver gode muligheder, og Grønland og Færøerne har en rigtig god fangst og afsætning i disse år, og hvor er det godt.

Når jeg ser ud i Folketingssalen, har jeg lyst til at sige en rigtig stor tak til I kolleger for et virkelig godt samarbejde i forbindelse med rigsfællesskabet og de anliggender, vi tager os af, og særlig til fire gode, engagerede, vidende, positivt smittende nordatlantiske kolleger, nemlig fru Anna Falkenberg, hr. Sjúrdur Skaale, fru Aaja Chemnitz og fru Aki-Matilda Høegh-Dam. Tusind tak. I hjælper så dygtigt i forbindelse med udvalgsarbejdet og sikrer udbytterige rejser til Færøerne og Grønland i samarbejde med rigsombuddet. Det skal I virkelig have stor, stor tak for.

Kl. 09:19

Kl. 09:19

På vores rejser sidste år fokuserede vi korrekt på politi, retsvæsen og domstole. Vi besøgte fængslet eller anstalten. Jeg er lidt i tvivl om, hvad det der højt på fjeldet uden for Tórshavn hedder. Og vi besøgte dommerne i Tórshavn. Vi besøgte politistationen i Qaanaaq og politienheden på Pituffik Space Base. Vi besøgte virkelig dedikerede fagpersoner, som foldede deres hverdag ud for os med glæde og med udfordringer. Det er meget vigtigt for os her i Folketinget at forstå og engagere os i.

Arbejdsmarkederne i alle tre lande kører virkelig på fuld damp. Der er ekstremt lav ledighed. Udbud og efterspørgsel sætter sig med sine konsekvenser i produktionen, i servicefagene, og det gør sig også gældende på velfærdsområderne, f.eks. sundhedsvæsenet. Igennem mange år har vi inden for rigsfællesskabet, også inden for det nordiske samarbejde, kunnet hjælpe hinanden med udfordringer, mobil arbejdskraft. Det ser vanskeligere og vanskeligere ud. Jeg var selv for år tilbage sygeplejerske i Ilulissat, fordi der var et behov i Ilulissat, og fordi jeg havde en stor lyst til at komme derop. I dag er behovet for og manglen på faglig arbejdskraft stort mange steder, ikke blot på kysten, i provinsen, men også i de største byer, og det gælder hele rigsfællesskabet. Det er godt, at der bliver drøftet nye mulige samarbejdsaftaler, eksempelvis mellem Grønland og Danmark på sundhedsområdet og specielt på kræftområdet.

Kl. 09:25

I Tórshavn var vi om bord på inspektionsskibet, vi hørte om deres muligheder og udfordringer, også om søværnets rekrutteringsudfordringer, og forventninger skal naturligvis afstemmes i en svær tid, når det gælder forsvar og sikkerhed. Jeg har virkelig med stor, stor interesse læst Grønlands udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske strategi »Grønland i Verden«, og som også statsministeren sagde det, er det også en socialdemokratisk holdning og forhåbning, at det kan være med til at bringe os videre imod en fælles strategi og planlægning på det område. Vi er i Socialdemokratiet utrolig glade for, at der er indgået aftaler med EU, både når det gælder handelssamarbejde og industriudvikling er virkelig godt, og det er meget, meget nødvendigt for alle parter.

Børn og unges muligheder og udfordringer taler vi meget om, når vi taler rigsfællesskab, og det kerer vi os om, og i takt med at der med al tydelighed og forudsigelighed vil være en skrumpning af vores befolkninger i alle tre lande, er børn og unges vej i livet yderligere blevet vigtigt for os. Hvordan sikrer vi os, at de har det godt, og at de trives? Hvordan sikrer vi os, at de får en uddannelse? Hvordan sikrer vi os, at de genbosætter sig i deres hjemland efter f.eks. uddannelse her i Danmark? Der er vitterlig mange, mange spørgsmål, der rejser sig, og vi skal hjælpe hinanden med at prøve at finde svar på de svære udfordringer.

I onsdags havde vi et møde i Grønlandsudvalget, et temamøde, og hvor er det godt, at vi har fået taget initiativ til dem. Det drejede sig om Grønlands økonomi. Vi havde Grønlands Økonomiske Råd og Nationalbanken, der kom og gav oplæg. Det var virkelig spændende, og her var det med politikere fra Danmark og fra Grønland. Her konstateredes det bl.a., som der blev sagt: Uddannelsesadfærden i Grønland ændrer sig ikke. Det blev sagt i sammenhæng med, at vi hele tiden skal prøve at lave forbedringer i forhold til at dække de enkelte landes faglige behov.

I Socialdemokratiet finder vi det helt rigtigt, at vi fortsætter samarbejdet mellem Grønland og Danmark, når det gælder udsatte børn og unge i Grønland, og at vi fortsætter fokuseringen på, hvordan vi imellem rigsfællesskabets tre lande opbygger forståelse og kendskab, som kan være med til at reducere fordomme og antagelser, at vi altså er med til at gøre det lettere at træde i samme takt, selv om kultur og sprog har sine helt naturlige og meget spændende forskelle.

Vi har mange emner og temaer, som kræver vores opmærksomhed, når vi her i Folketinget drøfter rigsfællesskabets rammer, muligheder og udfordringer. Det gør vores arbejde utrolig væsentligt og rigtig, rigtig interessant. Jeg vil gerne takke for ordet, og jeg vil glæde mig rigtig meget til de fortsatte drøftelser både i dag og i tiden, der kommer.

Så har jeg en vedtagelsestekst, og I må lige melde tilbage, hvis ikke alle med. Det er min formodning, at alle er med, ellers har I mulighed for at ryste på hovedet. Det er der ingen der gør. Jeg skal derfor på vegne af Socialdemokratiet, Venstre, Danmarksdemokraterne, SF, Liberal Alliance, Moderaterne, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti, Alternativet, Siumut, Inuit Ataqatigiit, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget tager statsministerens redegørelse om rigsfællesskabet 2024 til efterretning og konstaterer, at Danmark, Færøerne og Grønland samarbejder på en lang række områder, som er vigtige for borgere og samfund. Folketinget opfordrer til, at samarbejdet styrkes yderligere i gensidig respekt for de tre landes interesser. Folketinget konstaterer, at Danmark, Færøerne og Grønland deler fælles værdier om frihed og demokrati og opfordrer i lyset af den alvorlige internationale sikkerhedspolitiske situation til at samarbejde tæt om relevante udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske spørgsmål. Folketinget konstaterer, at indsatsen for at styrke samarbejdet med EU har medvirket til, at der i marts 2024 er indgået samarbejdsaftale for Færøerne og åbnet EU-kontor i Grønland, og opfordrer regeringen til fortsat at arbejde for at styrke relationerne med henblik på at opnå konkrete resultater.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 64).

Kl. 09:30

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Det fremsatte forslag til vedtagelse indgår nu i forhandlingerne. Og så er der en række korte bemærkninger. Den første er til fru Aaja Chemnitz.

Kl. 09:30

Aaja Chemnitz (IA):

Tak til ordføreren for talen, og også tak for samarbejdet. Som ordføreren også var inde på, har ordføreren jo arbejdet inden for sundhedsområdet i Grønland, og noget af det, vi taler rigtig meget om i Grønland, er den nye lufthavn, der skal komme i Nuuk, og der taler vi meget om de muligheder, der ligesom er ved det. Men vi ved også, at der er store udfordringer i forhold til sundhedsområdet, og da jeg for nylig var i Grønland, blev jeg smertelig bevidst om, at vi i virkeligheden også godt kan risikere, særlig på sundhedsområdet, at vi kommer til at have flere folk, der bor i Danmark, og som flyver til Grønland og arbejder og så tager tilbage til Danmark. Så det er det med et nuancere billedet af den her gamechanger, som den her nye landingsbane kan blive til for Grønland; det tror jeg både kan gå en positiv vej, men også en negativ vej. Og det kunne jeg også godt tænke mig at høre ordføreren forholde sig til, for vi ser jo stadig væk, at der er flere og flere grønlandere, der flytter til Danmark. Tak.

Kl. 09:31

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:31

Flemming Møller Mortensen (S):

Mange tak til ordføreren. Jeg har selv tænkt de samme tanker. Nu nævnte jeg i min ordførertale, at jeg har arbejdet i Ilulissat, og det gjorde jeg i et år, og jeg var hjemme i Danmark én gang i løbet af det år, fordi der var nogle barrierer i transporten. Jeg tror, at ordføreren har fuldstændig ret i sin analyse; konsekvenserne her kan gå begge veje. Og jeg må sige, også som sundhedsprofessionel, at det med meget korte vikariater går ud over kvaliteten, for man opnår ingen relationsopbygning, hverken til sine kolleger eller til strukturen, man skal samarbejde i. Så jeg tror, det kan være helt rigtigt, at vi tager en fælles drøftelse allerede nu i forhold til at sige: Hvordan kan vi hjælpe hinanden, hvis tingene forandrer sig i negativ retning? Jeg tror også i forhold til ordførerens kommentar om, at grønlandsk arbejdskraft måske ville arbejde i Danmark eller i de nordiske lande eller i Tyskland eller i Bruxelles, at det ville kunne øges, ved at man får en helt anden regularitet i beflyvningen mellem Nuuk og verden omkring sig.

Kl. 09:32

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Fru Aaja Chemnitz.

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. Ordføreren kommer i sin tale ind på grønlandske børn. Vi har jo også rigtig mange grønlandske børn i Danmark, og det, vi ser, er, at der generelt i det danske samfund er et større antal af grønlandske børn, der bliver anbragt, end af danske børn. Og noget af det, vi har fået igennem, er, at forældrekompetenceundersøgelserne, altså fku'erne, skal fornyes, og at man skal tage hensyn til det grønlandske sprog og den grønlandske kultur. Det er et år siden, men man er ikke gået i gang endnu. Er det noget, som man forventer at regeringen kommer til at prioritere, altså at man hurtigere kommer til at reagere på det her med at sikre, at folk hjemme i Grønland ikke skal sige: Lad være med at rejse til Danmark, for du kan risikere at få anbragt dit barn? Tak.

Kl. 09:33

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:33

Flemming Møller Mortensen (S):

Jeg er faktisk meget bevidst om den situation, og den har jo også fået meget omtale, og derfor skal der naturligvis også kigges ind i den. Men det må vi sørge for også at være behjælpelige med i vores udvalg, og ressortministeren her i Danmark må også give udtryk for, hvor sagen står henne nu.

Kl. 09:33

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er det fru Anna Falkenberg.

Kl. 09:33

Anna Falkenberg (SP):

Tak til ordføreren for en rigtig god tale, og tak for det rigtig gode samarbejde, vi har. Rigtig mange emner blev omtalt i talen, og jeg kan ikke nå at spørge ind til dem alle sammen, men en ting, jeg hæftede mig ved, var det her med de fordomme, der er om Færøerne og Grønland. For mig at se er manglende viden noget, der avler fordomme, og noget, som jeg har arbejdet meget med, også sammen med fru Aaja Chemnitz. Der er mange danske unge, der ikke har den helt store viden om, hvad der sker på Færøerne og Grønland. Det er det, jeg tror der i sidste ende avler fordommene. Hvad tænker

ordføreren at man kunne gøre mere fra dansk side for at få løftet vidensniveauet for både danske børn og unge, i forhold til hvad der sker på Færøerne og Grønland?

Kl. 09:34

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:34

Flemming Møller Mortensen (S):

Jeg vil gerne sige tak til fru Anna Falkenberg, for det her emne skal vi tale om, og vi har talt om det mange gange. Jeg er meget, meget enig med ordføreren i, at årsagen er, at vi ikke indbygger naturlige måder at få viden om hinanden på i tilstrækkeligt omfang. Når jeg er ude at holde foredrag, som jeg har været mange gange, kommer jeg altid ind på rigsfællesskabet, jeg kommer altid ind på Færøerne og Grønland, og jeg beder folk om at række hånden op for at se, hvor mange voksne der har besøgt Færøerne og Grønland – for det er jo hyppigst voksne, der har gjort det – og det er der forholdsvis mange nordjyske voksne der har. Jeg gør det også med de unge, og der er naturligvis meget få af dem, der rækker hånden op, og det er kun, hvis de har familiære relationer, eller hvis en af deres forældre har arbejdet i Grønland eller på Færøerne, at de så har været der.

Så vi skal blive ved med at lægge et massivt tryk på, at det skal ske igennem undervisningen, men vi skal også, som vi også har talt om mange gange her i salen, blive ved med at presse på for, at public service-stationer skal øge videns- og formidlingsniveauet og detaljeringsgraden i forhold til rigsfællesskabets anliggender og landenes kulturforskelle.

Kl. 09:35

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Fru Anna Falkenberg frafalder. Så går vi videre til hr. Sjúrdur Skaale.

Kl. 09:36

Sjúrdur Skaale (JF):

Jeg vil gerne takke for en meget positiv tale, må man sige at den var. Den var ovenud positiv, men det ligger vel til ordførerens væsen at se lyst på livet og på tilværelsen. Det er jo en god ting. Men der er nogle, der ville sige, at når ordføreren er så ovenud positiv, som han er, så er der for lidt liv i det. Der må være et eller andet clash; politik bliver drevet af konflikter, plejer man at sige. Det er jo meget godt at se positivt på tingene og have en positiv tilgang, men hvis ordføreren skulle udpege nogle udfordringer, nogle uenigheder, som vi skal overkomme, og nogle svære ting, hvad ville det så være, hvis man forsøger at se lidt mere realistisk på tingene eller kigger efter udfordringerne?

Kl. 09:36

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:36

Flemming Møller Mortensen (S):

Jeg synes faktisk, at jeg ser realistisk på det, men hr. Sjúrdur Skaale har fuldstændig ret i, at jeg er født positiv, og det kan jeg ikke gøre for. Det er sådan, jeg er. Det hjælper mig faktisk i hverdagen og også til at overkomme de store udfordringer, man står med som politiker eller som menneske. Jeg tror på, at det at se positivt på tingene faktisk er den bedste drivkraft, også i politik. Men naturligvis er jeg enig med hr. Sjúrdur Skaale i, at vi også skal gå til stålet, og at vi skal have lavet det clash, der er nødvendigt. Jeg indledte min ordførertale med at sige, hvor uforudsigelig verden er omkring os.

Det synes jeg er et stort clash, i forhold til at vi skal stå sammen om at bruge ressourcer og hjælpe hinanden.

Jeg tror på, at vi kan blive rigtig, rigtig udfordret på forsynings-sikkerhed, hvis der sker noget. Det, at vi i den grad har set vores infrastruktur blive konfronteret rundtomkring med terrorangreb og andet, gør sammenhængen i rigsfællesskabet utrolig sårbar. Men jeg er også af den opfattelse, også ud fra de spørgsmål, der blevet stillet til statsministeren omkring rigsfællesskabets rammer i fremtiden – og der må jeg bare sige, at jeg er fuldstændig enig med statsministe-ren svar – at det skal man selvfølgelig tale om, hvis det kommer fra rigsfællesskabets partnere, og det synes jeg at statsministeren har lagt den bedste politiske ramme for og udtrykt lydhørhed i forhold til.

Kl. 09:38

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er det hr. Sjúrdur Skaale.

Kl. 09:38

Sjúrdur Skaale (JF):

Tak for det. Det skulle overhovedet ikke opfattes som nogen kritik. Jeg synes, at det er en god ting at se positivt på livet, helt klart. Jeg vil bare sige, at nogle gange bliver tingene så positive, at man måske kan få den fornemmelse, at der er lidt tilbageholdenhed ved at gå til Færøerne eller Grønland. Det gør, at der måske er nogle ting, der ikke kommer til debat, som burde komme til debat. Hvis der er noget, man mener der bør tales kritisk om, må vi jo meget gerne gøre det. Tak.

Kl. 09:39

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:39

Flemming Møller Mortensen (S):

Jeg synes faktisk, at jeg fik trukket mange ting op, også i forhold til grønlandske politiske beslutninger, i min ordførertale, hvor jeg netop sagde, at da vi var på Færøerne, besøgte vi politi, vi besøgte et fængsel, og vi besøgte domstole. Vi hørte om alle deres udfordringer i forhold til kapacitet. Jeg talte om faglig kapacitet som en stor ud-fordring. Jeg nævnte også fiskeriaftaler, jeg nævnte russiske fartøjer i Tórshavns havn, jeg nævnte sanktioner mod Rusland, og det lå jo implicit i min ordførertale, at jeg var rigtig glad for, at Færøerne står der, hvor Færøerne gør i dag, fordi alle tre parter i rigsfællesskabet står enige sammen.

Kl. 09:39

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak. Så er der ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til ordføreren. Så kan vi gå videre til Venstres ordfører, og det er fru Louise Elholm. Værsgo.

Kl. 09:40

(Ordfører)

Louise Elholm (V):

Tak for ordet. Jeg er rigtig glad for at stå her i dag og skulle have en debat om rigsfællesskabet. For hvad er rigsfællesskabet? Jeg synes, at det er et stærkt samarbejde mellem tre lande – tre lande, som jeg holder utrolig meget af, og som jeg synes har nogle meget stærke bånd, som binder os sammen. Vi har selvfølgelig historiske bånd, men vi har også familiære bånd. Vi har giftet os ind i hinandens familier. Vi bor på kryds og tværs af hinanden. Vi er en del af hinan-dens samfund og hinandens fællesskab. Vi skal hele tiden forsøge at sikre, at det sker til alles fordel, at vi er opmærksomme på de behov,

der er, at vi lytter til, hvad der kan gøre ondt og kan være træls, og at vi prøver på at forbedre det.

For mig at se har rigsfællesskabet rigtig stor værdi. Jeg holder meget af det, og jeg holder meget af alle tre lande. Så jeg er rigtig glad for at stå her i dag og diskutere rigsfællesskabet. Jeg er også rigtig glad for at læse redegørelsen, som jo viser, at der er fremgang, både i Grønland og på Færøerne, og at man, til trods for at man har haft udfordringer, f.eks. i forbindelse med corona, har formået at få rejst det igen.

I forhold til Færøerne ser vi også positivt på de tiltag, der er gjort for at forbedre justits- og politiområdet med ensartet sagsbe-handling på tværs af rigsfællesskabet. I den her uge behandlede vi et lovforslag om muligheden for fodlænke på Færøerne. Det er nogle af de rigtig positive ting, som vi arbejder med i forhold til rigsfælles-skabet. Men vi skal jo hele tiden være opmærksomme på, hvad vi yderligere skal se på. I den kommende uge skal vi også behandle et lovforslag om retsplejelov for Grønland, og det ser jeg også frem til. Det handler jo om hele tiden at forsøge på at imødekomme de behov, der er, men også at finde løsninger. Så det synes jeg er rigtig, rigtig positivt.

Grønland er der også god økonomisk fremgang i med betydelige overskud på de offentlige finanser. Noget af det, som allerede er blevet berørt i de tidligere taler, og som jeg også lige vil nævne her, er, at jeg jo også synes, at det er vigtigt, at vi har fokus på de socialt udsatte grønlandere, som bor i Danmark. Det skønnes, at der er imellem 1.000 og 1.500 socialt udsatte grønlandere i Danmark, og det er vigtigt, at vi som samfund også gør en indsats for dem.

Jeg synes også, at det udenrigspolitiske og det sikkerhedspoli-tiske er emner, som vi skal være meget opmærksomme på. I en situation med utryghed i verden og i en verden, hvor grænser lukkes, og hvor konflikter optræder, har vi mere end nogen sinde brug for hinanden og brug for de fællesskaber, vi en del af internationalt. Vi kan jo se, at det også er en udfordring, når vi kigger på samarbejdet i det arktiske, hvor Rusland senest smækkede med døren til Arktisk Råd, og det er jo rigtig, rigtig kedeligt. Men det er vigtigt, at vi stadig væk fokuserer på det samarbejde, vi har, uanset hvad. Derfor er det også rigtig positivt, at vi fremadrettet også snart har formand-skabet for Arktisk Råd, og der er det vigtigt, at vi sammen også får kigget på, hvad der er det vigtige her, og hvad det ligesom er, der skal føres til dørs. For det er vigtigt, at vi ser grundigt på det. Der ser vi Grønlands præsentation af deres udenrigs-, sikkerheds- og for-svarspolitiske strategi som et godt, solidt grundlag for samarbejdet fremadrettet. Så der mener vi også, at det er vigtigt med et stærkt samarbejde.

Så har vi også hele det europæiske. EU har jo fyldt meget, både på Færøerne og i Grønland, og med rette. Når verden trænges og grænserne vokser, har vi brug for de fællesskaber, vi kan finde, og selv om hverken Færøerne eller Grønland er medlem af EU, så har vi stadig brug for samarbejdet. Og der håber jeg på, at Danmark kan hjælpe med at facilitere det bedst muligt og bidrage til det samarbejde, som vi har brug for. EU har åbnet kontor i Nuuk. På måde får man jo en direkte linje, men også Færøerne, som ønsker en bedre handelsaftale med EU, skal vi være opmærksomme på og prøve at hjælpe godt på vej.

Til sidst vil jeg lige berøre nogle af de ting, der er sket på Færøerne her på det seneste. Jeg ved, at der var Nordisk Råd-session i sidste uge på Færøerne, og der var der lidt nogle kontroverser, kan man måske sige. Jeg ved, at Færøerne har et ønske om selvstændig repræsentation i Nordisk Råd. Jeg ved godt, at det er der stadig ikke noget flertal for i Nordisk Råd, men jeg synes jo stadig væk, at det er vigtigt, at vi arbejder for – så godt som det er muligt – at Færøerne føler sig ordentligt repræsenteret, også i det nordiske.

For mig at se bygger vores velfungerende rigsfællesskab på et grundlag af et solidt samarbejde og en åben dialog, og det er vig-

tigt, at vi lytter til de frustrationer, som der kan være, og at vi er imødekommende og lydhøre over for hinanden og finder ud af, hvor skoen trykker, og hvor vi kan forbedre vores samarbejde. For det er et samarbejde. Apropos samarbejde vil jeg også gerne takke for det gode samarbejde, som jeg har med alle jer fire nordatlantiske medlemmer. Det sætter jeg rigtig stor pris på, og jeg synes, at det er vigtigt, at I også kommer og fortæller, når der er noget, som I synes jeg skal være opmærksom på, og som vi i Venstre også skal prøve at gøre, hvad vi kan, for at hjælpe jer med. For det vil vi i hvert fald gerne gøre, hvad vi kan, for. Så tusind tak for samarbejdet, og tak for ordet.

Kl. 09:46

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er nogle korte bemærkninger. Den første er til fru Aaja Chemnitz.

Kl. 09:46

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak til ordføreren, og også en masse ros den anden vej rundt. Det er enormt engageret ordfører, som altid er åben, når vi kommer med nogle konkrete sager. Så tusind tak for det engagement.

Så kunne jeg godt tænke mig at forfølge et spor, som vi har talt om, men som vi måske ikke har talt så meget om på det sidste. Det handler rigtig meget om et samarbejde mellem Grønland og Danmark på sundhedsområdet. Det er jo sådan set noget, regeringen har været åben over for, men som vi ligesom ikke har forfulgt. Naalakkersuisut har sendt nogle konkrete ønsker både til sundhedsministeren og socialministeren, og der kunne jeg sådan set godt tænke mig at høre, hvad Venstres holdning generelt er til, at der kan være et tættere samarbejde mellem Grønland og Danmark på sundhedsområdet.

Kl. 09:46

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:46

Louise Elholm (V):

Vi er sådan set meget positive over for et tættere samarbejde. Det er jeg sådan set også ret overbevist om at man også gerne vil fra regeringens side. Det skal jeg selvfølgelig ikke kunne sige; jeg kan ikke tale på regeringens vegne. Men jeg kunne ikke forestille mig andet, end at der vil være lydhørhed over for det, for vi ønsker jo alle sammen et så godt samarbejde som muligt. Så hvis der ønskes et stærkere samarbejde, synes jeg, at vi skal arbejde på det og se på, hvad vi kan gøre for at fremme det i fremtiden.

Kl. 09:47

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 09:47

Aaja Chemnitz (IA):

Sammen med min gode kollega fru Anna Falkenberg fra Færøerne har vi jo sikret en del penge til Sjómaq, som er et samarbejde mellem unge i Grønland, Danmark og Færøerne. Faktisk oplever vi gang på gang, at i forhold til den pulje, vi har fået afsat, bliver der faktisk søgt om mange flere penge end det, der faktisk ligger i puljen. Det samme gælder også på kulturområdet, hvor der er blevet afsat en pulje på 1 mio. kr., som IA har været med til at sikre, men hvor der faktisk hvert år søges for omkring 8 mio. kr. Det er jo sådan set et udtryk for, at der er en interesse, og at der er et behov for netop at sikre, at man både på kulturområdet, men også for netop at mindske de her fordomme mellem hinanden, gør noget mere.

Er det noget, som Venstre også vil være med til at bakke op om fremadrettet, så man fortsætter og måske også forankrer nogle af de her tiltag, så det ikke kun bliver projekter, men forhåbentlig også noget, som kan blive en del af, hvad skal man sige, institutionen og konstruktionen i rigsfællesskabet?

Kl. 09:48

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:48

Louise Elholm (V):

Jeg synes, at de forskellige samarbejder, der er på tværs af rigsfællesskabet, er utrolig værdifulde. Da jeg var på Færøerne sidste sommer, besøgte jeg Nordatlantisk Gymnasieklasse. Det er et gymnasieophold, der starter i Danmark og slutter i Grønland. I mellemtiden er man både på Færøerne og Island. Det er jo en fantastisk måde, hvorpå vi deler den kultur, vi har sammen, og får et bedre kendskab til hinanden.

Vi kan jo ikke sende alle unge i rigsfællesskabet på Nordatlantisk Gymnasieklasse, men ikke desto mindre tror jeg, at vi har brug for mange af sådan nogle projekter for at udbrede kendskabet. Vi har brug for at gøre meget mere for at få en forståelse for hinanden, for der er mangel på forståelse for hinanden, også blandt de unge. Så jeg kigger gerne på, hvad vi kan gøre for at forbedre den forståelse.

Kl. 09:49

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er det fru Anna Falkenberg.

Kl. 09:49

Anna Falkenberg (SP):

Tak til ordføreren for en rigtig god tale, og tak for det gode daglige samarbejde, vi har. Det sætter jeg meget stor pris på.

Ordføreren er inde på det Nordisk Råd-møde, der var på Færøerne for nogle uger siden. Det har skabt en del debat på Færøerne. Men nu er det nye, som jeg oplever det, at det ikke er Danmark, der står i skudlinjen så at sige på Færøerne, men det måske mere er Sverige, der har den tilgang til Færøerne, at Færøerne er noget andet, end vi selv opfatter os som. Jeg tror, det er, fordi de andre nordiske lande ikke ved, hvad for et samarbejde og hvad for en erkendelse, vi har imellem landene, af, hvad det er for en konstruktion vi har.

Så hvordan mener ordføreren, som også er forhenværende minister for området, at vi kan få de andre nordiske lande til at se og forstå, hvad det er for et samarbejde, vi har, og at vi ikke står i vejen for hinanden, når vi har nogle konkrete ønsker til nogle ting?

Kl. 09:50

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:50

Louise Elholm (V):

Der er ingen tvivl om, at den konstruktion, vi har i Danmark, er helt unik. Selvfølgelig har Åland noget, der minder om det, men jeg tror nok, man må sige, at det selvstyre, som der er både i Færøerne og Grønland, jo er af en helt anden karakter. Derfor er de beføjelser, som I har, jo også meget større, og det kan gøre det svært at forstå den måde, vi arbejder på i Danmark. Så der er jo en kommunikationsopgave, hvis man kan sige det sådan, som vi må hjælpe hinanden med. For det er jo ikke sådan, at du bare siger det ét sted, og så breder det sig ud. Man er nødt til at gøre det fra mange forskellige steder. Men jeg gør i hvert fald, hvad jeg kan for så godt som muligt at forklare andre, hvordan vores fællesskab er. Jeg synes, det er et godt fællesskab, vi har, og jeg håber, vi kan få flere til at forstå det.

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Fru Anna Falkenberg.

Anna Falkenberg (SP):

Tak. Det er jeg helt enig i.

En anden ting, som også lægger sig op ad det forrige spørgsmål, er jo nemlig styrken i, at vi finder løsningerne, når vi har nogle udfordringer. Men det, der historisk set har været gældende, er, at vi finder løsningerne på baggrund af en eller anden konflikt mellem landene. Lige nu er der som sådan ikke nogen konflikt, men vi har en erkendelse af, at der er behov for nogle opdaterede rammer så at sige.

Er ordføreren ikke enig med mig i, at det er mere rigtigt at finde de konkrete løsninger eller de rigtige rammer nu, hvor der ikke er en kæmpe konflikt, som vi så skal finde en løsning på bagefter – at vi altså så at sige finder den i fredstid mellem landene?

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ordføreren.

Louise Elholm (V):

Jo, jeg synes jo altid det er vigtigt at lytte til, hvad der er af ønsker og behov. Det mest positive er jo, at der helst ikke skal være en konflikt, når man finder løsningerne. Men det er også bare meget ofte sådan, at man først opdager problemerne, når man står midt i miseren. Derfor kan det andet jo også nogle gange forekomme, nemlig at man opdager: Gud, det her fungerer ikke. Det kan være, der er moms på noget kunst, man skal transportere mellem landene. Det opdager man først, når man bliver pålagt den. Derfor er det først dér, man kan reparere på det. Så jeg vil ikke udelukke den ene vej frem for den anden, hvis jeg kan sige det sådan. Men selvfølgelig foretrækker jeg jo, at vi hele tiden lytter til hinanden og lytter til, hvilke behov der er. Og det er jo bedst, når det kan foregå stille og roligt i en god dialog.

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er der ikke flere korte bemærkninger. Tak til ordføreren. Vi kan gå videre til Danmarksdemokraternes ordfører, og det er fru Susie Jessen.

(Ordfører)

Susie Jessen (DD):

Tak for ordet. De fleste, der sidder herinde i dag, ved nok godt, at det ikke er et område, jeg normalt beskæftiger mig med. Jeg er blevet kastet lidt ind i den her debat i dag; vores ordfører på området er lidt forsinket. Men ikke desto mindre vil jeg sige, at jeg glæder mig rigtig meget til den her debat. Jeg har selv familie på Færøerne og i Grønland, eller som bor i Danmark, men som begge to kommer fra Færøerne og Grønland, så jeg vil gøre mit bedste i den her debat.

Tak til statsministeren for redegørelsen. Det er en status på arbejdet i rigsfællesskabet, og det er jo altid spændende læsning. På Færøerne ser den økonomiske udvikling flot ud. Der har stort set været fremgang i økonomien siden 2011, men der er behov for tilpasninger af økonomien, hvis den skal holde på længere sigt. Det er godt, at man er opmærksom på det, for grundlaget for et stabilt samfund er en økonomi, der hænger sammen. Færingerne har en vilje til at klare sig selv. Det ses også af beslutningen om, at tilskuddet fra Danmark aftrappes med 25 mio. kr. årligt i årene 2023-2026. Der-

Kl. 09:50

med mindskes afhængigheden af Danmark tilsvarende, og Danmarks tilskud til landskassens samlede økonomi bidrager med 8 pct. Det er også glædeligt, at kriminalforsorgen på Færøerne forbedres, bl.a. ved at indføre en fodlænkeordning, som der allerede er forslag i Folketinget om. Det støtter Danmarksdemokraterne også fuldt ud. Det er også godt, at færingerne har mod på at overtage flere områder. Sagsområderne i luftfart og sø er ret gode eksempler.

Kl. 09:50

I Grønland ser økonomien også ganske god ud med fremgang siden 2015, men også her skal der arbejdes med den langsigtede finanspolitiske holdbarhed. Danmark yder også et vigtigt tilskud til Grønlands økonomi, og tilskuddet udgør 4,3 mia. kr. svarende til godt halvdelen af landskassens indtægter. Det vil derfor også være godt, hvis der kommer mere gang i økonomien. Grønland rummer store muligheder for at skabe et turisterhverv. I dag udgør turismen kun en mindre del af den grønlandske økonomi, og der er et stort potentiale. Selv om de nye atlantflughavne er forsinkede, forventes de jo, som vi ved, at åbne senere i 2024 og 2025, og det kan jo for alvor få åbnet op for turismen. Mere turisme i Grønland kan bidrage til at styrke økonomien, også i forhold til at kunne overtage flere sagsområder og dermed øge selvstændigheden fra Danmark.

Kl. 09:51

Den nye internationale situation med Ruslands krig i Ukraine kan næppe undgå at påvirke området i Arktis. Vi må virkelig håbe, at Forsvarets Efterretningstjeneste har ret i, at Rusland vil undgå, at spændingerne breder sig til Arktis, men vi kan aldrig vide os sikre. Læren fra sprængningen af Nordstreamgasledningen i Østersøen i september 2022 har vist os, at den kritiske infrastruktur skal beskyttes. Det håber jeg også myndighederne i rigsfællesskabet er opmærksomme på, f.eks. med beskyttelse af internetskabeler på havbunden og at være klædt på til at kunne modstå cybertrusler og lignende.

Kl. 09:51

Der er en sag, som ikke er omtalt i redegørelsen, og det er den fiskeriaftale, som Færøerne har forlænget med Rusland i december 2023. Aftalen sikrer færøske rederier adgang til at fiske torsk i Barentshavet, mod at russiske skibe kan fiske blåhvilling i færøsk farvand. Det er klart, at fiskeriet er en stor og vigtig del af den færøske økonomi, og fra dansk side skal vi selvfølgelig ikke blande os i, hvilke lande Færøerne indgår aftaler med. Tak generelt for, at Færøerne har stillet sig på den rigtige side og fordømt invasionen af Ukraine, men jeg synes alligevel, det er påfaldende, at aftalen ikke er omtalt i redegørelsen, ikke mindst fordi seniorforsker Flemming Splidsboel fra Dansk Institut for Internationale Studier i forbindelse med aftalens indgåelse udtalte, at aftalen sætter rigsfællesskabet under pres og sætter Danmark i en dum situation, når nu alle andre lande har travlt med at lægge Rusland på is. Så jeg efterlyser egentlig regeringens holdning til aftalen, og jeg håber også, at de færøske medlemmer kan komme baggrunden for aftalen lidt nærmere, når de får ordet.

Kl. 09:52

Så har jeg også lyst til lige at knytte en bemærkning til den dialog, der var mellem fru Anna Falkenberg og hr. Flemming Møller Mortensen omkring det her med at få fordomsdiskussionen lidt i gang. Der synes jeg virkelig, det er vigtigt, at vi også får åbnet lidt op for det her med undervisning, altså hvad det er, vi underviser vores børn i i folkeskolen. Når jeg tænker tilbage, kan jeg faktisk slet ikke huske, at vi har haft noget om det. Til gengæld havde vi om den industrielle revolution fire-fem gange eller sådan noget. Det er bare for at sige, at det jo er helt, helt åbenlyst, at eleverne skal vide meget mere om rigsfællesskabet, end de gør i dag. Så det var bare lige en lille kommentar til det.

Kl. 09:52

Det er alt i alt en god og oplysende redegørelse, og herfra skal der bare lyde fuld opbakning til rigsfællesskabet, og vi støtter også vedtagelsesteksten oplæst af Socialdemokratiets ordfører. Tak for ordet.

Kl. 09:57

Kl. 09:59

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er en række korte bemærkninger, og den første er til fru Aaja Chemnitz.

Kl. 09:57

Aaja Chemnitz (IA):

Tak til ordføreren for talen. Der er ikke så meget, som Danmarksdemokraterne og IA er enige om, men noget, vi er meget enige om, er, at der skulle være meget mere undervisning om Grønland og Færøerne i folkeskolen i Danmark. Det er noget, som jeg sammen med mine kollegaer har kæmpet rigtig meget for, men vi har faktisk fået afslag på afslag, fordi man gerne vil sætte skolen fri. Jeg synes, der er et særligt ansvar i forhold til dannelsesdelen for, at man ved noget om rigsfællesskabet, som man er en del af som dansk ung. Jeg synes, det er et kæmpeproblem, at man ikke har sagt, at man gerne i strukturen vil være med til at sikre, at danske unge får meget mere viden, også nuanceret viden, ikke kun om det historiske, men også om det moderne Grønland. Det vil jeg gerne høre om ordføreren er enig i.

Kl. 09:58

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:58

Susie Jessen (DD):

Ja, og jeg er fuldstændig enig i, at det skal styrkes meget mere, end tilfældet er i dag, og det behøver jo ikke kun handle om skolebøger og det, der sker foran en tavle. Hvorfor er der f.eks. ikke nogle bedre muligheder for interaktion mellem klasser, altså flere venskabsklasser på tværs, som møder hinanden. Jeg forstår ikke, hvorfor der ikke er mere af det, end der er i dag. Det handler om alle mulige forskellige ting. Når man tager på studietur, hvorfor tager man så ofte til Prag, og hvorfor tager man ikke til Grønland i stedet for? Altså, der er meget mere, der godt kunne styrkes i skolen, og det har vi et særligt ansvar for, også for at få nedbrudt de fordomme, der måtte være.

Kl. 09:59

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 09:59

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. Tidligere regeringer har afsat nogle penge til studieture, så der er nogle danske klasser, der tager til Grønland, men jeg så gerne, at man fra regeringens side tog nogle egne initiativer, for man har jo også selv et ansvar i forhold til ens egne danske unge for netop at sikre, at der var noget mere undervisning. Jeg er meget enig med ordføreren: Lad os prøve at gøre det innovativt. Det kunne også godt være, at man skulle have et center eller et eller andet sted, hvor man sådan lidt mere interaktivt kunne lære noget mere om Grønland og Færøerne på en lidt mere interessant måde, frem for at det altid er skolebøgerne, man ligesom skal lære om det fra.

Kl. 09:59

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 09:59

Susie Jessen (DD):

Det er jeg fuldstændig enig i.

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er det fru Anna Falkenberg.

Kl. 09:59

Anna Falkenberg (SP):

Tak. Jeg vil også gerne takke ordføreren for en god tale og særlig for at lægge mærke til mit spørgsmål tidligere omkring det her med fordomme. Jeg har arbejdet meget sammen med fru Aaja Chemnitz om den her Sjómaqpulje, som fru Aaja Chemnitz kom ind på før, og som nemlig er en pulje, der skal gøre det muligt for ungepartnerskaber at besøge hinandens lande og afholde nogle møder, hvor de kan lære lidt mere om hinanden.

Men en ting, som jeg synes er det allervigtigste i det her, er nemlig det, som ordføreren svarede på lige før, og det er det, at man ikke kommer og ser hinandens lande. Altså, vi kan sidde og skrive så mange bøger og læse så mange bøger, men jeg tror, at det, der virkelig planter et frø i børn og unge og mennesker i det hele taget, er, at man får oplevelsen, at man mærker vinden, at man lugter havet, at man er til stede. Så det tror jeg vil være rigtig vigtigt at vi styrkede i Danmark og i den danske folkeskole. Er ordføreren enig med mig i det?

Kl. 10:00

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 10:00

Susie Jessen (DD):

Ja, og jeg synes, det ville være rigtig godt at få styrket folkeskolen, altså på den måde, at man ligesom også viser børnene, hvad Grønland er, og viser, hvad Færøerne er. Og det er netop ikke altid skolebøger, der er den bedste vej; det er netop at komme ud og snakke med grønlændere og færinger, som kan fortælle om deres fantastiske land, og måske også at styrke mulighederne for, at man kan komme derop. Jeg er slet ikke i tvivl om, at det ville være en fantastisk oplevelse for rigtig mange af vores børn, også så de kunne få en større forståelse af, hvad rigsfællesskabet egentlig er. Så jeg er fuldstændig enig.

Kl. 10:01

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Fru Anna Falkenberg.

Kl. 10:01

Anna Falkenberg (SP):

Tak. Jeg er helt enig. Så kom ordføreren også ind på det her med Færøerne og fiskeriaftalerne. Det er noget, der har fyldt ekstremt meget, både på Færøerne og faktisk også her i Danmark, men for mig at se er det vigtigt at holde fast i, at fiskeriaftaler er et ansvarsområde, som Færøerne har overtaget. Og det tror jeg også er regeringens holdning; det er i hvert fald det, der er blevet udtrykt. Og der ligger rigtig mange ting bag det, at vi har forlænget aftalen, bl.a. det med bæredygtigt fiskeri. Altså, vi har ingen kontrol over vores fiskebestande, hvis vi ikke ved, hvad russerne faktisk fisker, både i vores område og i internationalt farvand. Så det er nogle af de grunde, der ligger bag det. Og for mig at se er det her ikke sikkerhedspolitik; det her er fiskeripolitik.

Kl. 10:02

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 10:02

Susie Jessen (DD):

Jeg er fuldstændig enig, og som jeg også nævnte i min tale, handler det her jo heller ikke om, at vi fra Danmarksdemokraternes side vil gå ind og diktere noget som helst, men vi synes, det er vigtigt, at man også har diskussionen herinde om bevæggrundene for, at man har lavet den her fiskeriaftale. Der har jo også været ændringer, kunne jeg forstå, noget med Storbritannien, i forhold til den fiskeriaftale, så der har jo været forandringer. Men at man, når der har været så meget snak om Rusland og Ukraine-situationen, måske også får den diskussion i dag, synes jeg vil være sundt.

Kl. 10:02

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er der ikke flere korte bemærkninger. Vi siger mange tak. Så kan vi gå videre til den næste ordfører, og det er SF's ordfører, hr. Karsten Hønge. Værsgo.

Kl. 10:02

(Ordfører)

Karsten Hønge (SF):

Vores tre nationer skal tage hinanden alvorligt, og når en partner i vores fællesskab, nemlig Grønland, sidste år efter en proces på 6 år lægger et forslag til forfatning frem, savner jeg lidt, at der kommer lidt skub i processen. En eventuel forfatning for Grønland påvirker jo ikke kun Grønland, men også de to andre nationer, Færøerne og Danmark. Jeg tror, vi skal gøre os anstrengelser for at komme ind i substansen af, hvad det handler om, og på et eller andet tidspunkt skal vi vel nå frem til en form for konklusion.

Derfor vil jeg igen i dag slå et slag for, at vi nedsætter det, vi kan kalde en kommission for forholdet mellem Grønland, Færøerne og Danmark, og hvis det lyder lidt langt, kunne vi også bare kalde det en rigsfællesskabskommission. Vi kunne give sådan en kommission et par år eller lidt flere til at komme med et udkast til en nyordning, en demokratisering, en modernisering, en opgradering af rigsfællesskabet eller måske faktisk til bare helt banalt at komme med et forslag til at bringe rigsfællesskabet mere i overensstemmelse med den faktisk eksisterende virkelighed mellem de tre nationer. Efter fremlæggelsen af sådan en kommissionsrapport, beretning eller udkast – kald det, hvad I vil – kan vi jo bagefter afsætte et par år til omfattende folkelige diskussioner i de tre nationer. Det vil både rense og ilte vores relationer.

Vi kan bare ikke vente helt så lang tid med at få ryddet op, og jeg vil i den forbindelse også herfra anerkende statsministerens oprigtige engagement i at få renset op i de her relationer. Jeg fornemmer helt klart en åben og ærlig tilgang fra statsministeren til at se på vores relationer med nye øjne. Respekt for det.

I den sammenhæng undrer jeg mig alligevel lidt over, at det skulle tage så lang tid at få sat skub i udredningen af spiralskandalen. Sagen fylder en hel del i offentligheden i Grønland, og presset fra de berørte kvinder og deres familier er stort. Jeg ved udmærket, at det tager lang tid at sammensætte det hold, der skal undersøge sagen, men når man nu står med en sag, der ligesom er gal nok i forvejen, hvorfor skulle det så lige tage den lidt for lange tid, der gjorde, at samarbejdet blev belastet yderligere?

Så vil jeg til gengæld også have lov at undre mig over, at de her afsløringer ikke har ført til selvransagelse i de grønlandske medier. Jeg mener, hvordan kan en offentlig hemmelighed gennem årtier vente på at blive afsløret af et danske medie? Det får mig til at tænke: Gad vide, om der kan ligge andre ting? Her skal lyde en opfordring til, at grønlandske medier også går mere selvkritisk til deres eget samfund.

Så vil jeg sige, at SF, når vi taler om sundhed, mener, at Danmark skal stille sig til rådighed med hjælp i det omfang, Grønland måtte

ønske det, i forhold til at rulle ambitionerne i sundhedsstrukturkommissionens beretning ud.

Jeg synes, det er glædeligt, at naalakkersuisut har fremlagt en arktisk strategi. Jeg vil vente til den arktiske redegørelse med at gå i dybere ind i det, men jeg vil da allerede i dag kvittere for, at den sikkerhedspolitiske strategi entydigt placerer Grønland i den vestlige demokratiske verden. Det er vigtigt, at vi i rigsfællesskabet trækker samme vej, når det gælder de sikkerhedspolitiske spørgsmål, som jeg synes vi i fællesskab skal gøre alt, hvad vi kan, for at nå frem til en fælles tilgang til.

Jeg vil også i den forbindelse sige, at jeg synes, det er uholdbart, at der stadig er uoverensstemmelser vedrørende posten som den såkaldte arktiske ambassadør eller, som det vist det hedder i daglig tale, kontorchef for Nordamerika og Grønland – man kan kalde det mange ting. Situationen er stadig flydende, og det går ikke.

Grønland og Færøerne befinder sig i en stadig mere spændt sikkerhedspolitisk situation. Begge nationer har på hver sin måde Rusland tæt inde på livet. De trusler må vi som fællesskab stå sammen om at håndtere, så lavspænding fortsat kan være på dagsordenen. Russisk oprustning og chauvinisme kombineret med kinesisk sult efter råstoffer gør Grønland og Færøerne til potentielle brændpunkter, og vi kender jo så udmærket til de metoder, som de to regimer mod øst forsøger at påvirke stater med. Selv store europæiske lande formår de at nå langt ind i systemerne på, før de opdages. Og lad mig da bare minde om, at der lige nu pågår en undersøgelse om russisk bestikkelse af det yderste højre i Europa-Parlamentet.

Den nye aftale om import af fossile brændstoffer, som Nunaoil har indgået på selvstyrets vegne, giver højere priser for både virksomheder og private, fordi olieprisen er højere i dag, end den var sidst, Nunaoil skulle forhandle. Det rammer hårdt både i fiskeindustrien og hos private, som allerede er tyngt af inflationen. Men der er også et, synes jeg, måske nogle gange lidt overset sikkerhedspolitisk aspekt, fordi Grønland er så afhængig af tilførsel af næsten alt via skibsfart. Her ligger der en særlig udfordring.

Kl. 10:08

SF er optaget af lavspænding, og vi skal samtidig fremover være mere bevidste om, hvad det er, der foregår inden for rigsfællesskabets territorium. Ruslands massive nordlige oprustning vil efter al sandsynlighed føre til øget spionage og territoriale provokationer m.v. Det er derfor vigtigt, at vi bliver bedre til at overvåge de arktiske dele af rigsfællesskabet, noget, der allerede er blevet taget og også på sigt vil blive taget initiativer til, ikke bare fra Danmarks side, men også fra Grønland og Færøernes side. Så vil jeg da også sige, at jeg syntes, det var en absolut udeladt fornøjelse at se formanden for naalakkersuisut, Múte B. Egede, modtage Ursula von der Leyen og statsministeren og dermed konsolidere forholdet mellem Grønland og EU.

SF er meget tilfredse med, at der nu i Grønland er blevet oprettet en beredskabsuddannelse i Kangerlussuaq, en uddannelse, der oplever så stor interesse, at man allerede nu har besluttet sig for at fordoble antallet af pladser, og noget, som især fru Aaja Chemnitz og IA har kæmpet for. Pilluarit Kalaallit Nunaat, Pilluarit Inuit Ataqatigiit, Tillykke til Grønland, tillykke til IA.

En af årsagerne til, at det er så centralt, at vi overholder Ilulissaterklæringen om lavspænding og samarbejde er, at vi er fælles om at håndtere den nok største trussel mod menneskeheden, nemlig klimakrisen. Når Danmark om få uger bliver prydet med valgplakater til det forestående europaparlamentsudvalg, vil et af budskaberne, der går igen over hele landet, være »the ice is melting at the poles«, altså »isen smelter ved polerne«. For selv om en tidligere udenrigsminister og nu kandidat til det forestående valg sagde netop det for snart 15 år siden, så er det desværre kun gået én vej, og det er den gale vej, og det er en vej, der desværre især påvirker Grønland, men også Færøerne i langt højere grad end Danmark. Danmark må

derfor også anses som særlig forpligtet, når det gælder om at levere på den nødvendige reduktion af fossile brændstoffer. For vi skal nå i mål med klimamålene. Jeg vil derfor som så ofte før gerne kvittere for, at naalakkersuisut fastholder sin politik om et stop for olieeftersforskning og for den stadig grønnere kurs, som med IA i spidsen er blevet sat i Nuuk. Må kommende grønlandske regeringer fastholde den kurs og fortsat udbygge vandkraften. Udbygningen af de nuværende vandkraftprojekter vil øge andelen af vedvarende energi i den offentlige forsyning fra 70 pct. til knap 90 pct.

Så vil jeg også godt i år lige sparke lidt til en debat, som jeg altså på forunderlig vis oplever går kold, om jeg så må sige, i Grønland, og jeg vil igen forsøge på at slå en isøkse igennem den myte, som øjensynlig er temmelig sejlivet, især i Grønland, men egentlig også på Færøerne og faktisk også i Danmark, nemlig at Danmark skulle have strategiske interesser i Arktis. Jeg kunne godt tænke mig og forestille mig, at både grønlandske og færøske politikere og medierne i de to lande prøvede at føre den diskussion og komme til bunds og frem til en eller anden form for konklusion, men der er i hvert fald herfra igen en opfordring til at afdække, om der er kød på den vandrehistorie. Rækkefølgen er nemlig, at Danmark har stærke interesser i Arktis, men kun så længe vi har rigsfællesskabet. Så det er rækkefølgen.

Så har jeg ofte igennem årene hørt både grønlandske og færøske politikere sige, at vi bare ønsker at holde fast i de to lande, fordi det giver os en stormagtsposition i forhold til Arktis, og så må jeg bare sige, at det er fundamentalt forkert, og at der ikke er nogen dokumentation for det. Danmark har ikke strategiske interesser i Arktis, og derfor tror jeg også, at vi skal være helt åbne om det, når vi diskuterer det med de to andre nationer, altså at det ikke er det, der driver os, og der findes som sagt ikke nogen dokumentation for det.

Lad mig så slutte af med en positiv kommentar om Grønland og Færøernes økonomi. Det er dejligt at se den stærke vækst og de robuste budgetter, som klart fremgår af redegørelsen, og med en fremtidig vækst i turismen ser det jo godt ud. Jeg vil også sige, at jeg ser meget frem til den turismestrategi, som naalakkersuisut arbejder med. Jeg synes i øvrigt også, at vi har fundet en meget fornuftig og frugtbar ramme for lufthavnsbyggerierne og det samarbejde, der er omkring lufthavnene, hvor selvstyret ejer to tredjedele og Danmark en tredjedel. Som det står i redegørelsen: »Staten medvirker således til at øge projektets finansielle robusthed og reducerer renteudgifter og risiko for selvstyret«. SF håber så på, at en større del af det økonomiske overskud vil blive brugt til at skabe mere lighed og fairness og retfærdighed i de to samfund, men det er jo i sidste ende op til de grønlandske og færøske vælgere. Tak.

Kl. 10:12

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er nogle korte bemærkninger, og den første er til hr. Sjúrdur Skaale.

Kl. 10:12

Sjúrdur Skaale (JF):

Tak for det. Nu talte ordføreren en del om overvågning, og at det er vigtigt med overvågning. Hvordan vil ordføreren betegne den situation, at det danske rige har forpligtet sig til en overvågning, som går fra Østersøen og op til Nordatlanten og helt op i Arktis? Nu sagde ordføreren, at der ikke er nogen strategisk interesse, men der er vel en forpligtelse til overvågning.

Danmark har, kan man sige, en kæmpekæmpestor geopolitisk spilleplade, men de brikker, man har at flytte med, er ikke så mange. Man har fem fregatter til det her gigantiske område, og de fregatter er meget gamle. Det er jo kommet frem, at kanonerne på nogle af dem er rustet fast, og at de ikke kan bruges, og at de fra andre skyder, uden at man har planlagt det.

Hvordan vil ordføreren betegne den situation, at man har så stor en spilleplade med fem gamle brikker at flytte med?

Kl. 10:13

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 10:13

Karsten Hønge (SF):

Det er jo klart, at det ikke er nok, og derfor er vi i SF også glade for den arktiske kapacitetspakke. I forbindelse med de forsvarsforhandlinger, som er pågående, hvor SF jo er med i den overordnede aftale, og derfor har vi ikke sådan fået det udkrystalliseret fuldstændig, har det i hvert fald også for SF – og jeg har også det indtryk, at det gælder for de fleste andre partier – en meget stor betydning, at man giver Arktis en høj prioritet, og det er ikke holdbart med den situation, vi har med skibene, hverken når det drejer sig om antallet eller standarden. Det vil jeg gerne give hr. Sjúrdur Skaale helt ret i.

Kl. 10:14

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Hr. Sjúrdur Skaale.

Kl. 10:14

Sjúrdur Skaale (JF):

Der er nogen, der har ment, at området er så stort og så beskedent befolket, at det simpelt hen ikke er muligt, at Danmark løfter opgaven, og at man burde gå sammen med andre om det. Hvad synes ordføreren om de tanker?

Kl. 10:14

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 10:14

Karsten Hønge (SF):

Det er jo noget, vi jævnligt diskuterer, altså hvor grænsen mellem hvad der er en dansk/rigsfællesskabs-opgave, og hvad der kunne blive en NATO-opgave, går, og det her er noget, man skal gå til med meget stor forsigtighed, fordi vi jo godt ved, at det, hvis NATO kommer til at spille en for stor rolle, fra Ruslands side kunne blive forstået som en unødigt provokation og oprustning. Så mit svar vil være, at det er en meget delikat balance mellem at vi gør, hvad vi kan, for at fastholde en lavspænding, og den udfordring, der vil ligge i det, hvis man giver NATO et større spillerum.

Kl. 10:15

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Så er det fru Aaja Chemnitz.

Kl. 10:15

Aaja Chemnitz (IA):

Qujanaq. Tusind tak for det gode samarbejde, og det går også den anden vej rundt. Så vil jeg også gerne som et svar på det her med konspirationsteoriene sige, at jeg generelt tror, at man skal passe på med at lave politik ud fra konspirationsteorier. Der er selvfølgelig nogle partier i Grønland, som taler rigtig meget om, at der er et behov for en pengestrømsanalyse, og det synes jeg bare man skulle se at komme i gang med at få lavet, og så kunne man jo tage snakken derudfra. Så det er egentlig min respons på den del af det.

Ordføreren kommer så ind på det her med spiralskandalen, og noget af det, man fra naalakkersuisuts side har ønsket, er at få et perspektiv med om, hvorvidt menneskerettighederne er blevet krænkede, og det har man fra regeringens side i det kommissorie, man har lavet for forskningsundersøgelsen, ikke ønsket, men naalakkersuisut har så besluttet, at de vil lave det i en særskilt undersøgelse. Der

kunne jeg godt tænke mig at høre ordføreren, om SF mener, at Danmark har et medansvar i forhold til at få undersøgt, hvad det er for nogle menneskerettigheder, der er blevet krænkede som en del af spiralskandalen. Så synes jeg også, det i al retfærdighed er vigtigt at få sagt, at det faktisk var Arnanut, som er et grønlandsk dameblad, som tog sagen om spiralskandalen op, før DR gjorde det. Men ja, det burde ellers allerede dengang have fået en større respons. Tak.

Kl. 10:16

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ordføreren.

Kl. 10:16

Karsten Hønge (SF):

Ja, jeg husker godt omtalen i Arnanut, men det, jeg kunne savne, var sådan egentlig den der dokumentaragtige tilgang, som DR valgte at have, og som virkelig kunne være med til at afdække det. Det er sådan lidt underligt, at det, der har været en offentlig hemmelighed i Grønland igennem årtier, skal afdækkes i detaljer af et dansk medie. Så det var sådan bare den opfordring til den måske lidt mere kritiske tilgang, som jeg synes den grønlandske presse bør have til politikere og til et samfund.

I forhold til hvad kommissionen skal afdække, synes jeg jo, det virker naturligt, at man afdækker, om der skulle været sket menneskerettighedskrænkelser. Så det er det første, jeg vil sige. Så vil jeg alligevel også sige, at det undrer mig lidt, at naalakkersuisut venter så lang tid med at sige det. Hvis de nu havde sagt det, da man gik i gang med at lave kommissionen, så er jeg faktisk ret sikker på, at den danske regering ville have været imødekommende over for det, og jeg kan næsten heller ikke forestille mig andet, end at statsministeren også ville have sagt, at det da bliver et aspekt af det, der skal afdækkes.

Så jeg synes, at det er en god idé, at det bliver en del af det, og jeg sidder så også tilbage med en undren over, at man i Grønland, efter at man har sat et arbejde i gang, efter at man har aftalt kommissionsgrundlaget, så lige rækker fingeren op og siger, at der i øvrigt også er nogle andre ting, man gerne vil have med. Så jeg synes altså, det skal afdækkes, men jeg ærgrer mig også over, at det sådan kommer bagefter.

Kl. 10:17

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 10:17

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. Det kan man sådan set godt være enige om. Altså, hverken ordføreren eller undertegnede har jo været med i forhandlingerne, så vi ved jo sådan set ikke, hvordan og hvorledes det er. Det, der bare vides, er, at det har været fordelt på flere forskellige departementer, og at det er blevet samlet i ét departement, og at det er et klart ønske fra naalakkersuisuts side. Så jeg vil bare høre, om ordføreren også mener, at Danmark har et medansvar for det.

Kl. 10:17

Den fg. formand (Erling Bonnesen):
Ordføreren.

Kl. 10:17

Karsten Hønge (SF):

Det er jo åbenbart, at vi har et medansvar for hele skandalen, og det bliver jo til sin tid gyserlæsning at læse afdækningen af, hvor ansvaret ligger. Men man kan jo ikke komme udenom, at Danmark i det mindste har et medansvar og sandsynligvis også har hovedansvaret

for det. Men det er jo svært at gøre sig til dommer over noget, inden vi har set redegørelsen. Så det er svært at forestille sig noget andet.

Så er der noget, der, for at sige det på den måde, kan være træls mellem vores to nationer, og det er, når der ligger sådan en sten i skoene, altså hvor vi egentlig er nået frem til noget, og det ser fornuftigt ud, og der så alligevel er en eller anden ting, der irriterer, og som bliver ved med at gnave huller, og det vil det jo komme til at gøre, altså hvorfor vi ikke fik det afdækket, og hvorfor det ikke var en del af det, og at Grønland jo rent faktisk kunne have rejst det noget tidligere, og de så ikke gjorde det. Så derfor tror jeg bare, det er en god idé at få alle stenene ud af skoene på én gang og dermed også, hvad angår den der menneskerettighedsvinkel.

Kl. 10:18

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Så er der ikke flere korte bemærkninger. Vi siger tak til ordføreren. Vi kan gå videre til Liberal Alliances ordfører, og det er hr. Carsten Bach. Værsgo.

Kl. 10:18

(Ordfører)

Carsten Bach (LA):

Tak for det, formand, og mange tak til statsministeren for redegørelsen, som jo berører rigtig mange vigtige temaer og spændende emner, men det, der måske nok springer mest i øjnene for mig, er det, der slet ikke er nævnt med et eneste ord i redegørelsen, nemlig den nye grønlandske sikkerhedspolitiske strategi, og derfor spurgte jeg også ind til det lidt tidligere på dagen. Særlig kunne det jo måske have været meget relevant at høre statsministerens syn på netop det grønlandske ønske om at undgå militær oprustning og permanent militær tilstedeværelse i Arktis i stedet for blot at høre svaret om, at det er en fin strategi. For det står jo unægtelig noget i kontrast til, at vi i Danmark i forsvarsforligskredsen er enige om – det er vi faktisk enige om – at der de kommende år skal investeres massivt i nye arktiske kapaciteter. Så kan jeg i den forbindelse også forsikre statsministeren om, at Liberal Alliance fuldstændig vedstår sig forligets tekst på alle punkter, også når det gælder værnepligt og ligestilling.

Som oppositionsordfører er det jo unægtelig lidt svært at følge med i SVM-regeringens indre liv. Jeg har i et stykke tid undret mig over, hvem der egentlig er kongerigets arktiske ambassadør. Måske har regeringen udnævnt en arktisk ambassadør, som jeg bare ikke umiddelbart kender til. Men jeg undrer mig også lidt over, hvorfor uenigheden mellem Grønland og Danmark i forhold til netop udnævnelsen af en ambassadør for Arktis ikke er nævnt i redegørelsen overhovedet. Åbningen af en EU-repræsentation i Nuuk er for mig at se et af de mange beviser på, at der er et stigende internationalt ønske om diplomatisk samarbejde med rigsfællesskabets enkeltdele, hvorfor en ambassadør er så utrolig relevant og bør være både meget synlig og tydelig i sin tilstedeværelse. Det momentum misser vi i øjeblikket, og det bør statsministeren få udenrigsministeren til at bringe på plads hurtigst muligt.

Her er nogle nedslagspunkter, i forhold til hvad der så rent faktisk står i redegørelsen. Der synes at være et rigtig fint flow i hjemtagelsen af sagsområder på Færøerne, mens det måske halter lidt mere i forhold til Grønland. I første omgang går vejen til mere selvstændighed for både Færøerne og Grønland for mig at se helt klart gennem hjemtagelse af flere relevante ansvarsområder inden for de eksisterende rammer. Staten varetager ifølge redegørelsen 30 sagsområder, som kan overtages af selvstyret. Der er også ansvarsområder, staten i dag varetager, som ikke kan overtages inden for de eksisterende rammer af grundloven. Særlig tænker jeg på udenrigs-, sikkerheds- og forsvarsområderne.

I dag varetager Arktisk Kommando suverænitetshævdelsen og sikkerheden i Nordatlanten på vegne af rigsfællesskabet. Søværnets

skibe løser derudover også andre opgaver, bl.a. på havmiljøområdet og opgaver inden for eftersøgning og redning, det såkaldte SAR, i den nordatlantiske del af rigsfællesskabet. Det er jo i hvert fald tilfældet, når enhederne kan sejle. Det har der særlig på det seneste været visse udfordringer med. De danske enheder i Nordatlanten er gamle, de er slidte, og med forsvarets egne ord lever enhederne kun kvantitativt op til NATO's styrkemål, og det er, for at sige det helt ærligt, for dårligt. Det skal der laves om på, og det skal der laves om på i løbet af den kommende forsvarsforligsperiode.

Liberal Alliance opfordrer jo så også i den forbindelse og har gjort det i de pågående forhandlinger i Forsvarsministeriets regeringen til i samarbejde med Grønland og Færøerne at fremlægge en langsigtet flådeplan for, hvilke enheder der skal indgå i opgaveløsningen i Nordatlanten de kommende årtier, og særlig hvornår der skal ske udskiftning af de eksisterende enheder.

Så er der særlig i forhold til den grønlandske økonomi brug for visse økonomiske reformer. Statens tilskud til Grønland udgør godt halvdelen af landskassens indtægter svarende til omkring 4,3 mia. kr. i 2024, og udgifterne til de 30 områder, der kan hjemtages, udgør skønsmæssigt ifølge redegørelsen over 0,5 mia. kr. årligt for staten.

KI. 10:24

Tidligere på ugen havde vi i Grønlandsudvalget besøg af formanden for Grønlands økonomiske råd, som jo tegner et pænt billede, vil jeg kalde det, af Grønlands økonomi på den korte bane, men bestemt også hejser et par advarselsflag vedrørende den strukturelle udvikling. En del af udfordringen kan muligvis imødegås ved at højne uddannelsesniveaet og dermed øge tilknytningen til arbejdsmarkedet, og som statsministeren vist også nævnte i sin indledende tale, er det jo nærmest universelt.

Det er derfor også glædeligt for mig at se, at det er beskrevet i redegørelsen, at naalakkersuisut har igangsat et arbejde med en ny uddannelsesstrategi, og at der faktisk i forvejen anvendes rigtig mange ressourcer på uddannelsesområdet i Grønland. Jeg vil derfor gerne opfordre statsministeren og regeringen til ved førstkomende lejlighed at tilbyde de grønlandske myndigheder så meget hjælp med arbejdet, som selvstyret ønsker i forbindelse med udarbejdelsen af en uddannelsesstrategi. Så skal vi forhåbentlig heller ikke afvente en sådan uddannelsesstrategi helt så lang tid, som vi har ventet på den arktiske sikkerhedspolitiske strategi.

Men alt i alt og manglende svar til trods tager vi i Liberal Alliance redegørelsen til efterretning, og vi støtter også vedtagelsesteksten oplæst tidligere af hr. Flemming Møller Mortensen som ordfører for Socialdemokratiet. Tak for ordet.

KI. 10:25

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Mange tak for det. Der er et par korte bemærkninger, og den første er til fru Aaja Chemnitz.

KI. 10:25

Aaja Chemnitz (IA):

Tak til ordføreren for talen. Ordføreren er jo også forsvarsordfører og dybt optaget af det her med forsvarsforliget og deltager i forsvarsforliget. Det står jo meget klart i regeringsgrundlaget, at Grønland og Færøerne skal deltage. Det har været sådan lidt frem og tilbage, vil jeg sige, i forhold til hvordan vi er blevet inddraget. Men det er i hvert fald vigtigt at sige, at der er mange opgaver i forhold til Grønland.

Det, jeg synes der er vigtigt at få sagt, er, at fra et grønlandsk perspektiv er det måske ikke krudt og kugler, der er det vigtigste; der er det måske i virkeligheden overvågning, det er beredskab, det er search and rescue. Altså, det er det, der sådan fylder noget i dagligdagen, men også, hvis der skulle opstå en krise. Og derfor synes jeg, det er interessant at høre ordføreren være meget optaget af, hvad vi egentlig vil i Grønland, og hvorfor vi ikke vil sådan militært opruste

– og være lidt frustreret over det. Prøver han egentlig at sætte sig lidt ind i, hvor Grønland er henne, hvad der er vigtigt for Grønland, og om Grønland måske har et andet perspektiv, end Danmark har? Tak.

KI. 10:26

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

KI. 10:26

Carsten Bach (LA):

Ja, jeg har stor forståelse for, at der er, kan man sige, en diskrepans mellem i det her tilfælde Grønland og måske danske interesser. Nu blev der også tidligere nævnt det her med overvågning; jeg tror, at det var hr. Karsten Hønge, der var inde på det og endda også blev spurgt ind til det, også omkring samarbejde. Det er for Liberal Alliance meget vigtigt, at vi får prioriteret Arktis og at løse de opgaver, der er deroppe, og at det kan kombineres, så vi med de danske enheder ikke kun kvantitativt, men også kvalitativt – det er vigtigt – kan leve op til NATO's styrkemål i den her sammenhæng, men jo kan også løse opgaver og støtte det grønlandske samfund og det færøske samfund på de her parametre omkring search and rescue osv. Jeg tror ikke, at jeg må sige search and rescue.

Det er vigtigt, at vi kan støtte det grønlandske samfund, men faktisk også, at vi måske kan indgå et samarbejde med andre arktiske nationer. Og lige præcis på overvågningssiden med droner osv. er der jo nogle muligheder for, at vi faktisk kan arbejde tæt sammen med Norge, og det vil jeg klart opfordre regeringen til at man går dybere ned i, end man allerede har gjort.

KI. 10:28

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Fru Aaja Chemnitz.

KI. 10:28

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. Lige præcis der er ordføreren og IA meget, meget enige. Hvad angår det her med at se lidt ud over, hvad det er for et dansk forsvar, der skal være i Grønland, og hvordan man kan inddrage Grønland meget mere i opgaveløsningen, er det vigtigt at se lidt ud over Danmarks grænser og Grønlands grænser for at se, hvem det er, vi kan samarbejde med, særlig i forhold til det, at vi er en del af det nordamerikanske kontinent.

Kigger man 5-6 år tilbage, havde vi ikke en udenrigs- og sikkerhedspolitisk strategi. Det har vi nu. Der havde vi heller ikke en forsvarspolitik. Altså, det var et blankt papir. Og derfor synes jeg sådan set også, det er positivt, at Grønland engagerer sig politisk, også når man ser på Inatsisartuts og naalakkersuisuts rolle, og det håber jeg også at ordføreren er enig i.

KI. 10:28

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

KI. 10:28

Carsten Bach (LA):

Tak. Årsagen til, at jeg nævnte Norge i den her sammenhæng, er, at jeg ved, at Norge er langt fremme i forhold til deres anskaffelsesproces omkring arktiske droner, og at den norske forsvarsminister så sent som i mandags i Washington sagde, at man i Norge er klar til at købe en dronekapacitet. Og jeg mener, at det vil være meget relevant, at man, for at Danmark kan komme på omgangshøjde der, faktisk kobler ind i det samarbejde.

Men jeg mener også klart, det er relevant, at man kigger mod det nordamerikanske, f.eks. mod Canada, for at søge samarbejde, i øvrigt også med amerikanerne, for at kunne løse de her samfunds-

beredskabsopgaver, som er meget, meget væsentlige i den arktiske region.

Kl. 10:32

Kl. 10:29

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 10:32

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Og så er det fru Anna Falkenberg fra Sambandsflokkurin. Værsgo.

Kl. 10:29

Anna Falkenberg (SP):

Tak til ordføreren for talen. Ordføreren kommer bl.a. ind på det her med den arktiske ambassadør, som vi har omtalt mange gange før. Jeg er ikke så optaget af, lige præcis hvem det er, der sidder der. Jeg er optaget af, at der i hvert fald er en person, måske flere personer, der kan varetage både Danmarks, Færøernes og Grønlands interesser.

Jeg har før løftet idéen om, at man måske havde en trio – altså havde en, som Færøerne udnævnte, en, som Danmark udnævnte, og en, som Grønland udnævnte – som arbejdede i fællesskab for at repræsentere hele kongerigets interesser i Arktis. Er det noget, som ordføreren også synes er en interessant idé så at sige?

Kl. 10:30

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 10:30

Carsten Bach (LA):

Ja, jeg synes, det er en interessant idé. Det går måske mere ind under det udenrigspolitiske område, som ikke specifikt sorterer under mig som ordfører i den her sammenhæng. Men som jeg også klart gav udtryk for i min tale, mener jeg, det er ret vigtigt, at der er stor international opmærksomhed om diplomatisk samarbejde – de enkelte dele af rigsfællesskabet for sig, men også som et hele.

Jeg mener, at vi bør fange det momentum, og det mener jeg ikke regeringen gør i øjeblikket, når man ikke har en egentlig arktisk ambassadør. Hvilken konstellation der kan laves, hvad det angår, er jeg egentlig personligt meget åben over for. Jeg mener bare, det er vigtigt, at der er en repræsentation og en klar og tydelig stemme, hvad det her angår, også synlighed. Det blev nævnt tidligere, at von der Leyen var på besøg med statsministeren i Grønland. Altså, det sender nogle vigtige internationale signaler, og det vil det også gøre, hvis vi har en egentlig arktisk ambassadør.

Kl. 10:31

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Ønsker fru Anna Falkenberg sit andet spørgsmål? Værsgo.

Kl. 10:31

Anna Falkenberg (SP):

Tak. Det er jeg som sådan meget enig med ordføreren i. En anden ting, jeg gerne vil komme ind på, er det her med forsvarspolitikken, som hr. Carsten Bach også er ordfører for, og det er nemlig de kapaciteter, som vi skal bruge nogle penge på i Nordatlanten og Arktis.

Førhen blev Færøerne og Grønland ikke inddraget, nærmest overhovedet ikke, i de aftaler og de investeringer, der skal laves. Det ser vi så nu en helt anden tilgang til. Er ordføreren enig i det, og synes ordføreren, at der er nok inddragelse af Færøerne og Grønland i forbindelse med de investeringer, der faktisk skal laves? For det er meget vigtigt for forankringen, hvis det skal have ben at gå på i sidste ende.

Carsten Bach (LA):

Det har ikke været nogen hemmelighed forhandlingerne, at Liberal Alliance har ønsket, at der var et større fokus på Arktis, og at der blev prioriteret yderligere i forhold til Arktis end det, der faktisk er tilfældet på nuværende tidspunkt, og at det jo i så tilfælde også uvægerlig ville kræve øget involvering af, dialog med og inddragelse af både Grønland og Færøerne.

Kl. 10:32

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Carsten Bach fra Liberal Alliance. Og jeg byder nu velkommen til fru Nanna W. Gotfredsen fra Moderaterne.

Kl. 10:33

(Ordfører)

Nanna W. Gotfredsen (M):

Tak for ordet, formand. Og tak til statsministeren for redegørelsen og til hr. Flemming Møller Mortensen, som indledte her med at sige, at der er en hel masse i Folketinget, som har beskæftiget sig med dette område i mange år, også intensivt. Jeg er ikke en af dem, jeg er ny her, og jeg er endnu nyere som grønlands- og færørdør, og derfor er det også en passende anledning til at sige tak for modtagelsen til jer, både de nordatlantiske medlemmer og jer andre. Det har været stort at blive modtaget på den måde. Der er nogle af jer, hvor jeg føler mig på mere sikker grund i forhold til jeres ønsker og prioriteringer end andre, men jeg er klar til at lytte, og jeg vil fatte mig i korthed her i dag af samme grund, altså at jeg er ny. Men kort kan jeg dog sige, at jeg holder af rigsfællesskabet og af samtalerne med jer alle sammen herinde om rigsfællesskabet.

Der er jo ingen tvivl om, at alle tre lande på mange områder har markant behov for mere viden om hinanden. Det er også et væsentligt værn mod de fordomme, der bliver nævnt her. Når det går allerallerværst, taler vi om uretmæssige anbringelser af børn på grund af problemstillinger, der eventuelt kan forklares alene med sproglige udfordringer, og vi har været noget langsomme i forhold til at få styr på det.

Vi ser i Moderaterne meget gerne mere udveksling og mere samarbejde. Den rigsfællesskabsaften, vi havde i november, var fantastisk. Jeg var helt sikker på, at sådan en måtte vi have haft i mange år, og så var det helt nyt. Lad os gøre noget mere af det og opskalere det. Hvis ikke vi gør det her, hvordan skal vi så forvente at det sker i resten af samfundet i vores lande?

Vi deler også mange udfordringer, som mange har nævnt, altså mangel på arbejdskraft, de demografiske udfordringer i en ikke vide fjern fremtid. Her bør vi også kunne trække på hinanden. Så har vi også nogle forskelligheder, som jeg tænker kunne være vanvittig interessante at trække på, f.eks. det grønlandske straffesystem, som har set meget anderledes ud end her. Vi står over for at kigge på noget med en strafreform. Der håber jeg, at vi tager ved lære af de oprindelige tanker og noget af det, man ville med et andet straffesystem i Grønland.

Rigsfællesskabet er og skal være baseret på gensidig respekt, fælles interesser og en interesse for hinandens ønsker, behov og prioriteringer, og så skal vi samtidig ikke være berøringsangste, men få tingene på bordet, uenigheder vendt og udfordringer håndteret og løst. Og det der med vores unge har allerede været nævnt her; jeg har også mødt unge i de grønlandske huse og var dybt berørt af, hvordan de nogle gange kan opleve det at komme her til landet i

forhold til diskrimination og racisme. Mit hjerte bløder. Af vores allermost udsatte grønlandere har vi ved gud noget at lære endnu. Det er pinligt, at vi ikke er bedre til at tage hånd om dem. Det er især grønlandere, og der har også været enkelte færinger, men altså især grønlandere, jeg er stødt på. Der skal vi simpelt hen gøre noget ved det.

Så er jeg også med på det, hvis vi kan få kigget på og skubbet lidt på, i forhold til at der ikke er så megen forsinkelse i lovgivningsarbejdet, som vi f.eks. så i forhold til offerrådgivningen i Grønland. Der er gået årtier. Så der kunne vi måske godt få speedet nogle processer op. Det er i hvert fald mit håb. Tak for ordet.

Kl. 10:37

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig en enkelt kort bemærkning. Fru Aaja Chemnitz fra Inuit Ataqatigiit. Værsgo.

Kl. 10:37

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak til ordføreren for talen. Jeg vil gerne sige særlig tak for de dybfølte ord, som jeg oplever at ordføreren gav udtryk for over for vores allermost udsatte. Jeg plejer sådan at sige, at grønlandere er overrepræsenteret i socialstatistikkerne og underrepræsenteret i beskæftigelsesstatistikkerne. Der er ingen tvivl om, at der er en kæmpe social indsats, der skal gøres, og særlig den her helt tidlige indsats, når folk vælger at flytte fra Grønland til Danmark. Der ligger et kæmpestort stykke arbejde. Jeg oplever også, at det ligger på relativt få hænder. Derfor vil jeg også opfordre til, at der er flere ordførere, som er opmærksomme på udsatte grønlandere og gør mere der.

Jeg har taget et initiativ sammen med Aalborg Kommune til at lave en tænketank, og vi har heldigvis også fået Københavns Kommune til at engagere sig. De tager sammen til Grønland for netop at se, hvad man kan gøre, og noget af det, de efterspørger, er faktisk national indsats både i Grønland og i Danmark. Så der er ingen tvivl om, at der er meget mere, vi skal gøre. Vi skal lytte meget mere til særlig kommunerne, som er meget tættere på borgerne, end vi er på Christiansborg. For vi skal samlet set gøre, hvad vi kan for at skabe en større indsats, og det vil jeg høre om Moderaterne er enige i.

Kl. 10:38

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 10:38

Nanna W. Gotfredsen (M):

Vi er bestemt enige. Jeg har også sat mig en lille smule ind i samarbejdet. Det startede med rådmanden i Aalborg, ja. Jeg og Moderaterne er overordentlig enige: Vi skal gøre noget, og vi skal gøre det klogt, og vi skal gøre det sammen med dem, det handler om.

Kl. 10:39

Formanden (Søren Gade):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 10:39

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. Så vil jeg også gerne kvittere for den her rigsfællesskabsaften. Det kan også være, vi skal udvide det, til at det ikke kun er regeringspartier, men også grønlandsordførerne, vi inviterer. Så jeg vil gerne tage initiativ til, at vi følger op på det.

Så kigger vi jo ind i, at vi om et år skal overtage formandskabet for Arktisk Råd, og der ligger et kæmpestort stykke arbejde i at sikre en ordentlig inddragelse. Der vil jeg høre, hvad man mener fra Moderaternes side er vigtigt at have fokus på, når Danmark, Grønland og Færøerne sammen skal overtage formandskabet i Arktisk Råd.

Kl. 10:39

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 10:39

Nanna W. Gotfredsen (M):

Det ligger i den svære afdeling. Jeg vil rigtig, rigtig gerne først og fremmest lytte til ordføreren og så tage ønsker, behov og prioriteringer med tilbage. Lad os gøre det snarest.

Kl. 10:39

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Så er der ikke flere korte bemærkninger, og vi siger tak til fru Nanna W. Gotfredsen fra Moderaterne. Jeg byder nu velkommen til fru Tina Cartey Hansen fra Det Konservative Folkeparti.

Kl. 10:40

(Ordfører)

Tina Cartey Hansen (KF):

Tak, formand, og tak for ordet. Tak til statsministeren for både den mundtlige og skriftlige redegørelse. Jeg vil også benytte lejligheden til at takke Grønlandsudvalget for et godt temamøde om Grønlands økonomi tidligere på ugen. Især når man som jeg er suppleant, har det været rigtig givtigt at få den her indsigt, for der er ingen tvivl om, at jeg ikke når vores sædvanlige ordfører på området, hr. Rasmus Jarlov, til sokkeholderne i viden om Grønland og Færøerne. Men jeg vil sige, at det er en kæmpe oplevelse lige at få det her med på falderebet i min tid i Folketinget. Så tak for det.

I sådan en redegørelse kommer vi jo vidt omkring. Det har vi allerede været i debatten, og jeg vil gerne italesætte nogle få enkelte områder. Det er positivt, at det økonomisk går godt i Grønland og på Færøerne, men der er også udfordringer i forhold til den demografiske udvikling og mangel på arbejdskraft, der skal løses, samtidig med at der skal skabes nye indtægter for at fremtidssikre økonomien. Fiskeri som det altoverskyggende erhverv gør økonomien sårbar. Det er derfor godt at læse om investeringer i Grønland i bl.a. lufthavne, turisme og vandkraftprojekter. Det var også noget af det, vi fik uddybet på temamødet, og som jeg glæder mig til at følge, om det bliver lidt mere fra sidelinjen.

Som konservativ glædes jeg over afsnit 3, pkt. 4, der handler om styrket kendskab til rigsfællesskabet på kultur- og undervisningsområdet. Det er positivt, at kendskabet til hinanden på denne måde udbedres. Jeg må nemlig med beklagelse tilstå, at det er meget lidt, jeg selv har lært om Grønland og Færøerne i min skoletid, og jeg kan konstatere, at mine børn på 11 og 13 år stort set heller ikke har lært om landene. Nu har vi været omkring det nogle gange, og jeg synes også personligt, det er rigtig vigtigt, at vi bliver bedre til at få fortalt de her historier. Og jo, det skal til dels være i skolen, men det skal ikke kun handle om, hvor stor Grønland er arealmæssigt eller Færøerne; det er jo netop også, hvordan hverdagen er, så min 11-årige søn kan sætte sig ind i, hvordan hverdagen for en 11-årig i Grønland er.

Der skal vi jo også bare være åbne over for nye medier. Det er jo noget som Ultra Nyt. Det er jo det, de unge ser. Det er YouTube, de ser. Jeg ved, at der er forskellige holdninger til TikTok, men vi må bare acceptere, at det er der, de unge er. Så hvordan får vi også spredt nogle af de gode historier om Grønland og Færøerne der, og så til dels selvfølgelig også i voksennyhederne, så vi alle sammen kan tale lidt mere om det?

Der tænker jeg også – det har ikke været nævnt – at jeg da gerne lige vil smide forældre- og familieansvaret på bordet. For én ting er, hvad skolernes opgave er, men det er jo også min opgave i aften at

gå hjem og få talt lidt mere med mine børn ved middagsbordet om de her to fantastiske lande, som jeg håber at kunne besøge en dag.

Et andet vigtigt punkt, vi jo også har været omkring, og som selvfølgelig også ligger Det Konservative Folkeparti på sinde, er den aktuelle sikkerhedssituation i Arktis, og hvordan vi sammen bedst sikrer rigsfællesskabets interesser og beskytter grænserne. Her er vi jo naturligvis også bekymrede for både kort- og langsigtede interesser fra Kina og Rusland og opfordrer til, at vi har en løbende dialog om, hvordan vi bedst håndterer det.

Så ja, det blev lidt kort i dag, men jeg vil bare på vegne af Det Konservative Folkeparti takke for et godt samarbejde og en rigtig god drøftelse om det rigtig vigtige emne, som vores rigsfællesskab er.

Kl. 10:43

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Tina Cartey Hansen fra Det Konservative Folkeparti, og jeg byder nu velkommen til fru Jette Gottlieb fra Enhedslisten.

Kl. 10:43

(Ordfører)

Jette Gottlieb (EL):

Jeg har som formentlig alle her i salen et stort engagement i rigsfællesskabet og i alle tre lande, som fællesskabet består af. Der er blevet sagt meget, men jeg vil hæfte mig ved nogle af de konkret vigtige problemstillinger, som ikke er kommet helt højt nok op på dagsordenen i de seneste år.

Rigsfællesskabet er gammelt og har udviklet sig fra et egentligt koloniale forhold – og det kan vi stadig se sorte spor af, bl.a. spiralsagen – til et rigtigt samarbejde. Men et helt ligeværdigt samarbejde er det nu ikke blevet til endnu. Det er til gengæld en ambition, som jeg hører flere og flere dele. Helt aktuelt har vi set det i de yderligere samarbejdsrelationer, vi indgår i, eksempelvis Arktisk Råd. Der er det altså vigtigt, at det er vores partnere, der faktisk befinder sig i Arktis, der har den styrende rolle i det foretagende. Og det gælder Nordisk Råd, hvor det for mig ville være helt naturligt, at færingerne og grønlandernes medlemmer udgjorde deres egen selvstændige delegation. Det håber jeg at den danske delegation samlet vil lægge flere kræfter i at få gennemført.

Et spørgsmål, der ikke har været omtalt så meget, er spørgsmålet om råstoffer. Her er det vigtigt at respektere de enkelte nationers prioriteringer. Jeg håber, at vores fællesskab kan være enige om, at det handler om at gøre klimaspørgsmålet til en helt overordnet faktor og dermed sikre, at der ikke bliver eftersøgt eller udvundet fossile brændsler i vores respektive farvande. På området for sjældne mineraler er det særlig vigtigt at lytte til de lokale prioriteringer, og her vil jeg minde om, at Grønland faktisk har en råstofstrategi, som det er vigtigt bliver respekteret.

Heldigvis sker der konkrete udviklinger i vores fællesskab. Først vil jeg nævne det nye kontaktudvalg. Det er et godt skridt. Jeg håber, at der kommer noget godt ud af det i fremtiden; det ved vi jo ikke endnu. En anden ting er selve uddannelsesmodtagelsen. I første omgang retter den sig jo imod de grønlandske studerende, men det ville vel også være en god ting at etablere for de færøske.

Til sidst vil jeg sige noget om det sociale samspil mellem vores respektive befolkninger, og der synes jeg faktisk det går den gale vej. Jeg er helt sikker på, at jeg lærte mere om Færøerne og Grønland, da jeg gik i skole, end de nuværende skoleelever lærer i de danske skoler, og det er især den vej, det går. Danske børn og unge og voksne ved simpelt hen ikke nok om de andre lande i rigsfællesskabet og deres vilkår og forhold i øvrigt. Det kan man godt styrke – eller det skal vi styrke. Men vi må være opmærksomme på, at grunden til, at det ikke sker, er, at det koster penge. For det koster

penge, når vi skal møde hinanden og rejse de her strækninger, og dem er der ikke rigtig nogen vilje til at afsætte til formålet.

Der har jeg det sådan, at der er mange elementer og mange ting, vi kunne gøre. Venskabsklasser har været nævnt, udvekslingsformer, hvor man kunne gøre det, og så en vigtig ting, som jeg ved har været meget mere udbredt tidligere: venskabskommuner, hvor en kommune rent faktisk inviterer børn og unge og voksne fra en kommune i den ene del af fællesskabet til den anden del af fællesskabet. Der synes jeg, at Danmark simpelt hen skal afsætte flere penge til at foretage den form for udveksling, for det er jo der, vi får bekræftet vores fællesskab. Vi har både et fællesskab, men vi har også en forskellighed, og uden respekt for den forskellighed får vi ikke et ægte fællesskab, og det er det, jeg satser på. Der tror jeg altså, at det vigtigste er, at vi starter i de unge år, hvis vi skal opnå det.

Kl. 10:47

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Jette Gottlieb fra Enhedslisten. Jeg byder nu velkommen til hr. Christian Friis Bach fra Radikale Venstre.

Kl. 10:48

(Ordfører)

Christian Friis Bach (RV):

Tak til formanden. Tak til statsministeren for en god redegørelse og et meget stort engagement i rigsfællesskabet.

»I Radikale Venstre er vi glade for og stolte af vores rigsfællesskab. Vi værdsætter og ønsker at styrke samarbejdet indenfor rigsfællesskabet, men vil respektere ønsker om øget selvbestemmelse og suverænitet.« Det er den første linje i det program for rigsfællesskabet, vi vedtog i Radikale Venstre sidste år.

Vi sender i det program et klart signal om, at hvis regeringer og befolkninger i Grønland og Færøerne ønsker en aktiv proces mod selvstændighed, vil vi understøtte, at det kan ske, men vi vil samtidig arbejde for at styrke og udvikle rigsfællesskabet med respekt for hinandens historie, kultur og identitet. Vi vil arbejde for, at rigsfællesskabet bevares og udvikles og er attraktivt for alle tre lande. For vi er bundet sammen af historie, kultur og sprog og ikke mindst af utallige slægtskaber og venskaber.

Vi tror, at vi står stærkere sammen inden for rigsfællesskabets grænser og ikke mindst i verden og i EU i en tid, hvor truslerne tårner sig op. Derfor vil vi også gerne styrke det ligeværdige samarbejde mellem vores tre lande med en fælles kommission, som kan se på, hvordan vi kan styrke og opdatere vores samarbejde og grundloven og skabe et moderne, ligeværdigt og tidssvarende rigsfællesskab.

Men vi er glade for se det engagement, der er i forhold til at styrke båndene mellem Grønland, Færøerne og EU. Det var et godt signal med besøget af statsministeren sammen med formanden for Kommissionen, Ursula von der Leyen, det styrkede samarbejde med EU og den stærkere repræsentation. Det er i Færøernes interesse, det er i Grønlands interesse, det er i Danmarks interesse, og det er i fællesskabets interesse i en tid med netop, ja, styrkede udfordringer og trusler.

Vi glade for at se, at vi i forsvarsforhandlingerne nu tager de første skridt mod et styrket forsvars- og sikkerhedspolitisk samarbejde inden for rigsfællesskabet. Vi er optaget af, at vi får styrket muligheden for at være til stede i det arktiske område. Vi ser frem til et godt samarbejde om netop det i forsvarsforhandlingerne. Det er også fremhævet af de to forskere fra Forsvarsakademiet, at Grønlands nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske og forsvarspolitiske strategi faktisk på afgørende måder kan gøre det nemmere at finde fælles fodslag i rigsfællesskabet om, hvordan vi skal forholde os til de sikkerhedspolitiske dynamikker i Arktis. Det tager vi godt imod. Vi så gerne en styrket grønlandsk og færøsk deltagelse, også i suverænitetshåndhævelsen.

Vi arbejder for et styrket søværn i de forhandlinger, vi har for tiden, og primært dem, vi kommer til. Vi vil gerne have lavet en flådeplan, så vi langsigtet kan styrke kapaciteten til at være til stede i det arktiske område. Og vi er helt enige med fru Aaja Chemnitz i det spørgsmål, hun stillede før, om, at det også skal være med henblik på at kunne beskytte kritisk infrastruktur, redningsopgaver, miljøberedskab og fiskeriinspektion, hvis der skulle befinde sig et fartøj i det arktiske område, som ikke burde være der.

Vi vil også sætte penge af til langtrækkende droner. Vi vil gerne have øgede muligheder for satellitovervågning. Jeg har lige for en uge siden siddet til en frokost i Aalborg ved siden af en, der solgte satellitter. Han fortalte mig, at han kunne sælge sådan en til mig og drive den i 5 år, så vidt jeg ved, for omkring 100 mio. kr. Nu har jeg jo nordjysk blod i årerne, så jeg begyndte straks at prutte om prisen, for måske kunne vi få det lidt længere ned. Men jeg synes alligevel, at det var rimelig billigt med 100 mio. kr. for sådan en satellit, der kan køre i 5 år. Dem synes jeg at vi skal have nogle stykker af, så vi kan blive bedre til at se, hvad der foregår, og overvåge det territorium, vi har i fællesskab.

Vi skal også styrke vores samarbejde om den trussel, som klimaforandringerne udgør mod alle tre lande og mod verden. Det er rigtig godt at se det meget styrkede samarbejde om klimaforskningen mellem færøske, grønlandske og danske videns- og forskningsinstitutioner. Den viden og den forståelse, vi får der, giver os en enestående styrke til at løse det hos os selv, men primært til at bidrage til at løse de internationale klimaforandringer. Der står vi virkelig meget stærkere, når vi står sammen i rigsfællesskabet.

Vi er optaget af at finde en værdig og varig løsning på spiralsagen. Vi anerkender den uvildige udredning, som er i gang, og regeringens engagement i sagen. Vi ser det også som afgørende at afdække de mulige brud på menneskerettighederne, og vi anerkender også den frustration og utålmodighed, som grønlandske kvinder udtrykker med den stævning og den retssag, som nu er rejst. Vi håber, at vi kan få en afklaring hurtigere og danne bro til netop forsoning og forståelse, og det er for os afgørende, at vi gør det, og at vi gør det så hurtigt som muligt.

Diskriminationen i Grønland og, ja, den racisme, der bliver oplevet og rapporteret om, og som nu også er dokumenteret af FN's særlige rapporteur, skal vi tage meget alvorligt. Det er godt at se de nye initiativer, som statsministeren har taget sammen med grønlandske politikere og aktører. Vi har brug for en stærkere plan, en stærkere indsats og en stærkere opmærksomhed.

Kl. 10:53

Jeg læste for år tilbage bogen »Hvid skrøbelighed« af Robin DiAngelo. Jeg er ikke enig i alt, hvad der står i den bog, men den gjorde faktisk et dybt indtryk på mig, for den fik mig til at forstå, at jeg aldrig kommer af med en flig af racisme i mig selv. Jeg er opvokset i den lille by Brokøb, og der brugte jeg min fritid på at lege med mine tre hvide, danske venner Bo, Finn og Steen – det var dem, der var i Brokøb. Og racismen vil altid være i mig; den kan jeg aldrig komme af med. Den sætter sig meget nemt og uden ond vilje i strukturel racisme.

Derfor skal man hele vejen igennem sit liv prøve at uddanne sig og øve sig og forbedre sig. Det er dybt forankret i USA og i deres uddannelsessystem, men langt mindre i Danmark, og vi skal gøre en mere ihærdig indsats for at sætte ind over for den racisme og den forskelsbehandling, som grønlændere oplever i Danmark. Og det skal ske på alle niveauer. Derfor er det også vigtigt netop at have en langt bredere indsats for at skabe gensidig forståelse og samarbejde mellem befolkningerne i vores tre lande. Statsministeren sagde det – det vil jeg gerne anerkende. Hun bliver mere og mere optaget af rigsfællesskabet, og det samme gælder jo for mange af os andre og for mange danskere. Vi skal gøre meget mere, for at det bliver forankret mere bredt.

Mange ordførere har talt om, at vi skal gøre mere, og at vi skal styrke undervisningen i vores skoler. Jeg er glad for at se alle de initiativer, der er: undervisningspuljen om det moderne færøske og grønlandske samfund, de grønlandske huse, skoletjenesterne, Sjómaqprojektet, som jeg synes er et fremragende projekt til at skabe forståelse og dialog mellem unge i de tre lande, højskolestipendier, sommerskoler, rejsepuljer og uddannelsespuljer. Alt det gør en varig og vigtig forskel i forhold til at styrke rigsfællesskabet og vores fælles forståelse for hinanden. Det sætter sig i de unge mennesker.

En af de sjove og positive oplevelser, jeg har fra Grønland, er, da jeg engang besøgte en lille bygd nede i det sydlige Grønland – nu beklager jeg, for jeg kan simpelt hen ikke huske, hvad for en af dem, det var. Vi var ude i en lille bygd nede i det sydlige Grønland, og pludselig ud af huset kommer sønnen af min tidligere ministerchauffør. Jeg kendte jo hele familien. Så kommer sønnen ud og siger: Hej Christian. Og den unge knægt fra Danmark, som var i det hus og boede der et par uger, går derfra med venskaber og en kærlighed til Grønland og rigsfællesskabet, som er helt uerstattelig og uvurderlig. Den slags skal vi gøre meget mere af.

Også inden for kultur, film, samfund og sprog er der en række gode initiativer. Nogle af jer ved jo, at jeg synes, at vi skal begynde at tale engelsk i Nordisk Råd, men til gengæld synes jeg, at vi skal begynde at tale færøsk og grønlandsk i de danske skoler – ikke til perfektion, men til inspiration – fordi vores forskellige sprog har en rigdom i sig og dermed en historie og gensidig forståelse.

Regeringen sidder lige nu med den kommende finanslov, og her håber jeg at man vil se på en fortsættelse og en styrkelse af alle de initiativer med uddannelse, udveksling og kultur. Det skal ikke være gennem kortsigtede puljer og 1-årige bevillinger, men forhåbentlig kan vi få noget af det over på stabil og langsigtet finansiering. Det er afgørende for at styrke vores rigsfællesskab, vores gensidige forståelse og respekt og ikke mindst vores samarbejde.

Vi støtter forslaget til vedtagelse, der blev oplæst af Socialdemokratiets ordfører, hr. Flemming Møller Mortensen.

Kl. 10:56

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig to korte bemærkninger. Først er det fru Aaja Chemnitz fra Inuit Ataqatigiit.

Kl. 10:56

Aaja Chemnitz (IA):

Tak til ordføreren for talen. Der er mange ting, som man kan pille frem og sætte fokus på. Jeg synes, at det her med satellitterne jo er superinteressant i forhold til det her om kritisk infrastruktur, for jeg tror, at man er nødt til både at kigge på søkabler og satellitter, hvis man skal sikre et ordentligt beredskab i Grønland og sikre en ordentlig sikkerhed i Grønland.

For nylig var undertegnede i Alaska til en stor Arktis-konference og holdt en tale. Det var enormt interessant at se, hvordan Grønland faktisk er en kæmpe rollemodel, og at hele den selvstyremodel, vi har i Grønland, er en kæmpe rollemodel for oprindelige folk i hele Arktis. Og når vi talte om »intet om os uden os«, så var det virkelig noget, som vores gode venner – og næsten familiemedlemmer, vil jeg sige – både i Alaska og i Canada lyttede meget, meget interesseret til.

Men det, som jeg gerne vil spørge ind til, er FN's specialrapportør, for FN's specialrapportør var her for et års tid siden, og for nylig havde vi også besøg af en ny menneskerettighedsekspert. Hvad er det for nogle ting, ordføreren mener er vigtige at fremhæve, når vi taler om menneskerettigheder i forhold til Grønland?

Kl. 10:57

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 10:57 den måde allerede at have indkøbt satellitter sådan her en fredag formiddag?

Kl. 11:01

Christian Friis Bach (RV):

Omkring satellitterne vil jeg sige: Sådan en koster 100 mio. kr., og problemet er, at den kun kan klare et 30 kilometerbælte, tror jeg, så når man tænker på Grønland og Færøerne, skal der en del af satellitter til – men lad det nu ligge. Lad os prøve alligevel at se, om vi ikke kan styrke overvågningen af netop den kritiske infrastruktur, f.eks. af de internetkabler, der går ind til Grønland, og som jo er helt afgørende vigtige for, at det grønlandske samfund kan fungere.

Det, jeg særlig har fokus på omkring FN's specialrapportør, er jo spørgsmålet omkring racismen mod grønlændere i Danmark, og der er jeg glad for, som jeg sagde i min tale, at se de initiativer, der er taget, og jeg mener, vi skal gøre langt mere der. Vi så gerne en meget mere styrket plan og øget finansiering til at bidrage til, at vi kan nedbryde den diskrimination og racisme, som grønlændere i Danmark oplever.

Kl. 10:58

Formanden (Søren Gade):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 10:58

Aaja Chemnitz (IA):

Tak. For nylig tog IA sammen med Alternativet initiativ til et samråd om den nye handlingsplan, som regeringen er i gang med at lave, imod racisme og diskrimination, og det forlyder også, at Grønland bliver tænkt ind i det her. Men jeg kunne godt tænke mig at høre ordføreren folde lidt ud, hvad det er for nogle emner, der er vigtige at have fokus på, når vi taler om menneskerettigheder i forhold til Grønland.

Kl. 10:59

Den fg. formand (Erling Bonnesen):

Ordføreren.

Kl. 10:59

Christian Friis Bach (RV):

Altså, vi har jo diskuteret spiralsagen, som jo har været rejst af fru Aaja Chemnitz også, og at få menneskerettighedsaspektet tænkt ind der i den udredning, som der kommer til at være. De overgreb, der måtte være sket, og de mange historiske fejltagelser, der er begået fra dansk side, er et vigtigt menneskerettighedsspørgsmål at sætte fokus på. Så det er et af de emner, jeg vil pege på.

Kl. 10:59

Formanden (Søren Gade):

Hr. Carsten Bach, Liberal Alliance, værsgo.

Kl. 10:59

Carsten Bach (LA):

Tak. Jeg tror, jeg vil blive i de der lidt høje og måske lidt tynde luftlag, som Radikale Venstre og jo faktisk ofte befinder sig i, og fortsætte lidt ned ad satellitsporet, nemlig til den tuskhandel om satellitter, som det lyder, som om den radikale ordfører har lavet med en af sine logebrødre i Nordjylland. Det var et meget interessant billede, ordføreren tegnede der; ikke fordi jeg ikke enig med ordføreren i, at vi skal have øget overvågning og også gerne gøre brug af satellitter, når det handler om Arktis og signalindhentningen og overvågningen dér. Men vi har jo en analyse af netop satellitområdet på vej i forsvarsforligskredsen, og den radikale ordfører har jo tidligere gjort sig meget til talsmand for kritik af – og det har jeg og Liberal Alliance jo bakket meget op om – de her meget forfærdede indkøbsprocesser, som vi ser i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse. Så synes ordføreren ikke, at det er lidt præmaturligt på

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:01

Christian Friis Bach (RV):

Nu skrev jeg ikke under på en kontrakt ved den pågældende på frokost, lad mig sige det sådan. Jeg forstår, at der er flere udbydere, så det synes jeg man skal en grundig markedsundersøgelse af, før man træffer en endelig beslutning. Men det, der overraskede mig, var, hvor billigt man faktisk kan få en satellit, en dansk satellit, og derfor ser jeg da muligheder for, at vi netop kan bruge det også i forsvarsforhandlingerne. Det skal vi selvfølgelig have en god dialog med Grønland og Færøerne om, altså hvordan satellitter kan indgå i den samlede overvågningsopgave, som vi har så hårdt brug for. Jeg vil så sige, at det ikke var en loge, jeg sad i, men det var faktisk en frokost på Aalborg Kaserne i forbindelse med Forsvarets Dag.

Kl. 11:01

Formanden (Søren Gade):

Hr. Carsten Bach.

Kl. 11:01

Carsten Bach (LA):

Tak. Måske kan ordføreren så også uddybe en lille smule mere, hvad det er for en proces, som Radikale Venstre ser man gerne vil igen-nem der – en meget grundig og detaljeret proces, tror jeg ordføreren nævnte. Vi har jo tidligere set de der forhastede indkøbsprocesser hos FMI, som er gået galt. Men vi skal jo også lige være lidt optaget af pris her måske, fordi vi jo meget ofte også ser, at vi ved indkøb af våbensystemer og materiel på forsvarsområdet jo forlods bliver stillet i udsigt, at det er meget billigt; men meget ofte viser det sig at komme til at koste det dobbelte, tredobbelte, firedobbelte, når det kommer til droner, f.eks. i Arktis.

Kl. 11:02

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:02

Christian Friis Bach (RV):

Hr. Carsten Bach ved jo fra forhandlingerne, at jeg og hr. Carsten Bach har sat meget fokus på kapaciteten hos Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelse til at foretage grundige markedsundersøgelser. Det mener jeg er helt afgørende at få styrket, for der sker jo en række direkte tildelinger, som ikke er en standardudbudsproces, og der skal vi have en langt stærkere kapacitet og stærkere retningslinjer for de her markedsundersøgelser, så vi kan foretage de her indkøb på bedste vis. Jeg så også meget gerne, at de retningslinjer blev delt offentligt på internettet, så alle virksomheder kan se, hvordan en indkøbsproces foregår, når man skal købe ind i Forsvarets Materiel- og Indkøbsstyrelse. Så jeg er helt enig med ordføreren.

Kl. 11:03

Formanden (Søren Gade):

Hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 11:03

Alex Ahrendtsen (DF):

Tak. Jeg har et spørgsmål vedrørende spiralsagen. Det var jo en radikal minister, der var ansvarlig på daværende tidspunkt, hvor man satte spiraler op i grønlandske kvinder. Det har jo på mange måder været en skandale, og det er godt, vi får det afdækket gennem

historisk redegørelse over de kommende år. Er der internt i Radikale Venstre et arbejde sat i gang, for at man på sigt vil undskylde for sin andel i spiralsagen, i og med at det var en radikal minister, der var ansvarlig? Jeg ved jo, at ordføreren går rigtig meget op i ordentlighed, og det sætter vi alle pris på her i salen. Så jeg er egentlig bare nysgerrig, i forhold til om Radikale Venstre vil tilkendegive, at man havde lod og del i spiralsagen og dermed også sende en officiel undskyldning på partiets vegne til de grønlandske kvinder.

Kl. 11:04

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 11:04

Christian Friis Bach (RV):

Nu skal vi afvente den uvildige udredning, og den kommer, så vidt jeg husker, i maj 2025, altså om et års tid. Vi havde gerne set, at den kom hurtigere. Det er jo en sag mellem lande, og det er en sag mellem regeringer. Det kan være rigtigt, at det var en radikal minister, der var den ansvarlige i den pågældende regering, men hvis der skulle påhvile i den udredning et særligt ansvar hos mit parti, er jeg sikker på, at vi også vil stå frem og anerkende det og undskylde for det i det omfang, det giver mening, i lyset af hvad udredningen måtte vise. Historisk har man jo noget med undskyldninger, men jeg kan bare se, hvilken rolle undskyldninger spiller i forbindelse med netop at skabe forsoning og fremdrift. Jeg har jo noteret mig, at hr. Alex Ahrendtsens parti ikke mener, man skal sige undskyld for Danmarks rolle i slavehandelen, men jeg mener, foranlediget af det spørgsmål, at det kan være et vigtigt bidrag til en forsoning, en forståelse og en anerkendelse af de mennesker, der har følt overgreb.

Kl. 11:05

Formanden (Søren Gade):
Hr. Alex Ahrendtsen.

Kl. 11:05

Alex Ahrendtsen (DF):

Tak for det svar. Skal jeg forstå det sådan, at hr. Christian Friis Bach så vil tage initiativ til det internt i Radikale Venstre, så vi på et eller andet tidspunkt får en officiel undskyldning fra partiet på grund af partiets aktive rolle i spiralsagen?

Kl. 11:05

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 11:05

Christian Friis Bach (RV):

Det kommer jo an på, hvad den uvildige udredning måtte vise. Men vi anerkender, at det her har været et meget, meget alvorligt slag, og at der er kvinder, der har fået frataget deres drømme og deres håb og har lidt overlast, og det tager vi meget alvorligt. Jeg anerkender fuldt ud den smerte og sorg, som de oplever og stadig bærer med sig. Vi er ærgerlige over, at det er endt med en stævning og en retssag, for vi havde gerne set, at man kunne have løst det på anden vis, men hvis udredningen og retssagen måtte vise og udligne et specifikt ansvar på radikale ministre, er jeg sikker på, at vi står ved det.

Kl. 11:06

Formanden (Søren Gade):

Tak for det, og så der ikke flere korte bemærkninger. Så vi siger tak til hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre, og jeg byder nu velkommen til hr. Alex Ahrendtsen, Dansk Folkeparti.

(Ordfører)

Alex Ahrendtsen (DF):

Tak, formand. Først vil jeg sige tak for redegørelsen, som jeg synes er god, kort, præcis og meget indholdsrig, og også tak til statsministeren for den engagerede tale, som jeg tror er blevet hørt både i Grønland og på Færøerne. Jeg sætter stor pris på en statsminister, der engagerer sig så aktivt i rigsfællesskabet og i de interne forhold. Det tror jeg spiller en kæmpe rolle for os alle og for rigsfællesskabets fremtid. Altså, hvis vi i Folketinget og regeringen og statsministeren ikke aktivt involverer os, bliver det lidt sværere at holde sammen på dette unikke fællesskab, som vi har. Så tak til statsministeren for det. Jeg ved jo, hvor travl en statsminister er. Der er jo mange dagsordener rundtomkring i verden, og derfor kan man nogle gange blive fristet til at glemme det hjemlige, men jeg ved, at det ligger statsministeren meget på sinde – det vil jeg bare anerkende fra talerstolen – og det tror jeg at andre ordførere også gør, og jeg ved, at de nordatlantiske mandater sætter stor pris på det samarbejde. Jeg synes, det er vigtigt, at vi også udtrykker det fra talerstolen. Så her er der en anerkendelse og en tak for det.

Nu til rigsfællesskabet: Vi lever jo i urolige tider – det ved vi alle sammen – og det bliver værre og værre. Derfor kan rigsfællesskabets problemer se lidt små ud. Hvad der kan virke som høj bølgegang her, er måske en lille krusning på havoverfladen set udefra. Men det skal ikke forhindre os i at forsøge at forbedre samarbejdet, og jeg overdriver vel ikke ved at sige, at vi har et godt samarbejde mellem landene. Jeg tager vel heller ikke munden for fuld ved at sige, at det aldrig har været bedre, og det skyldes bl.a. statsministerens rolle. Det er jo vigtigt, at regeringslederne i de tre lande har det gode samarbejde.

Kan vi gøre tingene bedre? Ja. Hvad forstås der så ved at gøre tingene bedre? Nogle ønsker lidt mere selvstændighed, andre ønsker mere fællesskab. I Dansk Folkeparti ønsker vi mere fællesskab. Jeg noterer mig, at det i redegørelsen bl.a. bliver fremhævet, at fællesskabet rent økonomisk er til gavn for Grønland og Færøerne. Hvis man var selvstændig, ville kreditværdigheden blive lavere, end hvis man er med i fællesskabet.

Så der er mange gode grunde til at være med i fællesskabet, ikke kun økonomisk. Der er også det kulturelle og det sproglige. Jeg er jo en sprognørd, og i rigsfællesskabet har vi fire sprog: Der er dansk, der er tysk, der er grønlandsk, og der er færøsk. Det er jo en vidunderlig mangfoldighed. Sprog er jo et vindue ind i en kultur. På Færøerne har man formået at udvikle sit gamle vikingesprog. I Danmark har udviklingen været så voldsom på grund af den tætte tyske sproglige forbindelse, at vi har mistet meget af det nordiske islæt. Færøerne har formået at bevare det. Det er jo en kæmpe kraftpræstation af et lille folk på 50.000 indbyggere. På samme sæt og vis er det i Grønland, hvor man ud over grønlandsk selvfølgelig også har dansk. Der har man også formået at bevare sit sprog. Der har det i højere grad været i kraft af et udviklet sprogligt samarbejde mellem danskere og grønlændere. Altså, uden Hans Egedes indsats ville man nok ikke have haft grønlandsk i dag. Kulturelt er vi jo gift ind i hinanden. Det skaber udfordringer, men det skaber selvfølgelig også megen glæde.

Vi er forpligtet rent militært over for hinanden, og det stiller jo Færøerne og Grønland i en særlig position i disse tider og med et særligt ansvar. Derfor har jeg ad flere omgange foreslået, at grønlænderne og færingerne også bliver en del af værnepligten. Det er jo sådan i dag, at grønlændere og færinger bosiddende i Danmark i alderen 18-30 år bliver indkaldt, men at resten ikke bliver det. Altså, færinger og grønlændere, der bor i deres respektive lande, bliver ikke indkaldt til værnepligt. Jeg synes, det ville være en god idé, bl.a. fordi man har et særligt kendskab til Atlanterhavet og til Arktis. Det ville jo være oplagt, at man også brugte færinger og grønlændere

i værnepligten. Vi har stor nytte af den særlige viden, de har om deres område, og derfor forstår jeg ikke den modstand, der er fra de respektive landes side imod værnepligt. Især de nordatlantiske mandater har ikke lyst til at støtte en udvidet værnepligtsmodel, der også inddrager færingerne og grønlænderne.

Kl. 11:11

Jeg ved jo, at de lande meget gerne vil have indflydelse på forsvaret, men det betyder så også, at man skal bidrage selv, og der halter det lidt. Mit ønske er, at man imødekommer dette ønske fra Dansk Folkepartis side, som vi igen tager med til de forhandlinger, der pågår om værnepligten i disse dage og uger.

Så vil jeg sende en særlig hilsen til Færøerne. Dansk Folkepartis folketingsgruppe var jo sidste år på Færøerne, hvor vi holdt et sommergruppemøde deroppe. Desværre var jeg ikke med; jeg var den eneste, der ikke var med, fordi der var forsvarsforhandlinger. Men resten af gruppen havde en fantastisk og lærerig tid deroppe, og jeg skulle hilse fra folketingsgruppen og sige, at hr. Morten Messerschmidt tager til Færøerne på store bededag for at knytte yderligere bånd til Færøerne. Jeg ved, at folketingsgruppen var meget imponeret over det høje civilisatoriske stadi, der er på Færøerne, og vi vil gerne knytte yderligere bånd.

Vi ønsker også at gøre det med Grønland. Det er lidt længere væk, og det er noget dyrere at tage derop, og vi skal lige have fundet en model, hvor vi eventuelt kan holde et sommergruppemøde deroppe. Om det lykkes, ved jeg ikke. Det kunne også være rart, at vi knyttede nogle bånd deroppe. Rent politisk ligger vi nok noget længere væk fra de grønlandske politikere, der er meget venstreorienterede – for at sige det, som det er – mens de færøske politikere, i hvert fald nogle af dem, ligger tættere på Dansk Folkeparti af forskellige årsager. Derfor er det lidt lettere at samarbejde politisk, men det skal ikke forhindre os i at tale sammen. Jeg håber selvfølgelig på, at grønlænderne bliver mindre venstreorienterede i fremtiden. Om det sker, ved jeg ikke. Det er i hvert fald mit lønlige håb.

Men alt i alt vil jeg sige tak for debatten og tak for de glimrende indlæg fra mange ordføreres side. Jeg ser frem til eventuelle spørgsmål og også til talerne fra de nordatlantiske mandater, som jo altid er overraskende og sjove og lærerige at lytte til. Tak for ordet.

Kl. 11:13

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig én kort bemærkning. Værsgo til hr. Sjúrdur Skaale fra Javnaðarflokkurinn.

Kl. 11:14

Sjúrdur Skaale (JF):

Tak for talen. Med hensyn til værnepligten er der, bare for at få det på plads, mange færinger, som gør tjeneste i den danske hær. Jeg har selv været meget engageret i det og i at få udvidet veteransystemerne til at omfatte Færøerne også, og det er de meget glade for. Jeg har været i kontakt med færinger, som har været i Jugoslavien, Afghanistan, Irak, og der er også nogen, som har været i Ukraine – en kom tilbage i sidste uge faktisk. De er jo ikke udsendt af staten, men alligevel gør man tjeneste i frihedens tjeneste så at sige. Så det er ikke sådan, at der ikke er nogen, der tager ud og kæmper. Hvis det skal være en pligt, noget obligatorisk, er jeg personligt ikke imod det, men det ville kræve nogle ændringer i kommandostrukturen, i forhold til hvem der tager beslutninger om hvad, osv. For det er jo færinger, og vores myndigheder har ikke indflydelse på, hvilke operationer Danmark deltager i. Hvis man vil åbne den diskussion, må man ligesom åbne for det hele. Tak.

Kl. 11:15

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:15

Alex Ahrendtsen (DF):

Det er jo en glimrende imødekomme, som jeg tager imod med kyshånd. Hvordan vi skal løse det, er jeg ret åben over for. Det kan jo være en model, hvor færingerne og grønlænderne selv udvikler en værnepligtsmodel, hvorunder man for en færings vedkommende kan afvikle værnepligt omkring Færøerne på et af søværnets skibe. Der er mange modeller, også for Grønland. Det er jo Arktis, og det er helt oplagt, at det er kysterne. Så jeg er ret åben over for det.

Kl. 11:15

Formanden (Søren Gade):

Ønsker hr. Sjúrdur Skaale at stille et andet spørgsmål? Nej. Så går vi videre i rækken. Værsgo til fru Aaja Chemnitz fra IA.

Kl. 11:15

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for talen og tak for samarbejdet til ordføreren. Og ja, der er nogle ting, vi ikke er enige om, men noget, vi sådan set godt kan blive enige om, er, at vi gerne vil have grønlændere til at være med til at engagere sig i forsvaret. Hvordan man så skal gøre det, er måske spørgsmålet. Men det er sådan set IA, der har været initiativtager til den arktiske basisuddannelse, der findes i Kangerlussuaq. Vi har presset på for, at der ikke kun skulle være 20 pladser, men faktisk 40 pladser, og det har vi fået en godkendelse fra forsvarsministeren til.

Ordføreren her og sådan set også undertegnede er optaget af, at man har mulighed for at aftjene værnepligt som grønlænder. Personligt vil jeg sige, at jeg kender rigtig mange af mine venners børn, som enten har aftjent værnepligt eller har tænkt sig at gøre det og har arbejdet inden for forsvaret. Jeg har fire børn selv, og to af dem har aftjent værnepligt. Så på den måde kan man sige, at grønlændere måske ikke er så synlige i billedet, og at måske skulle man skabe lidt mere synlighed omkring dem, der rent faktisk aftjener værnepligten, men gør det frivilligt. Det skal vi blive ved med og bevare, altså at det skal være frivilligt.

Kl. 11:16

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:16

Alex Ahrendtsen (DF):

Det var også et klart svar, altså at IA ønsker frivillighed. Vi ønsker værnepligt. Den arktiske basisuddannelse er en succes. Der er langt flere ansøgere, end man kan optage. Det vidner for os om, at der også er en interesse blandt grønlændere i at bidrage. Der kunne en værnepligtsmodel for Grønland og Færøerne måske også styrke det yderligere.

Kl. 11:17

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti. Og jeg byder nu velkommen til den næste ordfører, fru Aaja Chemnitz fra IA.

Kl. 11:17

(Ordfører)

Aaja Chemnitz (IA):

Vi ser ind i et interessant år i Arktis og dermed i rigsfællesskabet: et kommende formandskab for Arktisk Råd, en arktisk ambassadør, der skal udpeges, og en fælles arktisk politik. Og med det vil vi gerne sige tak for redegørelsen. Naalakkersuisut præsenterede sammen med stort set alle partier i Inatsisartut den nye udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik i Grønland, »Intet om os, uden os«, som også har været vores motto her i Folketinget. Verdenssituationen er mere

usikker nu, og vi er mange i Arktis, som følger situationen med stor bekymring.

For nylig stod jeg i spidsen for en konference for Arktiske Parlamentarikere i det nordlige Sverige i Kiruna. Her drøftede vi velkendte og vigtige emner for os i Arktis såsom klima, økonomisk udvikling og unges bidrag til fremtiden for Arktis. Det var en kæmpe fornøjelse, at vi havde de unge med fra hele Arktis, som deltog aktivt i konferencen, og vi vil gentage succesen, når næste konference afholdes i USA om 2 år. Jeg er glad for, at der var fuld opbakning fra mine arktiske kollegaer til, at jeg kunne fortsætte som forperson for Arktiske Parlamentarikere. Det er en stor tillid at give.

Det stod dog også meget klart, at der i Arktis udestår et arbejde med at koordinere planer og med at koordinere best practices i forhold til beredskab, såfremt krisen eller krigen skulle ske i vores område. Alle arktiske lande er i gang med at forberede deres beredskab, ikke kun militært, men også blandt befolkningerne. Landene er på forskellige stadier i deres forberedelse, både politisk og meget lavpraktisk. Norge er et af de lande, der investerer stort i deres militær i den nordlige del af landet og dermed også i deres beredskab, mens Sverige over for befolkningen italesætter behovet for, at den enkelte er nødt til at forberede sig.

I Grønland har vi oplevet cyberangreb og daglange strømafbrydelser. Vores søkabel er sårbart, og det er en bekymring, at det kan blive sat ud af funktion. Jeg mødtes derfor for nylig med Tusass, vores teleselskab, da jeg var i Grønland for ikke så lang tid siden. Det er et stort og et reelt ønske, at der investeres i endnu et søkabel for at skabe redundans og mindske risikoen for nedbrud af vores ene søkabel. Det ville være at kappe hele forbindelsen til Grønland og dermed også, at store dele af det grønlandske samfund ville gå i stå. At sikre internetkommunikation i vores land er afgørende for det beredskab, som vi skal være med til at sikre.

Folk & Sikkerhed opererer også i Grønland, og de har udgivet folderen »Hvad nu hvis?«. IA mener, det er afgørende, at vi har debatten om beredskab lokalt i Grønland og med respekt for, at det er Grønland, der står i spidsen for dette. Uanset om det drejer sig om et strøm- eller et søkabelnedbrud, et cyberangreb eller en anden krisesituation, bør vi have debatten, og vi er nødt til at forberede os lokalt på en forandret virkelighed. Det er en debat, som Inuit Ataqatigiit vil tage initiativ til i Grønland i den kommende tid.

Til næste år ved vi, at Danmark, Grønland og Færøerne overtager forpersonskabet for Arktisk Råd fra Norge. Det er glædeligt, at IA's forslag om at videreføre dele fra det norske til det danske til det svenske forpersonskab ligesom er blevet taget godt imod, for vi tror, det er vigtigt, at man ser på, hvordan vi kan sikre, at de gode initiativer, som Norge har taget, bliver videreført, når Danmark sammen med Grønland og Færøerne skal overtage forpersonskabet.

Konkret mener vi, at inddragelse af unge i Arktis bør være helt central, og vi finder det ret interessant, at Norge har inviteret til en norsk ungdomskonference og udpeget en Arctic Youth Ambassador. Allerede nu bør alle panarktiske organisationer, som opererer i hele Arktis, bl.a. ICC, Arctic Economic Council, Arctic Mayors' Forum og selvfølgelig også Arctic Parliamentarians, blive inddraget i forberedelserne af Arktisk Råd-forpersonskabet. Hvorfor ikke afsætte en Arktisk Råd-pulje til de initiativer, man vil tage som del af det forpersonskab, som Danmark, Grønland og Færøerne skal have i fællesskab? Hvorfor ikke koordinere initiativerne her tæt sammen med Grønland og Færøerne allerede nu? Derfor ønsker IA, at man begynder at se på, hvordan vi kan gå i gang med forberedelserne til det her forpersonskab i maj 2025.

Kl. 11:22

I næste måned har Inuit Ataqatigiit i Folketinget taget initiativ til at samle de grønlandske studerende i Danmark. Vi har et tæt og et godt samarbejde med Avalak, som er vores forening for de grønlandske studerende. Det gør vi sammen med Siumut, som vi

har inviteret til at være medarrangør af det her arrangement, og vi glæder os meget over, at statsministeren lægger hus til, når vi mødes på Marienborg den 7. maj. Så tusind tak til statsministeren for at tage godt imod det.

Mental trivsel under uddannelsen og en stærkere tilknytning til Grønland efter uddannelsen udgør omdrejningspunktet for mødet. Mens de studerende er her i Danmark, er vi nødt til at sikre, at de trives, og at der er et mindre frafald. Og vi er nødt til at sikre, at folk har lyst til at rejse hjem til Grønland, når de er færdige med deres uddannelse. Vores unge er vores vigtigste ressource i Grønland, og vi har brug for, at flere af vores dygtige unge, der har taget en uddannelse i Danmark, har lyst til at vende hjem og være med til at styrke samfundet. Det gør mange allerede i dag, men vi vil gerne have, at endnu flere får lyst til at tage hjem til Grønland og være med til at bygge det grønlandske samfund op. Det mener IA gøres allerbedst i samarbejde med dem, det handler om, nemlig de studerende; dem, der oplever udfordringerne med mistrivsel og med diskrimination i de danske studiemiljøer. Der er vi nødt til at finde på nogle løsninger, og vi glæder os over, at regeringen har taget godt imod det initiativ og deltager aktivt. Så tak for det.

Naalakkersuisut og Inuit Ataqatigiit i Folketinget har længe forsøgt at få regeringen til at prioritere de menneskeretlige perspektiver i den igangværende undersøgelse om spiralskandalen, men desværre uden held. Vi finder det ellers naturligt, at statens brud på internationale konventioner afdækkes i denne proces. Derfor glæder det os, at naalakkersuisut har meddelt, at den grønlandske regering snarest igangsætter en afdækning af de menneskeretlige perspektiver af spiralskandalen. Det er nødvendigt og et væsentligt skridt, hvis vi skal til bunds i denne forfærdelige sag.

Inuit Ataqatigiit er ligesom Institut for Menneskerettigheder ikke i tvivl om, at de berørte kvinder har været udsat for alvorlige krænkelse af deres menneskerettigheder. Her skal man huske, at for os er det jo ikke bare en sag, der er sket for lang tid siden, men det er sådan set bekendte, det er familie, det er venner, som vi kender, og derfor er det noget, der berører rigtig mange af os hjemme i Grønland. Der er heller ikke nogen tvivl om, at disse krænkelse har haft alvorlige negative konsekvenser for vores nutidige samfund. Derfor forstår vi også til fulde, at nogle af de berørte kvinder har stævnet staten, og vi opfordrer også regeringen til at tage den fulde konsekvens af sit ansvar. Samtidig er det vigtigt at huske på, at antallet af berørte kvinder er langt større end det antal, der har stævnet staten. Vi taler om flere tusind kvinder, der har fået sat spiraler op. Inuit Ataqatigiit mener, at det kun kan gå for langsomt med at anerkende de krænkelse, som kvinderne har været udsat for, og give dem den oprejsning, som de fortjener.

Rigsfællesskabsdebat efter rigsfællesskabsdebat står jeg her og banker i bordet, ikke mindst for at sikre bedre vilkår for de sårbare grønlandere, der findes i Danmark. Og faktisk viste nye tal, at der er kommet endnu flere grønlandere til i løbet af 2023. Så af de i alt 17.300 grønlandere, der lever i Danmark, anslås det, at ca. 1500 er socialt udsatte. Regeringen formår ikke at løfte sit ansvar over for denne forholdsvis lille gruppe, og jeg kan konstatere, at nogle af de initiativer, vi får afsat penge til, ikke bliver realiseret af Socialstyrelsen.

I forbindelse med SSA-forhandlingerne i 2023 sidste år fik IA sammen med en række ordførere afsat 7,8 mio. kr. til de nye kulturtilpassede forældrekompetenceundersøgelser. Nu her et år efter forventes det, at forundersøgelserne til udarbejdelsen blot er ved at gå i gang. Og det har haft store konsekvenser for de sårbare grønlandske familiers retssikkerhed, at regeringen ikke fører de politiske beslutninger ud i livet. Samtidig ser vi også et højt antal af tvangsadoptioner af grønlandske børn i Danmark. Det er et område, som vi vil blive ved med at sætte fokus på.

Generelt vil jeg sige, at særlig på socialområdet går det for langsomt, og der sker for lidt. Og det virker næsten, som om regeringen nægter at løfte sit ansvar for de grønlandske borgere i Danmark. Vi har faktisk forsøgt fra IA's side at få socialministeren i tale ved at få et møde, og det er endelig lykkedes, her 5 måneder efter at vi bad om mødet allerførste gang. Det kan ikke være rigtigt.

Til allersidst har vi et fokus på transportområdet. Det er et af de områder, vi får allerflest borgerhenvendelser om, og det er måske ikke det sådan allermest politisk sexede, men det er bare et område, der virkelig påvirker rigtig mange borgere i Grønland. Med det vil vi sige tak for debatten, og vi håber på, at vi også får spørgsmål fra ordførerne. Qujanarsuaq (mange tak).

Kl. 11:27

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig tre, der har skrevet sig ind. Først er det fru Jette Gottlieb fra Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 11:28

Jette Gottlieb (EL):

Tak for talen, som var meget oplysende. Jeg nævnte intet i min tale om det sikkerhedspolitiske, og det var, fordi jeg hellere ville spørge jer. Jeg har været imponeret over jeres nye strategi, som I har fremlagt, og jeg vil lige spørge om noget: Vurderer ordføreren, at det er realistisk at fastholde Arktis som et lavspændingsområde? Jeg skal straks sige, at jeg jo fuldstændig deler det synspunkt. Og mener ordføreren, at det vil være muligt at lave et overvågningssystem og et forsvar, der ikke kommer til at blive krigsoptrappende, i form af at der bliver større interesser inddraget i det, når man gør det? Jeg ved, at det er et stort spørgsmål, men jeg tror, at det er ret vigtigt, at vi finder et svar på det. Og så fristes jeg jo til at sige: intet om jer uden om jer.

Kl. 11:28

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:29

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak for spørgsmålet, også tak for det gode samarbejde. Ja, lavspænding er et mål, og det vil det blive ved med at være i Grønland. Og så er spørgsmålet, om det er realistisk, og det mener jeg sådan set det er. Men for at kunne gøre det er vi nødt til at overvåge. Jeg er sådan set rigtig glad for, at det er Danmark, der engagerer sig, frem for at det f.eks. er USA, der engagerer sig, for jeg er ikke i tvivl om, at Rusland ser anderledes på det. Det er derfor, jeg virkelig er gået helhjertet ind i hele debatten om, hvordan vi sikrer, at vi engagerer os noget mere på forsvarsområdet i Grønland, men gør det med det mål i sigte, at vi gerne vil bevare lavspændingen i Grønland. Så jeg synes, at det her med at vide noget mere om, hvad der foregår, og sådan set også kunne agere, hvis der foregår noget, vi ikke bryder os om, er afgørende for at kunne bevare freden i Grønland.

Kl. 11:29

Formanden (Søren Gade):

Fru Jette Gottlieb.

Kl. 11:29

Jette Gottlieb (EL):

Der tænker jeg på, om ordføreren, når nu der indgår sådan et samarbejde om, hvordan man etablerer det, så vil medvirke til at styrke noget som cyberforsvar i forhold til krudt og kugler og sådan nogle ting. Grunden til, at jeg netop spørger til cyberforsvar, er, at jeg er fuldstændig klar over, hvor afhængig det grønlandske samfund er af den elektroniske infrastruktur. Så vil det være muligt at fremme, at

man bruger, om jeg så må sige, flere ressourcer på et cyberforsvar, også på uddannelse af grønlandske muligheder for også selv at varetage den del af det?

Kl. 11:30

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:30

Aaja Chemnitz (IA):

Tak. Jo mere jeg har dykket ned i spørgsmålet om cybersikkerhed, jo mere kan jeg også godt se, at det i virkeligheden også handler om at sikre, at vi har større bevidsthed og har flere handlemuligheder, kan man sige, i Grønland. Så det er både at sikre, at man i selvstyret i kommunerne, men også i virksomhederne er opmærksom på, hvad man kan gøre for netop at undgå, at man ligesom har et brud på sikkerheden i forhold til cyber i Grønland. Så der er ingen tvivl om, at vi ønsker, at der investeres i det, men det, der er brug for i Grønland, er måske i virkeligheden også meget lavpraktisk end krudt og kugler.

Kl. 11:31

Formanden (Søren Gade):

Tak. Hr. Karsten Hønge, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 11:31

Karsten Hønge (SF):

Tak for samarbejdet til fru Aaja Chemnitz personligt og til Inuit Ataatigitiit generelt. Jeg tror, at det her er på plads ikke bare at sige qujanarsuaq, men qujanarsuaq. Det er en søjle, synes jeg, i vores fællesskab, at vi også har de her partiforbindelser. Jeg vil i øvrigt også i den forbindelse sige tillykke til fru Aaja Chemnitz med valget til formandsposten for arktiske parlamentarikere. Jeg synes, at ordføreren i den grad er en kompetent repræsentant, ikke bare for Grønland, men i den her sammenhæng jo faktisk for hele rigsfællesskabet.

Det, jeg godt kunne tænke mig at spørge ind til, er situationen i sundhedsvæsenet. Jeg er selvfølgelig helt opmærksom på, at det er et hjemtaget område, men hvordan ser fru Aaja Chemnitz mulighederne for fra dansk side i det omfang, man måtte ønske det i Grønland, at understøtte at få rettet noget op på den ekstremt skæve sociale og geografiske adgang til sundhed, bl.a. inden for kræftområdet, hvor chancen for at overleve er langt ringere i Grønland end i Danmark?

Kl. 11:32

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:32

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålet. Det er noget, der optager rigtig mange grønlandske politikere, herunder også Inuit Ataatigitiit, i høj grad. Og noget af det, som naalakkersuisut har gjort, er at sende et brev både til sundhedsministeren og socialministeren og helt konkret bedt om nogle initiativer som en del af SSA-forhandlingerne og som en del af de finanslovsforhandlinger, der kommer. Konkret er det samlet set et beløb på omkring 50 mio. kr., og det tror jeg sådan set godt kan lade sig gøre. Jeg ser det lidt som en tretrinsrak. Vi fik afsat nogle penge sidste år, særlig til psykiatriområdet, så psykiatriområdet, børneområdet og kræftområdet er prioriterede områder, og internt i IA har vi etableret en sundhedsgruppe, hvor undertegnede også sidder med, for netop at sikre, at der er koordination både mellem naalakkersuisut, Inatsisartut og Folketinget på sundhedsområdet i forhold til et samarbejde med Danmark.

Så der kommer flere initiativer, men jeg er sådan set ret fortrøstningsfuld, i forhold til at de ønsker, vi har, bliver imødekommet.

Kl. 11:33

Kl. 11:35

Formanden (Søren Gade):
Karsten Hønge.

Kl. 11:33

Karsten Hønge (SF):

Jeg er rigtig glad for at høre, at der er det samarbejde, og jeg er også glad for at høre, at man ligesom er kommet over det her med, at selv om det er et hjemtaget område – og det er det, jeg måske skulle spørge ind til, altså hvordan man håndterer det, når det er et hjemtaget område – så laver man alligevel det her samarbejde. Men jeg synes, det er helt på sin plads og helt nødvendigt, fordi det jo bl.a. på kræftområdet er meget deprimerende at se overlevelseshancerne, hvis man bor i Grønland, og især hvis man bor langt væk fra Nuuk.

Så er det egentlig en opfølgning på Sundhedsstrukturkommissionens beretning, eller hvordan ser ordføreren på det?

Kl. 11:33

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Kl. 11:33

Aaja Chemnitz (IA):

Tak. I Grønland har vi fået afsat 114,5 mio. kr. i vores sidste finanslov, fordi man i Grønland også vil tage et større ansvar for sundhedsområdet, og jeg synes også, det er oplagt. Så er der en række områder, hvor jeg sådan set tror det er ret vigtigt, for jeg har bl.a. også talt med en forening for sundhedspersonale, som hedder PPK, og dem har jeg talt med løbende, og noget af det, de peger på, er sådan set også, at vi skal være gode generalister i Grønland, men vi vil altid have brug for specialister udefra, og der tænker jeg, at et samarbejde med Danmark er helt oplagt.

Kl. 11:34

Formanden (Søren Gade):

Hr. Flemming Møller Mortensen, Socialdemokratiet. Værsgo.

Kl. 11:34

Flemming Møller Mortensen (S):

Jeg vil også gerne starte med at udtrykke stor forståelse for, at fru Aaja Chemnitz er glad for at skulle videreføre formandskabet i forhold til arktiske parlamentarikere. Jeg ved, og jeg kan mærke, hvor dybt dedikeret hun er, og jeg vil også gerne personligt udtrykke en stor forståelse for, at det er virkelig vigtigt, at I står sammen i de drøftelser. Fortsat held og lykke med formandskabet.

Så vil jeg sige, at jeg er rigtig glad for, at ordføreren betoner unges betydning så meget, og jeg nikker fuldstændig forstående til, at man også i forhold til Arktisk Råd skal kigge på at få unge trukket ind i det arbejde. Jeg oplevede selv på et tidspunkt, hvor jeg havde ansvaret for det nordiske samarbejde, at se, hvilken glæde det var, at vi havde unge delegater på det område. De var i høj grad med til at italesætte væsentlighed, så derfor også held og lykke med den del; det er i hvert fald noget, vi fra socialdemokratisk side vil gøre alt, hvad vi kan, for at bakke op omkring.

Så tænker jeg helt konkret, og det er et spørgsmål til ordføreren: Når nu mødet bliver afholdt på Marienborg, er der så noget, ordføreren tænker vi vil kunne gøre i Grønlandsudvalget, altså omkring temamøder og andet, for at prøve at lægge et politisk pres herind i forhold til lige nøjagtig den integration af de unge i Grønland og Danmark?

Kl. 11:35

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for spørgsmålene, og også tak for samarbejdet i øvrigt. Nu har jeg været formand for Arctic Parliamentarians, arktiske parlamentarikere, siden 2021, og jeg har også et meget vredt brev liggende fra en russisk ambassadør, fordi vi også valgte at sige, at vi satte det russiske medlemskab på pause. Jeg synes sådan set, det er ret nemt at samarbejde, og måske også i virkeligheden nemmere at samarbejde. Det er blevet tydeligere, at vi er enige om de grundlæggende værdier. Og selv om man ikke kan sige, at der er sådan ét Arktis, er der rigtig mange ting, vi grundlæggende ser på samme måde, og der er rigtig mange ting, vi godt kan lære af hinanden. Det er måske noget af det, jeg sådan tager allermost med mig.

Så er der de unge, og det bliver sindssygt vigtigt, at man netop sikrer – særlig i forhold til små samfund – at man har fokus på de unge og måske også det her med at sikre muligheder i Arktis. Jeg sidder selv i bestyrelsen for UArctic, som er 185 universiteter i Arktis og uden for Arktis, og jeg tror, det bliver sindssygt vigtigt, at man netop sikrer lokale muligheder for uddannelse og jobs, sådan at man kan fastholde de unge i Arktis.

Kl. 11:36

Formanden (Søren Gade):

Hr. Flemming Møller Mortensen, værsgo.

Kl. 11:36

Flemming Møller Mortensen (S):

Tak. Den allersidste del, som ordføreren her er inde på, vil jeg gerne koble til de særlig socialt udsatte grønlændere i Danmark, for jeg er også bekymret for stigningen. Og jeg tænker, at det er et godt initiativ, som ordføreren også nævner, der er kommet op med Aalborg Kommune og Københavns Kommune. Men her skal vi jo også politisk prøve at binde sløjferne så gode og så rettidige som overhovedet muligt, for der flytter jo stadig væk mange grønlændere til Danmark. Der flytter mange grønlændere til Danmark, som har et socialt udfordret liv på forhånd, og netop det med de unge og dem, der kommer fra kysten, som har en udfordring med, hvor de skal flytte hen, hvis de ønsker at flytte fra kysten, synes jeg vi skal sætte højere på dagsordenen, også i forhold til en dansk sammenhæng.

Kl. 11:37

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:37

Aaja Chemnitz (IA):

Da FN's specialrapportør kom her til Folketinget, men også til Grønland, kom han jo med en lang række anbefalinger. Noget af det, vi har gjort fra IA's side i Folketinget, har været at stille en række spørgsmål til de her anbefalinger – er det noget, regeringen vil gå videre med? Det, vi har oplevet, er, at man ikke samlet set ligesom har taget et initiativ og taget ansvar for det, men at vi faktisk fra IA's side – og nogle gange også i samarbejde med Siumut – har sikret nogle penge i finanslovsforhandlingerne.

Men FN's specialrapportør skriver ikke, at IA har et ansvar for det; han skriver, at *staten* har et ansvar for at sikre en lang række tiltag for særlig sårbare grønlændere i Danmark, så de får en bedre indsats end den, der er i dag. Så det synes jeg man skal tænke lidt over. Man lægger et lidt for stort ansvar, synes jeg, over på os som repræsentanter for Grønland – eller Færøerne for den sags skyld – frem for egentlig at tage sit eget ansvar som stat.

Kl. 11:38

Kl. 11:41

Formanden (Søren Gade):

Hr. Carsten Bach, Liberal Alliance. Værsgo.

Kl. 11:38

Carsten Bach (LA):

Tak. Et tema, ordføreren også har bragt op som spørger fra salen, er det her med beredskab og samfundssikkerhed, som jeg jo synes er meget vigtigt, og som også er en del af de her forsvarsforligshandlinger, som vi har været inde på ad nogle omgange, og også derved spiller søværnets enheder i Grønland jo en særlig rolle. Det er jo der, hvor jeg også selv tidligere har været inde på her paradoks, måske, at man i Forsvarsministeriet har opfundet den her betegnelse, at man kvantitativt lever op til NATO's styrkemål. Jeg er udmærket klar over, at man i Grønland måske har nogle andre fokuspunkter omkring søværnets enheder i Grønland end lige præcis opfyldelse af NATO's styrkemål. Men er det ordførerens opfattelse, at regeringen lever op til de aftaler, der er med Grønland om tilstedeværelse, beredskab, overvågning osv. i det grønlandske?

Kl. 11:39

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:39

Aaja Chemnitz (IA):

Tak. Jeg vil gerne sige tak for samarbejdet og tak for, at ordføreren også er optaget af Grønland ligesom en del af forsvarsordførerne. Så vil jeg gerne slå fast, at det også er Grønlands ønske, at man lever op til NATO's styrkemål. Det synes jeg er ret vigtigt også at få understreget. Noget af det, jeg synes det er vigtigt at have fokus på, er, at de skibe, der er omkring Grønland og sådan set også omkring Færøerne, jo har været stærkt udfordret. Derfor synes jeg, det handler om at få fremrykket indkøbet af nye skibe. Og der er måske lidt tendens til, at det lidt bliver sådan de her krigsskibe, som man ser i grønlandsk farvand, og det kan jeg godt mærke på befolkningen hjemme i Grønland, når jeg er hjemme, at man bliver en lille smule stødt af. Der er jo forskellige veje, man kan gå i forhold til at finde en tilstedeværelse i Grønland og få en større inddragelse af grønlanderne, men der er ingen tvivl om, at overvågningen er helt, helt central og afgørende. Og der synes jeg slet ikke at man er i mål endnu, så der er et stort stykke arbejde, der skal gøres.

Kl. 11:40

Formanden (Søren Gade):

Hr. Carsten Bach.

Kl. 11:40

Carsten Bach (LA):

Jeg vil sådan set egentlig bare kvittere for bemærkningen om, at ordføreren jo også, kan man sige, støtter op om opfyldelsen af NATO's styrkemål, for det er, vil jeg sige, det eneste afgørende i dansk forsvarspolitik i øjeblikket, nemlig at vi lever op til NATO's styrkemål. Så rigtig mange tak for det.

Et par af ordførerne har lige været inde på det her med en flådeplan og en meget langsigtet flådeplan med en investeringsstrategi i forhold til enheder i Arktis. Er det noget, ordføreren bakker op om?

Kl. 11:41

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Aaja Chemnitz (IA):

Det er svært at sige, når jeg ikke er med i forhandlingerne om det. Og man kan sige, at når man siger »intet om os uden os«, gælder det jo sådan set også, hvad det er for en flåde, der skal være i Arktis, for det er jo os, der repræsenterer Arktis, det er os, der ligesom repræsenterer de folk, der bor i Arktis. Derfor synes jeg, det er sindssygt vigtigt, at vi er inddraget i alt, hvad der har med Arktis at gøre – også på forsvarsområdet.

Kl. 11:41

Formanden (Søren Gade):

Hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 11:41

Christian Friis Bach (RV):

Tak for det. Lige som en replik til det sidste vil jeg anføre, at det har vi også diskuteret med forsvarsministeren. Selve flådeplanen bliver med stor sandsynlighed måske en del af den arktiske delpakke, og der har vi bedt om, og forsvarsministeren har udtrykt klart, at alle parter skal inddrages. De grønlandske politikere og parter skal inddrages klart i den del af det. Men vi har fremført flådeplanen som et klart ønske.

Det, jeg vil vende mig mod, er spørgsmålet om en investeringsfond, for det er jo en idé, vi har drøftet tidligere. Vi kan se i redegørelsen, at der mangler investeringer i vandkraftværker, at der mangler investeringer i transportsektoren, og at der mangler investeringer måske i mineindustrien og i turistindustrien. Vi havde en god drøftelse for 2 dage siden omkring den grønlandske økonomi, som heldigvis er stærk, men budskabet var jo også, at hvis den skulle løfte sig yderligere, er det investeringsområdet, man får brug for. Derfor vil jeg høre: Vi har ikke haft kapacitet til at udarbejde et forslag, men er det noget, ordføreren, fru Aaja Chemnitz, kunne prøve sammen med den grønlandske regering og parlamentet at sætte kræfter ind på at kunne få udarbejdet et mere konkret forslag til?

Kl. 11:42

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:42

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak for samarbejdet, også til Radikale Venstre. Man kan sige, at når man ser på investeringsmiljøet i Grønland, er Kina ude, og det synes jeg sådan set er ret positivt. Jeg kunne godt tænke mig, at EU og USA kom lidt mere på banen. USA har jo haft en repræsentation i Grønland, men jeg synes også, det er en mere symbolsk tilstedeværelse. Det er primært hjælp til sig selv, kan man sige. Altså, det er USAID, så det er en række initiativer, hvor de giver penge til nogle medarbejdere, der kommer fra USA. Jeg kunne godt tænke mig, at der var endnu flere initiativer. Jeg ved godt, at man samarbejder med nogle lokale organisationer, men sådan helt lavpraktisk har vi ikke set, at det, at amerikanerne er til stede i Grønland, har haft en betydning i forhold til investeringsmiljøet. Derfor synes jeg også, det giver rigtig god mening at se på, om Grønland og Danmark kunne samarbejde om sådan en investeringsfond, for det er der i den grad brug for.

Kl. 11:43

Formanden (Søren Gade):

Hr. Christian Friis Bach.

Kl. 11:43

Kl. 11:46

Christian Friis Bach (RV):

Tak for det. Ja, og man kan sige, at nu taler vi jo power-to-x i Danmark, og at vi har alt for lidt land og nogle steder måske allerede alt for mange solceller, og folk brokker sig. Der kunne man jo godt se et stort potentiale i Grønland, bl.a. med kraftværkerne, til at udvikle en power-to-x-sektor, som virkelig kunne bidrage til den grønne omstilling inden for rigsfællesskabet. Derfor vil jeg da bare opfordre fru Aaja Chemnitz til måske at samle os eller gå i Grønlandsudvalget og selvfølgelig også se på det derhjemme i Grønland og prøve at komme nærmere at få udarbejdet et konkret bud på en sådan investeringsfond – en grøn grønlandsk investeringsfond.

Kl. 11:44

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:44

Aaja Chemnitz (IA):

Mange tak. Det vil jeg da tage op. Noget af det, som har været vigtigt for mig, har også været at have et tæt samarbejde med vores erhvervsliv i Grønland, så jeg har også fået etableret et erhvervsnetværk og prøver også at se på, om der er nogle områder, hvor man fra Folketinget kan være med til at understøtte det, man ønsker fra naalakkersuisut på erhvervsområdet, hvor jeg ved, at der bliver sat fuldt skub og også fripas på, at man ligesom tager nogle initiativer.

Det, jeg egentlig gerne ville sige tidligere, var, at jeg synes, det er vigtigt at tale om, hvad det er for nogle projekter, man gerne vil have, og i Grønland vil vi gerne have grøn omstilling. Men det er også mindst lige så vigtigt at tale om, hvad det er for nogle investorer, vi gerne vil have, hvor de kommer fra, og hvilke interesser de kommer med. Derfor synes jeg, det er vigtigt, at Danmark engagerer sig noget mere, sådan at der ikke kommer udefrakommende interesser, som vi ikke bryder os om, i Grønland.

Kl. 11:45

Formanden (Søren Gade):

Fru Louise Elholm, Venstre. Værsgo.

Kl. 11:45

Louise Elholm (V):

Tak. Endnu en gang vil jeg sige tak for det rigtig gode samarbejde, som jeg sætter rigtig stor pris på. Jeg oplever altid, at fru Aaja Chemnitz kommer med stor indsigt og en stor ildhu, og det sætter jeg pris på.

Tillykke med formandskabet. Jeg synes, det er godt gået, og at det er sejt, at du står i spidsen for det, og det er jo dejligt, hvis vi gennem eksempler på samarbejdet mellem Grønland, Danmark og Færøerne i rigsfællesskabet kan vise, hvordan man kan have et samarbejde og sikre et øget selvstyre, så det synes jeg er rigtig positivt.

Jeg ved, at ordføreren har et stort socialt bankende hjerte, og jeg ser altid en debat som den her som en mulighed for også at blive klogere på, hvad der sker. Jeg har sådan set haft svært ved at bestemme mig for, hvad jeg vil spørge om, men jeg tror faktisk, at det, jeg vil spørge om, er noget, jeg blev opmærksom på i sommer, da jeg besøgte Grønland, nemlig at det ikke er unormalt, at ældre fra byderne enten rejser til Nuuk eller til Danmark, fordi man der som ældre lettere kan få de sundhedstilbud, man har brug for. Vil ordføreren fortælle lidt mere om, hvad det er for en udvikling, man ser, og hvad det er for nogle behov, der er?

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:46

Aaja Chemnitz (IA):

Generelt kan man sige, at man i Grønland ser, at der foregår en klar urbanisering, og det har man set igennem mange, mange år. Hvert år er der ca. 1.000 mennesker, der flytter til Nuuk, hvor der i dag bor ca. 20.000 ud af 56.000-57.000 mennesker, og jeg tror, vi kommer til at se, at den tendens vil fortsætte og måske også blive forstærket med den landingsbane, man får i Nuuk, og det samme tror jeg også vi kommer til at se i Ilulissat.

Det er jo et spørgsmål om, at det for langt de fleste ikke nødvendigvis handler om en forfatningskommission. Når man kommer til Grønland – og det synes jeg sådan set jeg får bekræftet – hører man, at det er dagligdagen, der betyder noget. Det betyder noget, om du har en god folkeskole til dine børn, og det betyder noget, at du, hvis du selv eller dine forældre er syge, eller hvis du som ældre er syg, kan gå til en læge. Derfor tror jeg, at det i meget højere grad handler om nogle dagligdags ting, end det handler om det helt overordnede og forkromede, som ofte ender med at være det, vi kommer til at tale mest om.

Kl. 11:47

Formanden (Søren Gade):

Louise Elholm.

Kl. 11:47

Louise Elholm (V):

Det billede genkender jeg helt klart, og som jeg forstår det, er der befolkningstilvækst i Nuuk og også i Tasiilaq, som jo er den store by på østkysten. Men er der en særlig tendens til, at der er nogle grupper, der flytter frem for andre? Er det unge, der skal studere, eller er det ældre, der har brug for at kunne komme på sygehuset, når de bliver syge? Hvem er det primært, der rykker rundt?

Kl. 11:47

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:47

Aaja Chemnitz (IA):

Vi har faktisk i IA fået afsat nogle penge til at lave en undersøgelse om fraflytningen fra Grønland til Danmark for ligesom få identificeret det lidt mere klart. Vi har en fornemmelse af, at det helt klart er ældre fra byderne, men også nogle familier, der flytter til de større byer, og så flytter de måske til Nuuk og så til Danmark. Det er meget blandet. Det er både unge, ældre og helt almindelige børnefamilier. Så det er et blandet billede, men forhåbentlig bliver vi snart klogere.

Kl. 11:48

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Fru Tina Cartey Hansen fra Det Konservative Folkeparti. Værsgo.

Kl. 11:48

Tina Cartey Hansen (KF):

Tak for det, og tak for en god tale. Nu var tiden jo lige ved at løbe ud, da ordføreren kom omkring transport, så jeg vil sådan set med min taletid nu give lidt tid til et par ekstra ord om det. For vi har hørt om lufthavne og de dilemmaer, vi også kort var inde på, men jeg kunne være nysgerrig på, hvilke andre transportudfordringer det var, ordføreren nævnte, og er der dér noget, Danmark kan gøre?

Formanden (Søren Gade):
Ordføreren.

Aaja Chemnitz (IA):

Tak til ordføreren for indsatsen som stedfortræder. Også tak til Konservativt generelt for at engagere sig. Det er 16 år siden, færdselsloven i Grønland blev opdateret, og der er en lang række områder, som vi gerne vil have ændret, særlig i forhold til kørekort. Det er 20 år siden, vi havde bilsyn i Grønland, mere end 20 år siden. Det er blevet lidt sådan en bold mellem Grønland og Danmark ligesom at finde ud af, hvad det er for en løsning, vi skal have.

Men jeg tror, det bliver ekstremt vigtigt, at man finder nogle gode løsninger, for det er nemlig i dagligdagen, det bliver en hindring, når lovgivningen er forældet i forhold til den virkelighed, man selv lever i. Så det bliver et prioriteret område for IA at blive ved med at presse på på transportområdet, og vi har et møde med transportministeren i den kommende tid.

Formanden (Søren Gade):

Fru Tina Cartey Hansen for andet spørgsmål? Da det ikke er tilfældet, siger vi tak til fru Aaja Chemnitz fra IA, og jeg byder nu velkommen til fru Anna Falkenberg fra SP.

(Ordfører)

Anna Falkenberg (SP):

Tak for ordet. Det filosofiske begreb relativisme er bygget på udtrykket, at alt er relativt. Begrebet lægger op til, at intet har nogen værdi, sandhed eller betydning, før det er sat i et forhold. At stå her og tale om rigsfællesskabet nu, hvor demokratiet er under pres, og hvor verdens lande enten er tilskuere til eller involveret i splittelse og krig, kan forekomme absurd. Hvad i himlens navn kan vi have behov for at tale om, når vi i bund og grund befinder os i et smørhul og vores problematikker på ingen måde kan sammenlignes med dem, som Ukraine oplever i dag?

Relativisme er kun et brugbart begreb, hvis man også husker på, at det udelukker absolutte sandheder og altid vil indeholde en god portion subjektivitet. To plus to er fire, uanset om tre plus tre giver seks eller ej. Det kan stadig føles som et stort problem, hvis bilen ikke vil starte netop den morgen, hvor doktorafhandlingen skal forsvares, uanset om du samtidig er bevidst om, hvad der sker ude i verden.

I en global virkelighed vil det altid i en eller anden grad påvirke dagligdagen negativt, når andre lande fører krig, som det er tilfældet i dag. Det kan vi ikke styre. Vi i kongeriget Danmark har heldigvis en solid tradition for at løse udfordringer ved at bruge ordets magt og ikke magtanvendelse i fysisk form. Aldrig har det været vigtigere end nu bevidst at dyrke og styrke grundlaget for, at vi kan leve i fred og fordragelighed her i Norden: samtalen, der styrker demokratiet. Det kræver, at vi tør tale om mindre behagelige emner, og at vi ikke lader usagte ting ligge og ulme, til de pludselig bliver til en konflikt.

Når vi har disse redegørelsesdebatter som i dag, omhandler diskussionerne ofte selvstændighedsgraden for Færøerne og Grønland, eller hvilke ændringer man skal have i forholdene mellem landene. Færøerne har været en del af kongeriget Danmark i århundreder, men benævnelsen rigsfællesskab er mest blevet brugt de seneste 30 år. Før 1993 brugte man begrebet rigsenhed. Det var Frederik Harhoff, der brugte rigsfællesskabet i forbindelse med sin doktorafhandling for første gang. Han mente ikke, at betegnelsen enhed indeholdt en realistisk karakteristik af forholdet mellem de tre lande, fordi

enhed lægger op til en fælles identitet, hvad angår sprog, kultur, klima, livsmønstre osv.

Det er kun 24 år siden, at den daværende færøske regering trådte ind på Christiansborg, klar til en diskussion om løsrivelse. Den nuværende udenrigspolitiske hjemmelov er kun 23 år gammel. Der er altså sket helt grundlæggende forandringer til det bedre i rigsfællesskabet i nyere tid. Den nuværende og forhenværende regering har valgt at inddrage det færøske politiske system, før man fra dansk side tager forsvars- og sikkerhedspolitiske skridt, der omfatter og omhandler Færøerne, bl.a. med oprettelsen af kontaktudvalget.

Spørgsmålet er, om det så kan gøre det. Er der ro på? Vi ved meget lidt om de danske politikeres standpunkt, når det gælder det fremtidige billede af et samlet Grønland, Færøerne og Danmark. Er det hele bare perfekt med den nuværende konstellation? Statsministeren har før udtalt, at eventuelle ønsker om forandring må komme fra færøsk side. Det kan virke naturligt. Dog kan en undren opstå, og med fare for at lyde lidt generaliserende oplever jeg en vis berøringsangst fra dansk side, når konstruktionen rigsfællesskabet og emnet, om tiden er inde til at lave fundamentale ændringer, bliver debatteret i Folketingssalen. Som oftest er svaret: Det må I selv finde ud af på Færøerne først – eller: Hvis I vil løsrive jer, står Danmark ikke i vejen, men vi vil selvfølgelig beklage, hvis det kom så vidt.

Jeg undrer mig over, hvorfor det er så svært for danske politikere at tage fat i substansen og komme med en mening om, hvordan de mener, at rigsfællesskabet skal konstrueres, og om det overhovedet skal eksistere. Jeg er slet ikke tvivl om, at landene i rigsfællesskabet har stor glæde og gavn af hinanden og samarbejdet. Nej, vi deler ikke sprog, kultur, klima og så fremdeles, men det kan ikke overdrives nok, hvor vigtigt jeg mener, det er med det stærke samarbejde, vi har i fællesskabet.

Kl. 11:55

Lad mig slå fast, så ikke nogen er i tvivl: Jeg ser absolut ikke en fremtid for mig, hvor det hele er vendt på hovedet og vores tre lande sejler deres egen sø. Jeg er selvfølgelig valgt for Sambandspartiet, og vi mener til enhver tid, at vi skal indgå i et samarbejde med Danmark.

Dog må vi være realistiske. Utilfredsheden med den nuværende konstruktion ulmer, og det har den gjort på Færøerne i noget tid. Situationen i Europa giver anledning til, at Færøerne igen er blevet interessante på grund af vores geostrategiske placering. Vi skriver 2024, og der træffes ikke længere afgørelser uden om de færøske myndigheder.

Færinger har ry for ikke at gøre det store væsen af sig. Der er ingen grund til at bruge flere ord end højst nødvendigt. Man sørger bare for, at tingene bliver gjort. Så når færingerne ytrer sig om, at der er udfordringer med den nuværende konstruktion af rigsfællesskabet, skal det tages alvorligt. Har I ikke også et ønske om et stærkt samarbejde mellem landene i fællesskabet? Har I ikke forstået, hvor stort ønsket om forandring reelt er? Det er måske svagheden ved fællesskabet, hvor alle har eget sprog og egen kultur. Nuancerne kommer måske ikke helt med, når I bliver informeret om dagens gang på Færøerne. Men lad mig sige det igen her, så det ikke kan misforstås: Færingerne ønsker forandring.

Her forleden, i forbindelse med at Nordisk Råd havde møde i Tórshavn, udtalte Jessika Roswall, den svenske minister for nordisk samarbejde, i et indslag på færøsk tv, at Sverige ikke støtter, at Færøerne kan blive fuldgældigt medlem af Nordisk Råd. Det har for alvor genantændt diskussionen om rigsfællesskabet på Færøerne. Diskussionen ulmer.

Jeg vil i hvert fald gerne forsøge at lægge ud her i dag, så i hvert fald ét folketingsmedlems synspunkt er tydeligt og måske kan skabe en yderligere debat, og så det er sagt højt: Jeg ser for mig, at vi er tre lande med en fælles grundlov, kongehus, valuta, retsvesen, politi, anklagemyndighed og kriminalforsorg. Derudover ser jeg for mig, at

dele af udenrigspolitikken i fremtiden skal varetages af Færøerne, så vi kan varetage vores egne interesser i verden, men at vi samtidig, hvor det giver mening, fører en stærk og gennemslagskraftig udenrigspolitik sammen. Jeg ser for mig, at Færøerne får det sidste ord, hvad angår forsvars- og sikkerhedspolitik, som har med Færøerne at gøre, f.eks. med militære installationer. Jeg ser for mig, at den udenrigspolitiske hjemmelov fra 2005 fjernes og erstattes af en ny og opdateret hjemmestyrelov, hvor de nye opdaterede rammer for udenrigspolitikken stadfæstes. Dernæst ser jeg for mig, at bloktilskuddet reguleres, så det muligvis vokser i rigtig dårlige tider og reduceres i gode tider.

Jeg kan komme ind på mange flere ting, men tiden tillader det nok ikke helt. Alt er relativt, og rigsfællesskabet er ikke så ringe. Men det er ikke tilfredsstillende for alle parter i den nuværende konstruktion, og der kommer til at ske en forandring. Jeg ønsker blot, at det ikke vil ske på baggrund af en konflikt imellem landene. Hvad vil I? Tak for ordet, og tak for en god debat her i dag.

Kl. 11:59

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig tre korte bemærkninger. Først er det fra hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre. Værsgo.

Kl. 11:59

Christian Friis Bach (RV):

Tak til fru Anna Falkenberg for en både meget filosofisk tale og derudover en meget konkret tale med nogle velformulerede ønsker til fremtidens rigsfællesskab. Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad fru Anna Falkenberg tænker at det næste skridt kunne være. Kunne det være, at der blev nedsat en fælles rigsfællesskabskommission, som måske også på sigt kunne føre til ændringer i grundloven?

Er det det, fru Anna Falkenberg ser for sig? For vi kan godt sidde i Folketinget og modtage fru Anna Falkenbergs gode ønsker til og tanker om fremtidens rigsfællesskab, men hvordan får vi det forankret i noget, der fremadrettet kan sikre, at der også skabes nogle resultater?

Kl. 11:59

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 11:59

Anna Falkenberg (SP):

Tak for spørgsmålet. Først og fremmest har vi en debat om det på Færøerne lige nu, og partierne taler internt om, hvad det er for nogle ændringer, man ser for sig. Så processen, som jeg ser det, er, at man på Færøerne sætter sig ned og finder ud af nogle punkter, som man kan enes om. Og derefter synes jeg, at idéen om en kommission er rigtig god, men det kræver blot, at vi bliver enige om, hvad det så er, der skal undersøges. For jeg mener, at det forhold, der er mellem Færøerne og Danmark, ikke bør være det samme som det mellem Danmark og Grønland, for det skal ligesom komme fra en grønlandsk vinkel.

I forhold til grundloven er jeg af den opfattelse, at der ikke er behov for en grundlovsændring på grund af de konstruktionsændringer, vi skal have lavet, og det er der mange forskere og jurister der er enige med mig i. Så jeg synes blot, at vi skal arbejde inden for rammerne af grundloven, som den er i dag.

Kl. 12:00

Formanden (Søren Gade):

Hr. Christian Friis Bach.

Kl. 12:00

Christian Friis Bach (RV):

Tak for det. Og så er der det andet, jeg gerne vil spørge om. Nu var fru Anna Falkenberg jo vært for en meget god tur på Færøerne, hvor vi også var på Sornfelli og så den manglende luftvarslingsradar, og den kommer nu, men jeg kunne godt tænke mig at høre, om fru Anna Falkenberg kunne sætte lidt flere ord på det. Vi har hørt en del, bl.a. fra fru Aaja Chemnitz, om ønsker til det kommende forsvarsforlig, men hvad er ifølge fru Anna Falkenberg de tre-fire ting, der er vigtigst for Færøerne i de forhandlinger, vi skal i gang med, om den arktiske delpakke?

Kl. 12:01

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 12:01

Anna Falkenberg (SP):

Tak for spørgsmålet. Det er nogenlunde de samme overskrifter, der er for Grønland, altså først og fremmest overvågning. Vi bliver nødt til at have øje på, hvad der overhovedet sker, både i vores luftrum, som radaren jo er en del af, men også oven vande og under vand. Dernæst er det beredskab i en større og bredere kontekst, og det gælder bl.a. i forhold til søkabler. Hvad gør vi, hvis de søkabler, der er ind til land i dag, pludselig ikke er der mere? Det gælder både satellitforbindelser osv.

Men det vigtigste for mig er, at de investeringer, der bliver lavet i militære kapaciteter, også kan have en civil udnyttelse.

Kl. 12:02

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til fru Jette Gottlieb, Enhedslisten.

Kl. 12:02

Jette Gottlieb (EL):

Tak. Jeg ville faktisk spørge om noget, der mindede om det samme, nemlig om en rigsfællesskabskommission kunne skabe en dynamik, men jeg hører det lidt, som om der er høne og æg i den her diskussion, for det kræver, der kommer et konkret input, og det kræver, at man ved, hvad man vil osv. osv.

Så jeg vil egentlig spørge: Hvilken dynamik skulle sætte det i gang? Er det noget, der kan ske inden for det nye samarbejdsorgan? Altså, kunne det være en mulighed, at Kontaktudvalget tog en diskussion om, om man skulle have sådan en kommission, herunder kom med nogle hovedpunkter til at drøfte det?

For jeg er helt enig med både denne ordfører og den forrige ordfører i, at der skal ske nogle ændringer. Det tror jeg er nødvendigt, og det synes jeg også jeg hører fra stort set alle. Kunne man forestille sig, at man i Kontaktudvalget tog et initiativ, der måske også kunne give lidt dynamik i det der Kontaktudvalg og så nåede frem til en kommissionsdefinering?

Kl. 12:03

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 12:03

Anna Falkenberg (SP):

Det synes jeg umiddelbart lyder som en rigtig fin idé, men det, at man nedsætter en kommission, tror jeg faktisk er fint at man gør, selv om der nu foregår en diskussion på Færøerne om, hvad man gerne vil – netop for at man fra dansk side gør sig nogle tanker om: Hvad vil vi, hvad kan vi, og hvad skal vi gøre? Altså, det er fint, at man faktisk også fra dansk side sætter sig ned og ser på, hvad det egentlig er for en konstruktion, man kan se sig selv i i fremtiden.

At man så efterfølgende bruger Kontaktudvalget, synes jeg er en god idé, men jeg ved jo, at der nærmest dagligt er dialog mellem regeringerne på Færøerne og i Danmark, så jeg tror, at de snakker sammen om de her ting på daglig basis.

Kl. 12:06

Kl. 12:03

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren ønsker ikke sin anden korte bemærkning. Den næste korte bemærkning er til fru Louise Elholm, Venstre.

Kl. 12:04

Louise Elholm (V):

Tak for talen. Og tusind tak for samarbejdet, fru Anna Falkenberg. Jeg sætter utrolig stor pris på det. Det er et godt og fortroligt samarbejde, som jeg synes er rigtig godt.

Jeg er også bekymret over den situation, der er lige her og nu, og jeg vil egentlig høre, om ordføreren vil sætte lidt flere ord på det, for det kan måske være svært fra Danmarks side at følge med i, præcis hvad der rører sig. Jeg har gjort mit bedste for at gøre det, men hvor dybt stikker utilfredsheden? Er det noget, som ligefrem er oppe at vende, noget, man diskuterer politisk, eller er det alle, der diskuterer det? Det kan være, at fru Anna Falkenberg vil oplyse os lidt mere.

Kl. 12:04

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 12:04

Anna Falkenberg (SP):

Tak for spørgsmålet. Og også tak for samarbejdet i det daglige; det sætter jeg også selv utrolig meget pris på. Debatten har ulmet en del, og den blev egentlig skabt ud af det møde, der var i forbindelse med Nordisk Råd-møderne på Færøerne, men den har været der tidligere, fordi vi gang på gang har oplevet, at en hjemmestyrelov og en udenrigspolitisk hjemmelov, vi har, ligesom nu er fortrængt i forhold til de interesser, vi gerne vil repræsentere os selv i. Det gælder i internationale organisationer, som Nordisk Råd jo er. Det gælder også i IOC, det gælder i WTO osv.

Hvad angår selve konflikten, eller hvad vi skal kalde den, så er den ligesom på vej, men jeg oplever nu – og det tager jeg som et positivt tegn – at det er meget få, som taler om konkret løsrivelse. Vi er faktisk gået ind i en debat om, hvad det er for nogle konkrete ting, der skal til og tilpasses, sådan at vi kan være i det samme fællesskab inden for grundlovens rammer.

Kl. 12:05

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 12:05

Louise Elholm (V):

Jeg er glad for, at det ikke er løsrivelse, man taler om, for det ville jeg i hvert fald blive rigtig ked af, for jeg synes, vi har så store og stærke bånd til hinanden. Samtidig med det er det, jeg hører, at man er bekymret for den her mulighed for at repræsentere sig selv i de forskellige organer. Tror ordføreren ikke på, at det godt kan lade sig gøre fortsat at arbejde for, at man kan få en stærkere repræsentation og en egen repræsentation i forskellige organer som f.eks. Nordisk Råd? Det, at man møder modstand, er jo ikke nødvendigvis ensbetydende med, at det er endeligt.

Kl. 12:06

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Anna Falkenberg (SP):

Det er jeg helt enig i, og det er jo den dagsorden, jeg i noget tid nu har forsøgt at løfte. Når vi får en udfordring, handler det om, at vi sætter os ned og finder ud af, hvordan vi løser den her udfordring, og for os har det den seneste tid været i forhold til medlemskaber i forskellige internationale organisationer. Når andre lande, der minder om vores, kan finde ud af at være i de konstellationer, er jeg helt overbevist om, at det kan vi også.

Kl. 12:06

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til hr. Flemming Møller Mortensen, Socialdemokratiet.

Kl. 12:07

Flemming Møller Mortensen (S):

Mange tak. Ja, jeg er meget enig med ordføreren i, at det, der er et karaktertræk ved vores kultur, er, at vi normalt taler os til rette. Det er en spidskompetence, vi har. Men jeg synes alligevel, det spidser en lillebitte smule til her, for statsministeren har flere gange sagt, og det er også det, ordføreren refererer, at hvis man fra færøsk side ønsker en forandring, må der komme et ønske fra færøsk side om det. Det synes jeg jo i og for sig er en åben melding på det. Så træder vi vande og træder måske hinanden lidt over tærne, når vi spørger, hvad ønsket så er med det her. Jeg har lyst til at sige til ordføreren, at jeg også synes, at det skal være legitimt, at jeg synes rigtig godt om rigsfællesskabet, for det gør jeg. Derfor er mit spørgsmål også til ordføreren: Hvad er det ordføreren tænker der skal komme, eller vil der komme noget fra færøsk side? Det er der også flere andre ordførere der har spurgt om her i salen. Hvad kan vi forvente?

Kl. 12:08

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 12:08

Anna Falkenberg (SP):

Jeg tror først og fremmest, at vi kan forvente, at diskussionen fortsætter noget tid endnu. Ellers noterede jeg mig, at den færøske lagmand i går sagde, at partierne bliver nødt til at sætte sig ned ved et bord og finde ud af, hvad det er, man konkret vil, og komme med nogle konkrete tiltag til, hvad det er for nogle ændringer, man gerne ser. Grunden til, at jeg efterspørger en debat her i Folketinget og i Danmark, er, at de ændringer, der er sket, både i hjemmestyreloven, hvad angår den udenrigspolitiske del, som ligesom vedrører de store ændringer, der er sket i rammerne for rigsfællesskabet, er sket på baggrund af, at regeringen gik op ad trapperne her og ville løsrive sig. Så nåede man frem til, om ikke vi skulle prøve at finde en anden løsning. Fint, vi laver en udenrigspolitisk fuldmagtslov. Vi prøver at minimere konflikten, inden den eksploderer, og jeg tror virkelig, der er et behov for, at man også omtaler det og tør at italesætte det herinde.

Kl. 12:09

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 12:09

Flemming Møller Mortensen (S):

Det kan jeg virkelig godt forstå, og det synes jeg også er ekstremt konstruktivt. Fra socialdemokratisk side er det også det, vi ønsker, altså at det er den vej, vi skal gå. Jeg synes, det lyder meget konstruktivt, at de færøske partier sætter sig rundt om bordet, som ordføreren siger, og prøver at finde ud af, hvad det er, der skal til.

Fra socialdemokratisk side ønsker vi jo, hvad angår det nordiske samarbejde, at der skal være otte lande, der står i sin egen ret i forhold til de ting. At vi så er bundet på nogle ting rent juridisk og beskrivelsesmæssigt, kan ikke være anderledes, sådan som vi ser på det for nuværende.

Kl. 12:09

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 12:09

Anna Falkenberg (SP):

Det er en holdning, som jeg som sådan deler. Jeg noterer mig også, at der har været flere gange, hvor man har sagt, at det ikke kan lade sig gøre, men hvor man så derefter finder en anden juridisk tankegang, så det så kan lade sig gøre. Det er både det, hjemmestyreloven er født ud af, og det er også det, den udenrigspolitiske hjemmellov er født ud af – noget, der også gælder for mange af de andre fortolkningsspørgsmål, der har været mellem Færøerne og Danmark. Det er derfor, jeg nu siger: Lad os for alvor sætte os ned og finde en ramme for det, så der ikke bliver lagt op til fortolkning af hele tiden, men så vi har nogle konkrete rammer for, hvordan vi agerer.

Kl. 12:10

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til fru Aaja Chemnitz, Inuit Ataqatigiit.

Kl. 12:10

Aaja Chemnitz (IA):

Tak til ordføreren for en fantastisk flot og også tankevækkende tale. Generelt synes jeg, at ordføreren er en dygtig repræsentant for sit land. Så tusind tak for samarbejdet og indsatsen.

Så vil jeg gerne spørge lidt ind til det her, for det er jo både i Grønland og i Danmark, at man drøfter det her med konstruktionen. Der er jo lidt en tendens til, at man giver et juridisk svar på et politisk spørgsmål, altså i forhold til om noget kan lade sig gøre eller ikke kan lade sig gøre. I politik er der måske lidt bredere rammer, kan man sige, end hvis man løser tingene juridisk. Så det er en kommentar til det. I Grønland drøfter man også, hvorvidt man overhovedet skal have Folketingsmedlemmer, der repræsenterer Grønland, og med al respekt vil jeg sige, at det måske er den allermindste udfordring, jeg synes der er, i forhold til hvad der ellers skal løses hjemme i Grønland. Men jeg er med på, at selvfølgelig er vi nødt til også at turde diskutere den her konstruktion.

Ordføreren har været inde på det her med Nordisk Råd, og det er jo rigtig interessant, at Danmark faktisk er begyndt at bakke op om, at Grønland og Færøerne gerne vil have deres eget medlemskab. Jeg kunne godt tænke mig at høre, hvad ordføreren tænker at vi kan gøre fra nu af i fællesskab mellem alle tre lande.

Kl. 12:11

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 12:11

Anna Falkenberg (SP):

Tak for rosen. Den går retur. Den debat om folketingspolitikere er også en debat, der har været på Færøerne. Min holdning er bare meget klar: Så længe der er noget på Færøerne, som vi lovgiver om inde i det her parlament, bør vi have en folkevalgt repræsentation på Færøerne. Så er den ikke længere end det. Hvad angår Nordisk Råd, tror jeg, at det nyeste nu er, at de andre lande lidt begynder at se, at Færøerne, Grønland og Danmark kører lidt fælles sag i den her tilgang. Hvor de førhen bare har kunnet skyde bolden til hjørne og

sige, at det må Danmark bestemme, og Danmark så har sagt, at det må de andre bestemme, osv., har vi ligesom nu en fælles tilgang til det. Det tror jeg er det nye i den her sag. Det skal de også lige vænne sig til, og de skal også lige forstå, hvad det er for en udvikling, der er sket mellem vores tre lande de seneste par år. Så jeg tror, at tiden er med os nu. Vi skal ikke forhaste nogle ting nu, men vi skal være tålmodige og forsøge at få dem til at forstå og se, hvad det er for nogle ønsker og tilgange, der er her.

Kl. 12:12

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Kristian Bøgsted, Danmarksdemokraterne.

Kl. 12:12

Kristian Bøgsted (DD):

Tak for ordet, og tak til fru Anna Falkenberg for det gode samarbejde. Når vi snakker om den her diskussion om, hvad der skal være, og at der er noget, der ulmer, tror ordføreren måske ikke, at noget af det kan bunde i den uvidenhed, der måske generelt ligger der nogle gange, som vi også snakkede om? Man ved måske faktisk ikke helt, hvad det er, der sker, og hvad det er, man har af meninger og holdninger på både Færøerne og Grønland, og det bunder så måske lidt i en frygt for, at man siger noget, hvorefter debatten så lynhurtigt bliver spids. Lige pludselig – det tror jeg at vi alle sammen har hørt – er man fra dansk side moderne kolonist og alt muligt. Så kommer der meget hurtigt en spids tone, i stedet for at man får taget diskussionen og snakken om, præcis hvad det er, der foregår, så man får mere viden og derfor bedre en forståelse og også nemmere vil kunne komme frem til et resultat.

Kl. 12:13

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 12:13

Anna Falkenberg (SP):

Tak for spørgsmålet, og også tak for samarbejdet i det daglige. Jeg er helt enig med ordføreren. Det bunder i manglede viden fra dansk side oprindelig. Derfor har man den her berøringsangst for at sætte ord på nogle af tingene. Det synes jeg er uheldigt og forkert, for jeg vil altid gerne have en åben diskussion om ethvert emne, der kan være med til at oplyse en debat. Så er det helt fair, hvis man ikke er helt enig i mine synspunkter, men så får vi i hvert fald debatten. Det tror jeg i hvert fald vil gavne og øge vidensniveauet, både her, men også bredt i det danske samfund, hvis vi tør gøre det. Samtidig skal man jo bare have respekt for, at nogle ting bliver besluttet på Færøerne, og at andre ting bliver besluttet her, men det er ikke ensbetydende med, at vi ikke kan tale om det og debattere det.

Kl. 12:14

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 12:14

Kristian Bøgsted (DD):

Det er jeg egentlig glad for, for jeg tror nemlig, at meget af det bunder i uvidenhed. Nu har vi jo desværre konflikten, og der har været snakket rigtig meget om fiskeriet fra færøsk side, ikke? Jeg tror virkelig, at der er rigtig mange, der ikke har en forståelse af, hvordan det hænger sammen, og derfor får man måske hurtigt nogle skarpe holdninger over for hinanden. Så jeg ville være rigtig glad, hvis vi alle sammen i fællesskab kunne hjælpe med at udbrede mere viden, så vi får den dybere dialog i stedet for de skarpe holdninger, som gør, at vi hurtigt kommer til at stå og næsten råbe efter hinanden.

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Anna Falkenberg (SP):

Det er jeg helt enig i. Enhver debat skal ske på et sagligt grundlag. Råberi og usaglig retorik synes jeg aldrig er acceptabelt, men vi skal stadig væk kunne tale om de hårde ting i en ordentlig tone, selv om de er svære og man ikke altid kan få enderne til at mødes i sidste ende. Men jeg er helt enig med spørgeren.

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Så er der ikke flere korte bemærkninger. Tak til fru Anna Falkenberg, Sambandspartiet. Næste ordfører er hr. Sjúrdur Skaale, Javnaðarflokkurin.

(Ordfører)

Sjúrdur Skaale (JF):

Tak for det. Der har været en del diskussioner på det sidste om statsretlige konstruktioner, den internationale scene, repræsentation og medlemskab her og der, og det er alt sammen meget fint. Jeg har selv været med i de diskussioner. Men nogle gange kan vi fortabe os i en verden, der ikke har så helt forfærdelig stor betydning for den almindelige borgers hverdag – en verden, hvor det nogle gange, hvis vi skal være ærlige, handler mere om vores egen prestige og vores egen adgang til fine selskaber, og som kan forekomme lidt fjernt og måske endda lidt abstrakt for den gængse borger, altså den borger, som betaler for det. De her akademiske og ideologiske diskussioner, markeringer og målsætninger skal man selvfølgelig have, men når man er så gammel som mig, bliver man gladere for de fugle, man har i hånden, de konkrete resultater, end for de mere flygtige ting. Så jeg vil benytte lejligheden til at takke regeringen for det konstruktive samarbejde om at fange en masse fugle. Vores arbejde må først og fremmest handle om det, som statsministeren sagde. Hun udtrykte i sin tale, at det må handle om rigtige mennesker i deres rigtige hverdag.

Politik bliver i høj grad drevet af konflikter. Forskellige meninger skal brydes, og sådan skal det være. Det skal være kontant, og det skal være ærligt. Men sammenstødene og konflikterne skulle helst føre til resultater for den omtalte rigtige borgere, de rigtige mennesker. Konflikterne skal ikke have sit eget formål. Målet skal ikke være den politiske markering, for så gavner vi jo kun os og ikke de rigtige mennesker i deres rigtige hverdag, altså dem, der betaler for det. Jeg vil derfor lidt i debattens stemning og ånd og lidt i hr. Flemming Møller Mortensens ånd i dag bruge lejligheden til at nævne nogle af de små og store ting, som sammenstødene har ført til. Det må man dvæle ved en gang imellem, synes jeg, for at spørge sig selv om, om det nu giver mening. Det er ikke, fordi jeg er konfliktsky, men det må man nogle gange spørge sig selv om. Det er jo det, der skal legitimere det hele.

Jeg kan ikke huske, hvor mange justits- og statsministre jeg har talt med om behovet for et nyt fængsel på Færøerne. Det har været meget kritisk, og jeg har betegnet ministrenes holdning med superlativer fra nederste skuffe, men nu kommer fængslet. Det var det, det førte til, og det er fint. Jeg har sagt, at det gik alt for langsomt med at opdatere retsplejeloven på Færøerne, indføre fodlænkeordning osv. Nu kommer den. Jeg har kritiseret regeringen for ikke at ville ændre sine pantregler for returflasker, så de danske flasker, der sælges på Færøerne, ikke behøver at blive transporteret tilbage til Danmark med luft i, for at vi kan få panten tilbage, men kan knuses på Færøerne. Se, nu kommer det; nu sker det. At få Færøernes handelsforhold

Kl. 12:15

til EU løftet op på allerhøjeste niveau har jeg haft som en meget, meget høj prioritet, og jeg har bragt det op for mange statsministre, fordi jeg mener, det er vigtigt både økonomisk og strategisk for Færøerne. Det er også vigtigt strategisk for hele Europa. Det har været kvalt i velvilje og i et så stort system, at man ikke ved, hvor det nu ligger. Det er ligesom at slå i en dyne. Men se, nu sker det, eksemplificeret ved kommissionsformandens besøg på Færøerne i marts. Jeg har påpeget, at der i årevis har været ført en forkert forvaltning, simpelt hen en ulovlig forvaltning, når det gælder forkyndere på Færøerne. Det har jeg rejst over for regeringen. Først blev det afvist med, at man har gjort det rigtigt i alle de her år, men så har man undersøgt det nærmere og givet mig ret i, at man i lang, lang tid har lavet en systematisk fejl. Det er gået ud over almindelige mennesker, og det er gået ud over almindelige kirker på Færøerne. Man har beklaget det og anerkendt, at man har begået en fejl, og lovet, at nu skal det rettes op, så det ikke fortsætter. Se, det førte jo også til noget.

Kl. 12:15

Kl. 12:15

Kl. 12:15

Kl. 12:20

Forleden blev der indgået en aftale mellem regeringen og en række værfter i Danmark om vedligeholdelse og eftersyn af danske militærskibe. Af en eller anden grund – jeg ved ikke helt, hvem der har skylden – var det færøske værft ikke med i aftalen. Jeg bragte sagen til ministerens bord, og selv om han ikke kunne genåbne den lukkede aftale, var han meget velvillig og indgik så en ny aftale, en parallelaftale, en identisk aftale, omfattende det færøske værft. Det har jo betydning, for lige i den branche er vi hårdest ramt af vores sanktioner over for Rusland; det er værftsbranchen. Og hvis jeg skal fremhæve en minister, som repræsenterer regeringens inddragende og konstruktive rolle over for Færøerne, må det ud over statsministeren næsten blive forsvarsministeren. Jeg synes, han har været utrolig dygtig til det og brugt en masse kræfter og en masse tid på at pleje dialogen, besøge Færøerne og inddrage os nordatlant i processerne. Det er utrolig vigtigt, for hvis der er noget, der har skabt konflikter før i tiden, er det forsvarspolitikken og det, at man har truffet beslutninger, som i mine øjne var de rigtige beslutninger, men man har truffet dem efter den forkerte proces med for lidt inddragelse. Det har skabt konflikter, og det har skilt os ad i stedet for at føre os sammen.

Som statsministeren også sagde i sin tale, skal partnerskaber plejes. De kræver tillid, og forudsætningen for det er jo at bruge tid på dem. Det har forsvarsministeren gjort, og det er der også mange andre ministre, som har gjort. Der er mange ministre, som har været på Færøerne, selv om de ikke har haft en konkret sag og et konkret problem, men som er rejst til Færøerne for at møde sine kolleger og sætte sig ind i tingene på de forskellige områder, hvordan de forskellige ting forvaltes på Færøerne, og spørge ind til, hvilke behov der er. Det kan synes unødvendigt og ukonkret, men jeg er sikker på, at det har en særdeles stor betydning. Det signalerer en åbenhed, som jeg sætter stor pris på.

Jeg har mange gange omtalt det danske embedsværk, når det gælder fortolkning af grundloven og vores rettigheder på den internationale scene, som åndsløse betonjurister, men se, i går blev jeg inviteret ind i Udenrigsministeriet for at holde et foredrag for en masse embedsfolk, udlægge mine holdninger og forklare, hvorfor jeg mener det, jeg mener. Vi fik en fin dialog om det i 2 timer, og vi mødtes på et meget fint sted. Det sætter jeg også stor pris på. Det er jo ekstremt vigtigt.

Det er nogle af de ting, som konflikterne, sammenstødene og debatterne har ført til, og det sætter jeg pris på. Der er mange flere, og der er også en stor bunke sager, som ikke er løst; selvfølgelig er der det. Det vil der altid være. En af de sager er udlændingeområdet. Det er jo sådan, at vi selv forvalter opholdstilladelser og arbejdstilladelser på Færøerne, men når det gælder statsborgerskab, er det jo en sag for hele riget. Der har man jo strammet i Danmark

og strammet gevaldigt. Jeg forstår bevæggrundene for det, og jeg skal ikke komme ind på det eller kommentere det, men det rammer os borgere på Færøerne fuldstændig totalt uretfærdigt. Når man søger om statsborgerskab på vegne af sit barn, som er 16 år, tager sagsbehandlingstiden ofte meget lang tid, og hvis barnet fylder 18 år, før det er færdigbehandlet, skal det søge om igen som myndig person. Da sagsbehandlingstiden i gennemsnit er 22 måneder og man måske skal igennem det to gange, bliver det jo 44 måneder, og så har jeg fået oplyst, at grunden til, at der er så stor frustration på Færøerne over de her sagsbehandlingstider, når det gælder borgere på Færøerne, er, at det er 8 måneder længere i snit, dvs. 44 måneder plus 16 måneder. Det er 60 måneders sagsbehandlingstid plus alle de andre krav, man skal opfylde, og som tager utrolig meget tid.

Færing, som har levet hele deres liv på Færøerne, er dygtige og ansvarlige samfundsborgere og ikke gør noget forkert, betaler sin skat osv. osv., kan ikke få statsborgerskab uden en utrolig lang proces og fuldstændig totalt urimelige krav om, at man skal have været i samme job i 7 år og ikke have skiftet, ikke engang inden for det samme firma. Så går det galt, og så er det om igen. Et eksempel er en person, som efter 4 års behandling fik nej, fordi han var 16 år, da moren søgte på hans vegne. Hun vidste ikke, at hun også skulle skrive »genansøger« for at bevare hans lovlige midlertidige opholdstilladelse, da hun søgte for anden gang, og han gik bagerst i køen. Det skaber nogle meget store frustrationer, så det er en sag, som jeg gerne vil tage op. Selvfølgelig er det en sag, som er på lige vilkår, og som er gældende for hele riget, men det kan ikke være rigtigt, som jeg har fundet ud af, at sagsbehandlingstiden for ansøgere på Færøerne er 8 måneder længere i gennemsnit end for andre.

Okay, jeg standser her. Formanden rejser sig op.

Kl. 12:26

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er en kort bemærkning til fru Jette Gottlieb, Enhedslisten.

Kl. 12:26

Jette Gottlieb (EL):

Jeg vil spørge om noget, som ordføreren næsten ikke var inde på, og det handler om ønsket om den stærke turismeudvikling på Færøerne. Grunden til, at jeg spørger, er, at jeg har en oplevelse, og den handler om, hvor meget dominans der kommer fra et krydstogtskib med 5.000 passagerer, der ligger ind i Tórshavn eller et andet sted. Har I nogen strategi for, hvordan I – om jeg så må sige – vil holde styr på den turisme, som I forestiller jer skal komme til at vokse?

Kl. 12:26

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 12:26

Sjúrður Skaale (JF):

Det er måske en af de største debatter, som er på Færøerne i øjeblikket. Det er jo et meget lille sted og et utrolig sårbart sted, og når man ser, hvordan turismen fuldstændig har ødelagt visse steder, også europæiske byer, hvor lokalbefolkningen bare er flyttet væk. Tag til Barcelona f.eks. Tag til mange byer, hvor turismen synes at have overtaget fra de lokale, så er det en stor udfordring, når man er så lille og så sårbar.

Når det gælder præcis cruise-turisterne, er de ikke på den måde de værste, fordi de kommer, er der en halv dag og tager af sted igen. Og de betaler en masse for at ligge i havn. Det er mere de turister, som kommer og opholder sig i lang tid, og som gerne vil vandre alle mulige steder, og som ikke er sig bevidste, at 1, 20 og 100 turister kan man sagtens tåle, men når 100.000 turister går den samme vej,

går det ud over naturen og det liv, der er i naturen, og bøndernes virksomhed.

Jeg kan ikke sige her og nu, hvad løsningen er. Der ligger faktisk et lovforslag i Lagtinget lige nu om regulering af turismen.

Kl. 12:27

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 12:27

Jette Gottlieb (EL):

Det er måske så også svaret på mit næste spørgsmål, for det var netop, hvordan man vil håndtere det. Nu har jeg jo oplevet nogle ting. Bl.a. så jeg ved et besøg sammen med Nordisk Råds delegation, hvor begrænsende det kan være, hvis der bliver for stor turisme. Jeg ved ikke noget om, at I har et forslag liggende i Lagtinget, men det er vel et forsøg på at lave en strategi.

Kl. 12:28

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 12:28

Sjúrður Skaale (JF):

Jamen det er det, det er klart. Man forsøger at lære af de fejl, der er begået andre steder. Turismen er jo en fantastisk indtægtskilde, men man leder altid efter nye steder, og så finder man et jomfrueligt sted, hvor der ikke har været turisme før, og så æder man det og går videre til det næste, ikke? Det er jo tragisk at besøge visse steder, som er fuldstændig totalt smadret af turismen. Du kan ikke tale catalansk i Barcelona – der er ingen, der forstår det. Du skal tale tysk eller engelsk. Det er simpelt hen en tragedie for byen, men samtidig er det en stor indtægtskilde.

Kl. 12:28

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Inden vi går videre, vil jeg bare sige, at det jo er fredag, og det kan være svært at holde fast i tiltaleformerne, men direkte tiltale gælder også flertalsformer, fru Jette Gottlieb.

Næste korte bemærkning er til fru Louise Elholm, Venstre.

Kl. 12:29

Louise Elholm (V):

Tak til hr. Sjúrður Skaale for indlægget. Jeg sætter også stor pris på, at ordføreren bemærker forsøgene på at imødekomme de udfordringer, der er i rigsfællesskabet, når der er udfordringer. Det er noget, der er utrolig vigtigt at vi hele tiden er opmærksomme på, så det sætter jeg utrolig stor pris på at ordføreren også har bemærket. Og vi håber i hvert fald også fra Venstres side, at vi i fremtiden kan få fundet løsninger de steder, hvor der er udfordringer; det vil vi bestrebe os på at hjælpe med.

Mit spørgsmål er lidt mere i forhold til det sikkerhedspolitiske, for jeg ved, at hr. Sjúrður Skaale tidligere har været meget optaget af det sikkerhedspolitiske og hele sagen omkring radaren. Hr. Sjúrður Skaale nævnte også, at forsvarsministeren ofte er kommet til Færøerne for at diskutere de forskellige ting og har lyttet, når ordføreren er kommet med nogle forskellige emner. Kan hr. Sjúrður Skaale sige lidt om, hvordan stemningen er i forhold til det forsvarspolitiske i øjeblikket på Færøerne?

Kl. 12:30

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 12:30

Kl. 12:33

Sjúrður Skaale (JF):

Jeg mener at kunne observere, at folk forstår, at den fuldstændig paradisiske verden, vi har levet i siden den kolde krig, hvor der ikke har været nogen militære installationer på Færøerne overhovedet, er et fuldstændigt drømmeland. Der var en militær radar, som fungerede, nogle år efter at den kolde krig sluttede, men så blev den simpelt hen pillet ned fysisk. Så har der ikke været én militæruniform, end ikke et gevær, ikke én militær installation, ikke ét krigsskib overhovedet på Færøerne i mange, mange år. Det har været et drømmeland. Og det er svært at anerkende, at nu har tingene ændret sig. Men jeg mener, at forståelsen er der – at folk forstår, at vi ikke beskytter os selv; vi bliver nødt til at have en stærk alliance med dem, der beskytter os, hvis der skulle ske noget.

Kl. 12:31

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 12:31

Louise Elholm (V):

Ja, og det er jeg rigtig glad for at høre. Men jeg kunne måske godt tænke mig så at sprede det lidt ud. Altså, hvordan ser man sin position i forhold til andre lande? Der er jo et vist pres på Færøerne, både fra Rusland og fra andre kilder, der kunne forsøge at få viden og lægge et pres på Færøerne. Hvad oplever man i forhold til det?

Kl. 12:31

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 12:31

Sjúrður Skaale (JF):

Hvis jeg skal tale for mig selv, så er jeg personligt overhovedet ikke et sekund i tvivl om, at Ruslands økonomiske forbindelse med Færøerne og den meget store åbenhed, man har for økonomisk og erhvervsmæssigt samarbejde med Færøerne, også har et strategisk sigte. Det har den russiske ambassadør sagt meget klart, når han har sagt, at det kan få konsekvenser for det økonomiske samarbejde, hvis der er NATO-øvelser nord for Færøerne, eller hvis vi har den ene eller den anden holdning til de forskellige ting – så kan det få økonomiske konsekvenser. Jeg synes, det er åbenlyst, at Rusland bruger den økonomiske relation politisk.

Kl. 12:32

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Den næste korte bemærkning er til hr. Christian Friis Bach, Radikale Venstre.

Kl. 12:32

Christian Friis Bach (RV):

Tak for det, og tak til hr. Sjúrður Skaale for en god tale med mange konkrete og gode eksempler på, at det går den rigtige vej, men at der også er nogle udfordringer, der skal løses. På statsborgerskabssområdet deler vi frustrationen, også i Danmark, og det er jo så særlig slemt i Færøerne, men der vil vi da også gerne tilbyde vores assistance til at få sat øget fokus på det område.

Men i lyset af det, som også blev sagt af fru Anna Falkenberg, der jo ligesom hævdede sig lidt op med de store spørgsmål i forhold til placeringen, rigsfællesskabets fremtid og Færøernes indflydelse i internationale organisationer og andet, vil jeg bare lige høre, om hr. Sjúrður Skaale har en idé til, hvordan man kunne bringe den debat videre. Hvad er hr. Sjúrður Skaales bud på at få indfanget nogle af de frustrationer, der ligger, og få det ind i en konstruktiv proces fremadrettet?

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 12:33

Sjúrður Skaale (JF):

Ja, det har ordføreren. Det var faktisk det, jeg talte med Udenrigsministeriets embedsfolk om i går. Det er en lang diskussion, og jeg klarer det ikke på 1 minut, men ligesom Anna Falkenberg synes jeg ikke, at det er grundloven, der er problemet. Jeg tror, hun sagde, at hun ikke mener, at grundloven er problemet. Vi mener, at det er fortolkningen af grundloven, som er problemet. Man er nogle gange lige lovlig legalistisk i stedet for politisk i sin tilgang. Vi mener ikke, at grundloven nødvendigvis lægger de begrænsninger, som det er embedsværkets holdning at den gør. Vi mener, at der er så mange eksempler på, at man har sagt, at noget ikke kan lade sig gøre, fordi grundloven forbyder det. Det har man sagt igen og igen adskillige gange. Der er adskillige eksempler på det. Det har så været politisk nødvendigt, at man gjorde det alligevel, og så er det sket. Jeg kan nævne fem eksempler, hvor embedsværket har sagt: Det her kan ikke lade sig gøre; det er forbudt i henhold til grundloven; vi risikerer at ende for en rigsret, hvis vi gør det her. Så er der gået nogle år, og så har man gjort det alligevel, og der er ikke sket noget ved det. Så den tilgang er den vigtige.

Kl. 12:34

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 12:34

Christian Friis Bach (RV):

Tak. Så er der også det forsvarspolitiske, hvor hr. Sjúrður Skaale jo også sagde: Fra drømmeland til sikkerhedspolitik. En ting er skibene, men hvad er hr. Sjúrður Skaales sådan helt konkrete ønskeliste til de forsvarsforhandlinger, vi går i gang med her, og hvor langt vil man gå i forhold til etablering af militære kapaciteter i Færøerne?

Kl. 12:34

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 12:34

Sjúrður Skaale (JF):

Jeg har haft nogle samtaler med fru Anna Falkenberg, og så har jeg haft nogle samtaler med ministeren, og vi har drøftet nogle ting, som kunne være mulige. Jeg synes også, det er vigtigt, at de ting, vi gør, kan bruges civilt, altså at man gør nogle ting, som kan bruges militært og civilt. Det er vigtigt, at man bruger pengene på den måde, og det er også vigtigt for legitimiteten, at folk ser, vi får gavn af det her. Det er ikke kun noget, der handler om forsvar. Samfundet får også gavn af det på andre områder. At vi står fuldstændig last og brast sammen med NATO-landene er faktisk nye toner fra Færøerne. Det har man ikke hørt før. Det er fuldstændig klokkeklart. Det gælder også partier, som for nogle år siden var meget skeptiske over for hele NATO ligesom den yderste venstrefløj i Danmark. De har nu flyttet sig til et andet sted.

Kl. 12:35

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til hr. Flemming Møller Mortensen, Socialdemokratiet.

Kl. 12:35

Flemming Møller Mortensen (S):

Tak til hr. Sjóður Skaale for talen, og mange tak for at ridse et positivt forløb op, også om det at have haft indflydelse på en proces som politiker. Jeg er også rigtig glad for, at hr. Sjóður Skaale nævner et punkt, der i hvert fald står tilbage, nemlig det omkring udlændinge, for jeg tror og er sikker på, at hr. Sjóður Skaale med stor charme på sit lange møde med betonembedsmænd her i Danmark har fået dem til at forstå, at nu skal de speede processerne op. Så nu synes jeg, at listen skal være lang, for det er mit indtryk og min forhåbning, at der godt kan komme til at ske mere.

Til det alvorlige, hr. Sjóður Skaale. Vi har fra grønlandsk, færøsk og dansk side fokus på, at vi skal kigge på grænsehindringer. Jeg synes, at det, hr. Sjóður Skaale taler ind i her, jo er en hindring for nogle smidige processer. Hvordan fungerer det arbejde set med ordførerens øjne?

Kl. 12:36

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføeren.

Kl. 12:36

Sjóður Skaale (JF):

Vi har jo opereret med en liste. Den fik vi etableret i fællesskab med den regering, der var før den forrige regering. Man opererer med en liste over, hvilke konkrete hindringer der er på det ene og det andet område for, at det er muligt at finde sådan noget. Når der er to systemer, to økonomiske systemer, to forvaltningssystemer, to sociale systemer i samme stat, så skal de jo kunne tale sammen på den ene eller anden måde. Nogle gange gør de ikke det, og så kommer folk i klemme. Så har vi udarbejdet sådan en liste – det kender spørgeren nok til – hvor man så tager det ene punkt efter det andet for at få det fjernet, så det ikke bare ligger og flyder. Det har man så samlet hos én minister, og så får man ligesom gået helt konkret til værks med et punkt efter det andet. Det har fungeret fint. Man har med den konkrete tilgang fået fjernet en lang række af de hindringer, som der har været.

Kl. 12:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren ønsker ikke en anden kort bemærkning, og så er der ikke flere korte bemærkninger. Tak til hr. Sjóður Skaale, Javnaðarflokkurinn. Så er vi igennem ordførerrækken, og den næste, der får ordet, er statsministeren.

Kl. 12:38

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Tak for en rigtig god debat i dag. Jeg har glædet mig over flere ting. For det første er der seriositeten fra alle partier i den her rigtig, rigtig jo ikke alene vigtige debat, men vigtige sag for os alle sammen. Vi har været rundt om, synes jeg, mange af de vigtige ting, når vi taler rigsfællesskab. Jeg kunne godt tænke mig at dele en oplevelse, som jeg havde for noget tid siden, med jer. Det blev berørt kort, især af et par af ordførerne, nemlig de allermost udsatte grønlandere i Danmark. Jeg besøgte Sundholm ikke ret langt herfra; det er en tur på ganske få minutter, og det er nogle af vores allerallermest udsatte medborgere, danske, grønlandske og også folk, der kommer helt udefra. Mange af dem har det rigtig, rigtig svært. Jeg havde lejlighed til at tale med et par kvinder med grønlandske rødder, og jeg vil sige uden nu at gengive det hele, at det liv, de har levet, og det, vi tilbyder dem i dag, ganske enkelt ikke er godt nok. Det er meget brutale historier. Så det er bare for at sige indledningsvis, at jeg er meget enig i, at det bliver nødt til at være et fortsat fokusområde for os.

Langt de fleste grønlandere og færinger, der kommer til Danmark af den ene eller den anden årsag, lever her, har det godt, får arbejde, bidrager, opnår forskellige kompetencer og tager måske tilbage og bruger de kompetencer i de to lande, de kommer fra, men der er også en gruppe, især af grønlandere, som simpelt hen falder hele vejen igennem det sociale sikkerhedsnet, både hjemme i Grønland og her. Vi kender dem fra gadebilledet, og de kender desværre også ofte den danske reaktion på dem i gadebilledet. Derfor, bare for at bekræfte det, vil jeg sige, at det vil vi blive ved med i fællesskab med jer at kigge ind i hvordan vi kan gøre endnu bedre.

Nå, her er nogle andre nedslagspunkter fra en rigtig god debat. Det er klart, at et af de store spørgsmål har været, hvordan rigsfællesskabet skal udvikle sig i fremtiden, og der er blevet spurgt om, hvem der skal tage initiativ til at rejse den debat. Jeg synes, det er i lidt omvendt rækkefølge, for når jeg sidder og lytter til Folketingets partier i dag og alle ordførere fra danske partier, er der faktisk ikke nogen, der går på talerstolen med et ønske om at ændre rigsfællesskabet. Alle går, som jeg lytter mig til, på talerstolen med det ønske at fastholde et rigsfællesskab og også gerne udvikle det med tiden. Men ligegyldigt hvordan man vender og drejer det, er der ikke den samme diskussion i Danmark, som der er henholdsvis på Færøerne og i Grønland, i forhold til sådan mere grundlæggende, strukturelle eller juridiske ændringer i vores samarbejde. Derfor håber jeg, at man vil se det som en udstrakt hånd, når jeg, og det har jeg egentlig lyttet mig til at flere partier bakker op om, siger, at hvis der kommer et ønske fra et af de to andre lande eller begge to om en mere grundlæggende diskussion, så går vi selvfølgelig ind i det. Men jeg lytter mig ikke til, at det er det, der er det gangse ønske blandt de danske partier, altså at starte diskussionen i Danmark.

Jeg håber egentlig også, man ser det som noget positivt, for i hvert fald i regeringen har vi det udgangspunkt, og det tror jeg egentlig gælder for mange partier her, at vi sådan set ikke ønsker at definere fremtiden for Færøerne eller Grønland. Vi ønsker selvfølgelig en stor grad af medindflydelse på fremtiden for rigsfællesskabet, fordi vi netop er tre lande, men på en eller anden måde ville jeg næsten synes, det var sådan lidt et tilbageskridt, hvis det var fra dansk side, vi skulle definere, hvad fremtiden er for to andre lande. Så jeg håber, man tager det i den gode ånd, og kommer der forespørgsler om mere sådan grundlæggende strukturelle diskussioner, går vi gerne ind i det.

Det var de første par ting, jeg gerne ville sige. Så er der selvfølgelig spørgsmålet om Arktisk Råd og arktiske ambassadører, som har været nævnt, bl.a. af et par ordførere. Det er vi jo i fortsat, vil jeg sige, dialog med Grønland og Færøerne om. Man kan jo altid ønske sig, at ting bliver færdiggjort hurtigere og tidligere. Jeg håber, man glæder sig over, at der er en god dialog, og at vi har et samarbejde omkring det her. Nogle gange tager noget jo lidt længere tid, fordi løsningen ikke bare er lige for. Men jeg oplever, at det er i god gænge. Vi har nu en fælles arbejdsgruppe med alle tre dele af kongeriget, som både er i gang med at planlægge et program, når kongeriget har formandskabet for Arktisk Råd, og rollefordelingen mellem de tre lande.

Kl. 12:43

Så er der spørgsmålet om fiskeri og relationen til Rusland. Altså, først og fremmest vil jeg gerne sige, at Færøernes beslutning om at fortsætte et fiskerisamarbejde i mine øjne ikke ændrer på, at Færøerne siden Ruslands invasion af Ukraine har stillet sig på den rigtige side af verdenshistorien. Færøerne har meget klart fordømt Ruslands krig og invasion, der er iværksat sanktioner, man har modtaget ukrainske flygtninge, og jeg tror faktisk ikke, vi har set en lignende klar reaktion på en konflikt, en begivenhed eller en krig som det, vi har set i den her situation. Fiskeri er jo et hjemtaget område, og derfor er jeg som statsminister tilbageholdende med at blande mig i det.

Så har spørgsmålet om det nordiske samarbejde og Færøerne og Grønlands rolle heri i været rejst, og jeg deler, hvad flere ordførere, bl.a. Venstres ordfører, har sagt, om, at der ikke er noget, vi ønsker mere, end at Færøerne og Grønland kan få den rolle i det nordiske samarbejde, som de to lande ønsker. Det er jo et samarbejde, vi selv sætter højt og har udviklet gennem rigtig mange år, og normalvis har vi jo kunnet løse de problemstillinger, der har været, på en ret nordisk måde, altså pragmatisk, stille og roligt, og jeg deler i øvrigt analysen af, at det også er den færøske tilgang, og når der derfor bliver sagt noget vedholdende og måske mere kontant, skal man rigtig lytte efter. Det er også min erfaring.

Med det her siger jeg selvfølgelig, at vi jo som regering synes, at det nordiske samarbejde skal være inkluderende, og at det skal være et samarbejde mellem otte lande. Det er vores tilgang. Jeg er så i øvrigt glad for de ord, som kommer fra nogle af vores kollegaer fra både Færøerne og Grønland, om, at det måske er gået op for de andre, at vi her står sammen, og at det ikke er en konflikt mellem os i rigsfællesskabet, men mere en konflikt i Nordisk Råd. Jeg håber selvfølgelig, at vi får fundet en løsning på det her.

Så er der spiralsagen, som har været nævnt af flere omgange. Jeg sagde også indledningsvis, at jeg synes, det er et mørkt kapitel, og jeg synes, vi skal lytte meget efter, når der bliver sagt fra fru Aaja Chemnitz' side, at det her jo ikke er historie – det er jo søstre, det er veninder, det er det er familiemedlemmer, det er venner; det er nu levende kvinder. Jeg har mødt flere af dem, som har fået frarøvet to meget essentielle og vigtige ting – for nogles vedkommende muligheden for at kunne blive mor og for alles vedkommende muligheden for selv at træffe beslutning om sit eget underliv. Mere indgribende og voldsomt bliver det jo faktisk ikke. Det er et mørkt kapitel.

Derfor har jeg selv engageret mig i den her sag. Jeg synes, det er det rigtige, vi gør lige nu fra dansk side, for historisk har der været et ulige forhold mellem vores tre lande, og jeg synes, det er rigtigt af os i de her år at turde at åbne skabene og skufferne op og kigge ind i vores historie og vores fælles erindring på godt og ondt. Og der er begge dele. Der er begge sider af mønten i den dansk-grønlandske historie. Det er der.

Jeg har selv det udgangspunkt, at jo mere vi tør kigge ind i vores historie, jo klogere og dygtigere bliver vi jo, fordi det er erfaringer, som kan gøre os klogere og dygtigere, som vi kigger ind i. Men det er også forudsætningen for et ligeværdigt forhold fremadrettet, for hvis ikke vi i Danmark som nogle, der er en del af her samarbejde, tør se ind i den historie, så forstår vi heller ikke, hvad der er på spil for de andre i samarbejdet, og det gælder selvfølgelig i særdeleshed Grønland, hvor der har været nogle helt andre ting på spil, end der har været i det dansk-færøske samarbejde og i den dansk-færøske relation.

Jeg synes, vi skal komme til bunds i den her sag, og jeg vil sige, at der altså har pågået et relativt langvarigt arbejde med at få lavet den rigtige ramme for det. Så er der, som jeg forstår det, blevet rejst nogle spørgsmål efterfølgende, og dem håber jeg selvfølgelig vi kan få håndteret på bedste vis.

Apropos spiralsagen, så har der også været en lidt bredere sundhedsdiskussionen her i dag, og det er jo helt afgørende. Der er udfordringer især i det grønlandske sundhedsvæsen. Der er udfordringer i alle tre landes sundhedsvæsen med mangel på medarbejdere, og hvad angår Grønland er der jo så nogle helt særlige vilkår på grund af geografi. Der er nogle konkrete forespørgsler lige nu, bl.a. på kræftområdet, som jeg ved at Indenrigs- og Sundhedsministeriet kigger ind i og ser på om vi kan bidrage til at få løst.

Kl. 12:48

Til sidst vil jeg sige, at jeg selv har det meget anstrengt med ordet hverdagsracisme, som jeg ligesom er blevet stillet et spørgsmål om. Jeg ved ikke rigtig, hvad forskellen er her. Er det så weekendracisme andre gange eller hvad? Altså, racisme er racisme, og det er uaccep-

tabelt, og det er dybt ubehageligt og urimeligt for dem, der bliver udsat for det. Jeg hører det bestemt ikke fra alle grønlandere, men jeg hører det fra nogle, og jeg tror, at der er noget gammel strøm i ledningerne. Der er noget, vi engang syntes vi kunne sige, nogle ord, som vi syntes det var meget hyggeligt eller meget sjovt at sige, men som jo er med til at videreføre nogle fordomme.

Så er der de direkte ondskabsfuldheder og verbale overfald, som bl.a. nogle af de mest udsatte grønlandere fortæller mig om at de oplever. De kommer både fra nogle danskere, men også fra folk, der kommer hertil fra andre lande, som lige synes, at de skal benytte den danske gæstfrihed til at sparke nedad på grønlandere. Ligegyldigt hvilke rødder det måtte have, er det uacceptabelt. Så jeg er rigtig glad for, at vi har fået det her spørgsmål med ind. Regeringen sidder jo og kigger på en handlingsplan mod racisme, og der bliver det her et element.

Det fører mig så frem til det næste, nemlig at fra det her skoleår skal danske børn og unge jo faktisk lære mere om Færøerne og Grønland i grundskolen og have et større kendskab til både kultur og sprog.

Så blev jeg selvfølgelig meget, meget glad for hr. Sjúður Skaales gennemgang. Det er rigtig godt, at vi i de her debatter kan have snakken om de store linjer og fremtiden for rigsfællesskabet. Lige så vigtigt er jo det, vi gør i vores konkrete hverdag, og der vil jeg gerne takke alle ordførere på det her område, for det er, som jeg ser det, sådan en meget arbejdsom og konstruktiv ordførerkreds, der virkelig prøver at få løst nogle problemer på kryds og tværs af partierne. Det er jo bare rigtig, rigtig dejligt, at i forhold til ting, vi har slogs med i lang tid, og som har været rejst – det kan jeg bekræfte – rigtig mange gange, begynder byggerierne faktisk at stå der nu. Der er nogle hindringer, som vi simpelt hen bare får af vejen nu, og det er jo en af årsagerne til, at vi er her i Folketinget. Så tak for en god debat.

Kl. 12:50

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Første korte bemærkning er til fru Aaja Chemnitz, Inuit Ataqatigiit.

Kl. 12:50

Aaja Chemnitz (IA):

Tak til statsministeren for ordene. Jeg vil også udtrykke den dybeste respekt for særlig ordene om socialt udsatte grønlandere, og ikke mindst, og det er sådan meget personligt, mener jeg virkelig, at statsministeren har stået i spidsen for et nybrud i forhold til at anerkende, at de her menneskerettighedskrænkelser accepterer vi ikke, og dem vil vi gerne forholde os til; vi tør at kigge de der mørke kapitler i øjnene. Det mener jeg at statsministeren i høj grad står i spidsen for. Så det vil jeg gerne takke statsministeren personligt for.

Så må man erkende, at i forhold til undervisning om Grønland og Færøerne er der jo fokus på det historiske og ikke nødvendigvis det moderne. Så jeg håber, at vi hurtigt kan konstatere, at vi ikke er i mål, men at der er mere, vi skal gøre for at sikre undervisning.

Så blev der nævnt tidligere i dag, at politik er konflikt. Det er jeg ikke nødvendigvis enig i. For mig er politik rigtig meget psykologi. Det handler om at forstå og blive forstået, og måske særlig når man arbejder mellem to lande og i det her tilfælde også tre lande. Derfor vil jeg egentlig gerne spørge statsministeren ind til det her samarbejde mellem Grønland og Danmark. Det handler om tango, det handler om to parter, der skal finde ud af at samarbejde. Hvordan kan man fra dansk perspektiv gøre det på en ny måde?

Kl. 12:52

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Statsministeren.

Kl. 12:52

Kl. 12:54

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg er ikke nogen stor tangodanser, men jeg tænker, at tre i en tango er endnu sværere end den oprindelige argentinske tango, så jeg ved ikke, om jeg tør begive mig ud i det billede. Men jeg er sådan set enig i, at psykologi her spiller en rolle. Forstår vi hinanden? Forstår vi, hvorfor noget er vigtigt i ét land og ikke i et andet? Ved vi, hvad det er for nogle knapper, vi kommer til at trykke på i vores samarbejde?

Der er jo kun en vej igennem det, og det er at være sammen med hinanden, rejse og forstå de kæmpestore forskelle. Mange af jer i den her debat har været i alle tre lande, og der er jo nærmest ikke noget, der er sammenligneligt mellem de tre lande, når man besøger dem. Vi er så forskellige fra hinanden, men nogle historiske betingelser og noget geografi har bundet os sammen – og i dag nogle værdier, ingen tvivl om det. Som samfund har vi udviklet os til at være åbne, frie samfund, som tror på demokrati, og som også er villige til at stå op for det. Men det er jo ikke geografien, der samler os, eller livsvilkårene for de enkelte familier, og den bedste måde at forstå hinanden på er at være sammen og bruge den tid, der skal til for rigtig at forstå dybden af forskelligheden.

Kl. 12:53

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Fru Aaja Chemnitz.

Kl. 12:53

Aaja Chemnitz (IA):

Tak for det. Man kan godt opleve en eller anden form for træghed på en række områder inden for regeringsområderne, men det tænker jeg at vi jo må arbejde os sammen omkring.

Men noget af det, der blev talt om tidligere, var det her med investeringer, og hvor investeringerne kommer fra, og hvilke interesser der ligesom følger med. Jeg synes jo, det er langt mere interessant at tale om erhvervsudvikling og investeringer i fællesskab, end det er tale om, hvorvidt bloktilskuddet skal øges f.eks. Derfor synes jeg også, der ligger en opgave for os i fællesskab i at tage den snak om, hvordan Grønland og Danmark kan prøve at sikre, at de rette investeringer kommer til Grønland.

Kl. 12:54

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Statsministeren.

Kl. 12:54

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Det er jeg meget enig i, og et rigtig godt eksempel på det her er jo de kritiske råstoffer. Jeg er i øvrigt glad for, at så mange af ordførerne har bemærket og vel egentlig også været glade for, at vi har prioriteret at få Europa-Kommissionens formand med til både Færøerne og Grønland – apropos det der med at forstå landene.

Noget af det, vi sidder og kigger ind i nu fra henholdsvis Grønlands og EU's side – derfor kan jeg tillade mig at sige vi, for her er jeg så en del af EU; jeg er jo ikke Grønland – er, hvordan EU kan understøtte udvinding, hvad angår nogle af de kritiske råstoffer. Det er jo erhvervsudvikling og potentielt også en styrkelse af grønlandsk økonomi.

Kl. 12:54

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Anna Falkenberg, Sambandsflokkurin.

Anna Falkenberg (SP):

Tak, og tak til statsministeren for de bemærkninger, der kom. Statsministeren siger, at det ikke er Danmark, der skal tage initiativ til forandringerne. Det er jeg meget enig i at Danmark ikke skal. Grunden til, at jeg kom med den opsang, hvis man kan kalde det det, var for at gøre opmærksom på, at der altså er nogle spændinger på vej. Der er nogle spændinger, alt er ikke bare lutter idyl, og der kommer højst sandsynligt nogle forslag til forandringer.

Men de forandringer, som jeg tror kommer, tror jeg nemlig man skal se som en udvikling og ikke en afvikling, som jo netop er de ord, som statsminister bruger. Så mit forsøg var mere at gøre jer opmærksomme på, at vi har behov for den her debat, og I skal bare vide, at der kommer noget, og jeg håber, at I vil tage positivt imod det. Det er ikke, fordi jeg tror, at der er nogen, der ikke vil tage positivt imod det, men det er blot for at sige, at det samarbejde, vi har i dag, ikke kun er positivt. Der er også nogle udfordringer, vi bliver nødt til at løse, og som jeg i hvert fald ser som en udvikling og ikke som en afvikling.

Kl. 12:55

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Statsministeren.

Kl. 12:55

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg tror, jeg har en rimelig god fornemmelse af, hvad der er af diskussioner på Færøerne og i Grønland i forhold til rigsfællesskabet. Jeg ser det jo ikke så meget som et udtryk for, at der er udfordringer i vores samarbejde, men måske snarere, at der er nogle, der mener, at den ramme, der er for vores samarbejde, ikke er den, man ønsker skal være der i fremtiden, og det er jo grundloven. Det er selvfølgelig en ret stor udfordring for os, for det er nu engang den, vores samarbejde hviler på.

Jeg kan sagtens høre ønsket om selvstændighed – og det er i øvrigt ikke nogen ny debat nogen af stederne – som jeg forstår. Jeg forstår det faktisk utrolig godt. Et folk ønsker at blive selvstændigt, og det giver også i mine ører rigtig, rigtig god mening. Men det er klart, at hvis man på et tidspunkt ønsker sådan større juridiske forandringer, så må vi jo have en mere konkret diskussion omkring det de tre lande imellem. For det er en stor ting, og der afventer jeg selvfølgelig også, hvor langt man egentlig har et ønske om at gå.

Kl. 12:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 12:57

Anna Falkenberg (SP):

For mig at se, er det ikke grundloven, der er udfordringen. Jeg tror, at alle de ændringer, vi gerne vil lave, skal være inden for grundlovens rammer. Jeg er jo selv tilhænger af vores samarbejde, og jeg tror, det er meget vigtigt, at man slår fast, at der er forskel på selvstændighed, som jeg ikke er tilhænger af, og så en øget selvstændighed, som jeg er tilhænger af. Det er i det lys, man skal se den debat, jeg prøver at rejse her i dag. Det er ikke et spørgsmål om at ændre grundloven, eller at vi vil skrive os ud af grundloven eller løsrive os. Hvis det er det, jeg har givet udtryk for, er det i hvert fald forkert.

Kl. 12:57

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Statsministeren.

Kl. 12:57

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Nej, det har ordføreren bestemt ikke. Det var egentlig mere et forsøg fra min side på at sige, at der jo er meget forskellige holdninger til det her. Man kan ikke tale om en færøsk stemme eller en grønlandsk stemme; det kan man simpelt hen ikke. Altså, I har mange forskellige stemmer. Og jeg synes, der er mange variationer i den her debat, selvfølgelig, for det her er jo et politisk spørgsmål som alle andre. Og det, vi forsøger at gøre fra den danske regerings side, er jo så inden for den grundlov, vi nu engang har, at gøre, hvad vi kan, for at imødekomme behovene og ønskerne så godt, som det overhovedet kan lade sig gøre. Det er vores politiske valg at gå den vej.

Kl. 12:58

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Så er der ikke flere korte bemærkninger. Tak til statsministeren. Så er det ordføreren for forespørgerne, hr. Flemming Møller Mortensen, Socialdemokratiet.

Kl. 12:58

(Ordfører for forespørgerne)

Flemming Møller Mortensen (S):

Nu har vi taget en forespørgselsdebat omkring rigsfællesskabets muligheder og udfordringer. Vi har brugt 4 timer på det, og jeg vil sige tusind tak til statsministeren for både den skriftlige og den mundtlige redegørelse, og tak til alle for, at vi endnu en gang har holdt den her forespørgselsdebat, som giver afsindig god mening for det, der er vores fællesskabs ramme. Så tak til alle.

Kl. 12:59

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Tak til hr. Flemming Møller Mortensen, Socialdemokratiet.

Da der ikke er flere, der har bedt om ordet, er forhandlingen sluttet.

Afstemning om det fremsatte forslag til vedtagelse vil som nævnt først finde sted torsdag den 25. april 2024.

Vi holder nu en kort pause, så vi kan få om organiseret, hvor ordførerne skal sidde. De næste ordførere skal sidde på deres oprindelige pladser.

Mødet er udsat. (Kl. 12:59).

Det næste punkt på dagsordenen er:

3) 1. behandling af lovforslag nr. L 154:

Forslag til lov om kong Frederik den Tiendes civilliste.

Af statsministeren (Mette Frederiksen).

(Fremsættelse 10.04.2024).

Sammen med dette punkt foretages:

4) 1. behandling af lovforslag nr. L 155:

Forslag til lov om årpenge for kronprins Christian.

Af statsministeren (Mette Frederiksen).

(Fremsættelse 10.04.2024).

5) 1. behandling af lovforslag nr. L 156:

Forslag til lov om årpenge for dronning Margrethe.

Af statsministeren (Mette Frederiksen).

(Fremsættelse 10.04.2024).

Kl. 13:00

Forhandling

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Fordi vi nu sambehandler hele tre forslag, er der dobbelt taletid til ordførerne. Det er ikke et krav, at man skal tale dobbelt så lang tid, men det er dog en mulighed.

Første ordfører på talerstolen er hr. Benny Engelbrecht, Socialdemokratiet. Velkommen.

Kl. 13:01

(Ordfører)

Benny Engelbrecht (S):

Tak, formand. Vi sambehandler, som formanden netop sagde, i dag tre lovforslag, som alle har det tilfælles, at vi som følge af regentskiftet den 14. januar i år efter 52 år med Hendes Majestæt Dronning Margrethe II skal tage stilling til, hvordan den samlede økonomi, den samlede opgavefordeling skal være under Hans Majestæt Kong Frederik X's forhåbentlig mangeårige tid som Danmarks regent. Det følger af grundlovens § 10, at statens ydelser til kongen for den pågældende regeringstid bestemmes ved lov, og denne lov fastsætter så samtidig, hvilke slotte og andre statsejendele, der overlades til kongens brug.

Regeringen lægger med lovforslaget op til en modernisering af kongehusets økonomiske forhold. Det sker, i anledning af at Danmark har fået et nyt kongepar og skal ses, i sammenhæng med at kongehusets økonomiske ramme over tid ikke i tilstrækkelig grad har afspejlet samfundsudviklingen. Vi taler jo trods alt om en 52-årig periode, altså siden 1972, og i den tid må vi også bare sige, at der er sket en stor udvikling, ikke mindst vedrørende kommunikation og formidling, digitalisering og it-sikkerhed og også sikkerhed generelt. Dette lovforslag, de to sammenhængende lovforslag, skal derfor bidrage til at fremtidssikre rammerne for kongehusets virke.

Som en del af lovforslag nr. L 154 lægges der op til, at der som en del af statsydelsen afsættes et beløb til kronprins Christian, der som myndig tronarving efter tronskiftet den 14. januar 2024 bl.a. er indtrådt i en række opgaver af statsretlig karakter. Dette skal ses i sammenhæng med lovforslag nr. L 155, som vi sambehandler i dag. Dette lovforslag omhandler årpenge for kronprins Christian, som forudsættes at træde i kraft, når kronprinsen etablerer sin egen husholdning. Endelig behandler vi altså også lovforslag nr. L 156, der omhandler årpenge for dronning Margrethe. Niveauet for årpenge er fastsat med henblik på at sikre, at dronningen kan opretholde et passende hof, som skal understøtte dronningen i fremtidige officielle opgaver. Årpenge niveauet svarer cirka til dronningens hidtidige rammebeløb fra civillisten. Så vidt den formelle indledende gennemgang af lovforslagenes formelle indhold.

Nu til de politiske bemærkninger på vegne af Socialdemokratiet: »Kongehuset er i dag en samfundsinstitution, som er vigtig for alle

danskere. Det betyder meget som samlingspunkt indadtil og udadtil. Vi har i dag et moderne, et klogt og et velfungerende kongehus, som vi kan være stolte af.« Det kunne være mine ord, men det er det ikke. Det blev sagt, senest Folketinget behandlede en større modernisering af kongehusets økonomi. Det blev sagt af min partifælle hr. Ole Løvig Simonsen på vegne af Socialdemokratiet. Det var for 23 år siden, i år 2001. Selv om ordene altså ikke er mine, kan jeg til gengæld konstatere, at de fortsat er dækkende. Der er en høj værdi af et kongehus, der værdigt repræsenterer Danmark inden for landets grænser, i udenrigsanliggender, i rigsfællesskabet og selvfølgelig vil besøge hos dansksindede i udlandet, ikke mindst det danske mindretal i Tyskland. Den værdi mener jeg ikke vi kan sætte på formel, men vi skal værdsætte den og naturligvis skabe de fornødne rammer for, at kongehuset også kan agere i en moderne verden, hvor kommunikation ikke blot finder sted via trykte medier med lang produktionstid, men også via sociale medier, og med et forventningspres, der ligger langt, langt over, hvad vi så i min barndom, dengang vi senest havde et regentskifte i Danmark. Jeg var bare halvandet år gammel dengang.

Dengang som nu blander Folketinget sig ikke i, hvordan kongehuset anvender sine midler, men med de tre lovforslag, vi behandler i dag, skaber vi en samlet ramme for og en klarhed over kongehusets økonomiske forhold og det administrative grundlag. Den åbenhed, kongehuset selv har skabt om deres økonomi gennem årsrapporterne, der ligger offentligt tilgængelig, finder Socialdemokratiet skaber den fornødne klarhed. Jeg kan forstå fra den offentlige debat, at kongehuset påtænker at skabe mere åbenhed om eksempelvis de gaver, kongehuset måtte blive tildelt af alt fra andre landes overhoveder til helt almindelige borgere, der ønsker at vise deres taknemlighed. Hvordan dette skal administreres og offentliggøres, vil vi som parti ikke blande os i, men det er klart, at initiativer som dette også skaber et behov for ekstra personale til at løse den administrative opgave. Det er min forventning, at det med det løft af den økonomiske ramme for kongehuset, som der med lovforslaget lægges op til, vil være muligt at løse både denne opgave og andre opgaver, som hænger sammen med at skabe fundamentet for et moderne kongehus anno 2024 og mange, mange år frem i tiden.

Kl. 13:06

For at underbygge dette kan man som nævnt følge den offentlige debat, og hvad kongehuset selv har offentliggjort, men man kan også vende sig imod den udgivelse, som kong Frederik X selv står bag, bogen »Kongeord«, hvor man på side 102 finder følgende passage: »Vi kommer til at gøre det anderledes end min mor, både hvad angår kongehusets organisation og administration.« Videre hedder det: »... fordi vi får sandsynligvis endnu mere at lave.« Med andre ord er forventningsniveauet sat højt. Forventningsniveauet er ikke sat højt af folket, det er ikke sat højt af regeringen, det er ikke sat højt af Folketinget, det er sat højt af kongen selv, og de forventninger anerkendes med det lovforslag til civillistelov, der foreligger.

Afslutningsvis vil jeg derfor blot slutte med at konkludere, at Socialdemokratiet støtter lovforslagene, som de er fremsat.

Kl. 13:07

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Tak. Den første korte bemærkning er til fru Samira Nawa, Radikale Venstre.

Kl. 13:08

Samira Nawa (RV):

Tak til ordføreren for en rigtig god tale. Han nævnte kongehuset som et samlingspunkt og som en god repræsentant, også globalt set rundt omkring i verden. Det er jeg sådan set fuldstændig enig i. Men noget af det, som jeg godt vil spørge ordføreren om, og som der også har været en offentlig debat omkring, handler konkret om lovforslag L 154 vedrørende vedligeholdelsesudgifter, som staten fremover skal

afholde. Er ordføreren bekendt med, hvor stort et beløb der er tale om? Jeg er i hvert fald ikke faldet over et tal, i forhold til om det er et tocifret eller et trecifret millionbeløb. Jeg har end ikke set et skøn. Så jeg vil høre, om ordføreren er bekendt med, hvor stor en størrelsesorden der er tale om.

Kl. 13:08

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 13:08

Benny Engelbrecht (S):

Som det fremgår af lovforslaget, er det også noget, der skal laves en vurdering af. Vi ved dog, hvad kongehuset bruger aktuelt, for det kan man jo læse af kongehusets årsrapport, og frit fra hukommelsen kan jeg sige, at det inden for de seneste par år har ligget i størrelsesordenen fra 1,9 mio. kr. til ca. 2,2 mio. kr. Kan der være et efterslæb? Ja, det kan der meget vel forestilles at være.

Jeg synes egentlig også, det er meget naturligt, at der er andre brugere af nogle af slottene, som har tilsvarende muligheder, altså en tilsvarende ansvarsfordeling. Det er f.eks. sådan på Graasten Slot, at den lokale menighed har mulighed for at anvende slotskirken, som ikke er noget, der hører under kongehuset, men som altså er noget, der stilles til rådighed for menigheden. Det anvender man på den måde, at det også er Slots- og Kulturstyrelsen, der står for indvendig vedligehold. Så jeg synes egentlig, det er meget naturligt, at man gør det sådan.

Kl. 13:09

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 13:09

Samira Nawa (RV):

Jeg sætter faktisk ikke spørgsmålstegn ved, at det er staten, der afholder udgifterne, for det kan jeg se rigtig god mening med, i forhold til at det er fælles kulturarv. Det er sådan set mere beløbs størrelse, for jeg synes principielt, vi plejer at vide, hvad det er, vi diskuterer, også inden for hvilken størrelsesorden. Ved ordføreren, hvorfor vi præcis har ramt omkring 29 mio. kr., også i lovforslag L 154, for det ekstraordinære tilskud til kongeparret?

Kl. 13:10

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 13:10

Benny Engelbrecht (S):

Som jeg forstår det, har man haft det ønske at nå en soliditetsgrad på 25, som anses for at være en rimelig sikring fremadrettet. Det er derfor, man så er nået frem til præcis det beløb. Det snit kan man jo lægge mange steder, kan man sige. Jeg synes, det lyder meget fornuftigt med en soliditetsgrad der.

Kl. 13:10

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Næste korte bemærkning er til fru Lisbeth Bech-Nielsen, SF.

Kl. 13:10

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

Tak. Jeg vil nemlig også fortsætte lidt i den boldgade. For ud af de her over 28 mio. kr. som et engangsbetrag, er der jo kun specificeret ét beløb, nemlig 2,9 mio. kr. til afskedigelse af medarbejdere, og resten er netop soliditetsgraden, som ordføreren er inde på. Men omsat til moderne dansk betyder det så, at skatteyderne skal betale et meget stort millionbeløb for at dække over mange års underskud,

fordi man simpelt hen har brugt flere penge i kongehuset, end man har fået tildelt?

Kl. 13:13

Kl. 13:11

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 13:11

Benny Engelbrecht (S):

Ja, det er i hvert fald tydeligt, at antallet af opgaver, som er opstået med bl.a. kommunikation, det, der er påkrævet i forhold til it-sikkerhed, og meget andet jo ikke er moderniseret i nyere tid. Sidst der blev lavet en større ændring i forhold til opgavebyrden, var tilbage i 2001, som jeg nævnte i min ordførtale. Dengang blev der f.eks. indført gebyrbetaling for de afgrøder, man høstede i slotshaverne, og den slags ting. Dem skulle man betale for anvendelsen af fra kongehusets side. Man ændrede også på byrdefordelingen i forhold til pensioner osv. Så at der her så mange år senere er nødt til at blive taget hånd om det, er jo meget naturligt.

Så kan man altid diskutere, hvad soliditetsgraden skal være. Jeg synes, det virker meget fornuftigt der, hvor man har lagt det.

Kl. 13:12

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 13:12

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

Men det er jo et princip, vi håndhæver over for andre, at man skal overholde de budgetter, man nu har, og at man ikke skal bruge flere penge, end man har. Er det ikke også noget, vi kan forvente af kongehuset – at man ikke bruger markant flere penge end det, man har fået tildelt år efter år?

Kl. 13:12

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 13:12

Benny Engelbrecht (S):

Jo, men det er også derfor, jeg synes, det er sundt, at vi får taget stilling til det spørgsmål her nu, sådan at vi også fremtidssikrer. Det synes jeg faktisk er rigtig fornuftigt.

Kl. 13:12

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Næste korte bemærkning er til fru Christina Olumeko, Alternativet.

Kl. 13:12

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet, og tak til ordføreren for talen. Noget af det, som vi er meget optaget af i Alternativet, og som jeg hører flere af mine andre partikolleger her også er inde på, er jo egentlig gennemsigtheden i kongehusets økonomi. Som jeg ser det, er det reelt umuligt i dag at få et helt billede af kongehusets økonomi, fordi der er flere finanslovskonti, der skal lægges sammen for at få et billede, der kan nærme sig helheden. Så jeg vil egentlig bare spørge til, om ordføreren mener, det er et tilstrækkeligt grundlag, vi har i Folketinget, til netop f.eks. at diskutere den her type lovforslag.

Kl. 13:13

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Benny Engelbrecht (S):

Jeg synes ikke, at den årsrapport, som offentliggøres af kongehuset, er uoverskuelig. Den minder jo på sæt og vis meget om, hvad man finder fra en hvilken som helst børsnoteret virksomhed. Det er vel i virkeligheden lidt lettere at læse kongehusets årsrapport, end det er at læse i finansloven og dens mange paragraffer, strengt taget. Så hvis det er det, fru Christina Olumeko sigter til, er jeg ikke enig. Hvis det mere handler om andre omkostninger, skal det nok i hvert fald præciseres i spørgsmålet, hvad det er, der sigtes til.

Kl. 13:13

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Spørgeren.

Kl. 13:14

Christina Olumeko (ALT):

Ja, lige her i mit spørgsmål drejer det sig jo netop de samlede omkostninger, det kan f.eks. være i forhold til sådan noget som livgarden, som ligger et andet sted end i kongehusets eget regnskab. Så jeg vil egentlig bare spørge ordføreren, om det er noget, som regeringen gerne ser det bliver gjort nemmere for offentligheden at få indblik i, altså den samlede økonomi, og hvad vi samlet set bruger på kongehuset i Danmark.

Kl. 13:14

Tredje næstformand (Karsten Hønge):
Ordføreren.

Kl. 13:14

Benny Engelbrecht (S):

Nu kan jeg jo ikke tale på regeringens vegne, al den stund at jeg blot er ordfører for Socialdemokratiet, men hvis man har et ønske om at skabe et større indblik i, hvad man bruger på eksempelvis livgarden, som med deres funktioner på forskellig vis udadtil nok på mange måder er en lige så væsentlig del af vores billede af det – og det var i øvrigt en fantastisk indsats, de gjorde forleden dag i forbindelse med branden på Børsen – så må det være noget, man rejser over for regeringen. Og det kan man jo så gøre i forbindelse med lovbehandlingen og udvalgsbehandlingen her.

Kl. 13:14

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ikke flere ønsker om korte bemærkninger. Tak til hr. Benny Engelbrecht, Socialdemokratiet. Den næste ordfører er fru Louise Elholm, Venstre. Velkommen.

Kl. 13:15

(Ordfører)

Louise Elholm (V):

Tak for ordet. Da Venstres ordfører ikke har mulighed for at være til stede, har jeg lovet at holde talen på Venstres vegne.

I mere end 1.000 år har vores kongefamilier været en central søjle i det danske samfund. Kongehuset har været med til at forme vores lands historie, kultur og arv. For det danske kongehus er nemlig meget mere end blot en samling af kongelige personer. For det repræsenterer vores fortid, nutid og fremtid, alt sammen på én gang. Kongehuset er et symbol på kontinuitet og stabilitet i en verden, der er i konstant forandring.

I Venstre mener vi, at det er vigtigt for danskerne, at vi har institutioner som kongehuset, der kan fungere som et samlingspunkt, for kongehuset binder os sammen som et folk. Det var vi alle vidner til i januar måned i forbindelse med tronskiftet. Her kunne vi se, hvordan folk fra alle hjørner af kongeriget mødte op på Slotspladsen for at byde det nye kongepar velkommen. Uanset ens baggrund eller

politiske overbevisning formåede denne begivenhed at samle os som folk og give os en følelse af et fælles tilhørsforhold til vores nation. For os i Venstre er det vigtigt, at vi fremtidssikrer vores kongehus. Derfor anser vi lovforslagene, som vi skal behandle i dag, for utrolig relevante. Vi skal nemlig bidrage til at sikre de fremtidige rammer for kongehusets virke. Vi synes, at vi skal værne om vores traditioner, men samtidig skal vi også sikre, at vores traditioner passer ind i den tid, som vi går i møde.

I Venstre hilser vi lovforslagene velkomne, og vi ønsker, at vi sikrer, at kongehuset fortsat er en vigtig del af den danske fortælling. Samtidig synes vi, at det giver god mening at modernisere kongehusets økonomiske ramme, i forbindelse med at vi har fået et nyt kongepar. Ændringerne i statens ydelse til kong Frederik X's civilliste er særlig relevante, når man tænker på, at kongehusets økonomi ikke har fulgt den samfundsmæssige udvikling siden tronskiftet i 1972. Vi mener også, at det er fornuftigt, at der som en del af statsydelsen afsættes et beløb til kronprins Christian. Han vil indtræde i en række af de statsretlige opgaver, eftersom han er blevet myndig tronarving. Af de grunde vil Venstre gerne støtte lovforslagene.

Kl. 13:17

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er en kort bemærkning til fru Lisbeth Bech-Nielsen, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 13:17

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

Tak. Nu har kongeparret, som jo tidligere var kronprinsepar, løbende fået en højere grad af årpenge, og alligevel har der været underskud år efter år.

Synes ordføreren, at det er rimeligt, at et ekstraordinært tilskud skal dække nogle underskud? Altså, bør man ikke forvente af kongehuset, at de kan overholde budgetterne, ligesom vi forventer det af alle andre i det danske samfund?

Kl. 13:18

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 13:18

Louise Elholm (V):

Grundlæggende tror jeg, det er vigtigt, at vi sikrer, at der er en økonomisk ramme, så man rent faktisk kan agere som kongefamilie, og så man kan drive kongehuset.

Kongehuset er enormt afholdt i hele det danske rige, men også uden for det danske rige er der mange, der beundrer vores danske kongehus, og derfor mener jeg, det er vigtigt, at vi får moderniseret den økonomiske ramme, så vi sikrer, at de har det råderum, der er brug for, for at kunne udøve deres opgaver.

Kl. 13:18

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 13:18

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

Vi siger jo heller ikke, at vi skal modernisere overførselsindkomsterne, hvis folk bruger flere penge, end de får tildelt.

Altså, jeg synes jo bare, det er at vise respekt, at man rent faktisk har en forventning om, at et kongehus selvfølgelig kan overholde sine egne budgetter, og at vi ikke skal komme med engangsbeløb her og der for at dække nogle underskud akkumuleret gennem årene.

Kl. 13:19

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 13:19

Louise Elholm (V):

Nu er det jo ikke en ledighedsydelse, som kongefamilien får, men derimod årpenge, som de får, fordi de yder en kæmpe indsats for Danmark og har rigtig mange opgaver, som de varetager.

De har repræsentative opgaver for Danmark, de har opgaver i forhold til at samle os, de har et væld af opgaver. Så jeg synes ikke, man kan sidestille kongehusets årpenge med overførselsindkomster.

Kl. 13:19

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ikke flere ønsker om korte bemærkninger. Tak til fru Louise Elholm, Venstre. Næste ordfører er fru Susie Jessen, Danmarksdemokraterne.

Kl. 13:19

(Ordfører)**Susie Jessen (DD):**

Tak. Den 14. januar 2024 stod der 75.000 mennesker lige herude.

Det var en fantastisk dag, og det var det, til dels fordi det var en historisk begivenhed. Vi skulle have en ny konge. Det var måske også derfor, der var så mange, der dukkede op lige præcis den dag. Det var, fordi de gerne ville være vidne til den her fuldstændig fantastiske historiske begivenhed, som det jo var. Men jeg tror også, at en af de andre grunde til, at der var så mange, der mødte op den 14. januar, var, at det handlede om så meget mere end det. Man ville gerne sige »farvel« og »tak for mange gode år« til dronning Margrethe, og så ville man gerne sige »goddag« og »velkommen til« til vores nye konge.

Jeg tror ikke, jeg er den eneste, der har en kæmpestor begejstring for vores kongehus, og det tror jeg der er mange af os der har, fordi vi har nogle personlige oplevelser med mange af kongefamiliens medlemmer. Det fik mig til at tænke over, hvad jeg har af personlige oplevelser med kongefamilien. Det første, jeg kan huske, er fra 1995. Jeg var 10 år gammel, og prins Joachim var lige blevet gift med prinsesse Alexandra, som hun jo hed dengang. Jeg havde tegnet en tegning af prinsesse Alexandra i den der store røde balkjole og sendt den ind til kongehuset, og Susie, 10 år, fik svar fra kongehuset. Jeg var simpelt hen så glad. Tænk engang at få svar fra en prinsesse. Året efter, i 1996, var jeg på Julsølejreren med FDF. Dronningen kom i sit kæmpestore 1990'er-skrud. Der stod hun og besøgte os FDF'ere. Det var et kæmpestort øjeblik. I 2004 var jeg teenager, og det var Frederik og Marys bryllup. Jeg var klinet til fjernsynet med plastikdiadem og champagne, og det var en rigtig, rigtig god start på en rigtig god bytur. Jeg oplevede det også som voksen lokaljournalist nede på Lolland-Falster. Regentparret kom til Nakskov med kongeskibet, og der fik jeg lov til at dække begivenheden som journalist og følge med i, hvordan andre folk modtog kongehuset. Hele byen var på den anden ende. De var så stolte over at vise deres by, fremviser Nakskov med alt det fantastiske, som Nakskov har. Blomsterpigerne var særligt udvalgte, og borgmesteren havde pudset sin kæde. Det var så fint. Jeg tror faktisk ikke, at jeg er den eneste, der har nogle af de her oplevelser. Det tror jeg der er rigtig mange der har, og jeg tror, det var derfor, der var 75.000 mennesker, som mødte frem den dag.

Kongehuset er noget helt særligt, og det nyder en kæmpe opbakning. Ved tronskiftet bakkede 75 pct. af befolkningen op om monarkiet, og for kronprinseparret var opbakningen over 80 pct. Den store og solide opbakning kommer ikke ud af den blå luft, og det gør det jo netop ikke, fordi kongehuset kommer bredt omkring i hele rigsfællesskabet. De besøger alle landsdele med kongeskibet, og de deltager i et hav af arrangementer som f.eks. åbningen af kulturinstitutioner, store erhvervsfremstød i udlandet, som er så vigtige, og kæmpestore sportsbegivenheder. De hviler ikke på laurbærene. Jeg tror faktisk, at dronning Mary er i Nordjylland i dag og besøge et

eller andet bosted for psykisk syge. Det så jeg lige i NORDJYSKE i dag. Så også i dag er de af sted på tur for Danmark.

Kongehuset samler danskerne og er bestemt fulgt med tiden og blevet et meget moderne monarki. Der er f.eks. Royal Run. Der ser vi jo et eksempel på et kongehus, der stempler ind i år 2024 og simpelt hen moderniserer kongehuset til noget, hvor alle kan være med i dag. Det synes jeg er virkelig fordelagtigt. I Danmarksdemokraterne bakker vi fuldt ud op om monarkiet. Det er der ikke nogen der kan være i tvivl om. De lovforslag, der er til behandling i dag, er en helt naturlig følge af tronskiftet i januar. Samtidig sker der nogle justeringer, der betyder, at man fremtidssikrer kongehusets økonomi. Det betyder, at de lovforslag, vi behandler nu, forhåbentlig kan stå i mange år.

Der sker en helt naturlig stigning i det beløb, som fastsættes til Kong Frederik X's civilliste, ligesom dronning Margrethe sikres årpenge, til at hun kan opretholde et passende hof. Hun varetager jo trods alt også funktionen som rigsforstander i kongens fravær. Den uforudsete udgift i forbindelse med tronskiftet dækkes også i denne forbindelse. Ud over tilpasningerne af kongehusets økonomi, så den er fremtidssikret, overtager staten som noget nyt den indre vedligeholdelse af kongelige slotte og palæer. De kongelige slotte og palæer udgør en vigtig del af vores danske kulturarv, og det er meget logisk, synes jeg, at staten står for den del.

Danmarksdemokraterne er glade for, at økonomien for kongehuset nu tilrettelægges på en måde, så der er ro og fred om økonomien langt ud i fremtiden for det nye kongepar. Derfor stemmer Danmarksdemokraterne selvfølgelig med glæde for alle tre lovforslag, og den lille 10-årige pige i mig vil gerne benytte lejligheden til at sige tak til kongehuset, fordi jeg fik svar fra prinsessen. Jeg har det vist stadig derhjemme. Tak for ordet.

Kl. 13:25

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ingen ønsker om korte bemærkninger. Tak til fru Susie Jessen, Danmarksdemokraterne. Den næste ordfører er fru Lisbeth Bech-Nielsen, Socialistisk Folkeparti.

Kl. 13:25

(Ordfører)

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

I dag diskuterer vi kongehusets årpenge, økonomi og privilegier ved denne sambehandling af tre forslag.

Et forslag omhandler årpenge til dronning Margrethe på 12 mio. kr. Det er mange penge, men i SF støtter vi alligevel forslaget, for uanset holdningen til monarkiet – og dem er der mange af og forskellige af, specielt i SF – har vi et monarki, der er indskrevet i grundloven. Så længe vi har et kongehus, skal vi også finansiere det. Vi står også i den usædvanlige situation, at en tidligere regent træder tilbage, men stadig skal have finansieret sit hof.

Et andet forslag omhandler årpenge til kronprins Christian på 7 mio. kr., som udbetales, når han etablerer en husstand. Også det her forslag kan SF stemme for af samme årsager som til foregående forslag.

Så kommer vi til det tredje forslag. Efter grundlovens § 10 bestemmes statens ydelse til kongen for den pågældende regeringstid ved lov. Men hvordan det skal sammensættes, beslutter vi her i Folketinget. Hvor mange penge skal kongeparret have, og hvilke privilegier skal de have? Det kommer jeg ind på her. For nu bliver det lidt mere mudret.

Selvfølgelig skal det nye kongepar også have finansieret deres hof og forbrug, men der er i dette lovforslag lagt op til en massiv forøgelse af skatteborgernes bidrag til kongehuset. Ud over et stort hop i selve ydelsen til kongeparret, så grundbeløbet nu er på knap 123 mio. kr. hvert år og fortsat er med momsfrihed, er der nu ikke længere forpligtelsen til at stå for det indvendige vedligehold af

kongehusets slotte og palæer. Regeringen har ikke kunnet anvise, hvor meget det kommer til at koste skatteyderne, ligesom det ikke er defineret nærmere i lovforslaget, hvad indvendig vedligehold er. Hvad angår den udvendige del af slottene, tror jeg vi alle sammen er enige om selvfølgelig er kulturarv, men dækker indvendig vedligehold også at skifte tapeterne? Statsinventaret skal staten nu også finansiere, altså møbler og lignende. Det er noget, som dronning Margrethe – selvfølgelig, kunne man sige – finansierede ud af sin egen økonomi.

Dertil er der i lovforslaget lagt op til et engangsbetrag på knap 29 mio. kr. Hvorfor? Det står ikke klart, ud over at der er en enkeltstående engangsudgift på 2,9 mio. kr. til afskedigede medarbejdere. Hvad skal resten så dække? Der står noget uklart om kongehusets soliditetsgrad, hvilket jo må betyde, at engangsbetraget skal dække de underskud, som kongeparret har akkumuleret over tid. I lovforslaget er der også lagt op til, at skatteyderne nu skal finansiere de kongelige haver, hvor der ikke er offentlig adgang. Det var noget, som dronningen selvfølgelig før selv betalte for. Skal staten betale, bør der selvfølgelig også være offentlig adgang – i hvert fald til de slotte, hvor kongefamilien ikke opholder sig.

Endnu et principielt problem er kongehusets eneret til jagt på statens arealer. Det er noget, almindelige jægere ikke har mulighed for at købe sig adgang til. Det er endda finansieret af skatteyderne, når medarbejdere fra Naturstyrelsen skal bidrage ved de kongelige jagter. I 2015 udtalte daværende socialdemokratiske miljøminister, Kirsten Brosbøl, at hun var i forhandlinger med kongehuset om, om der kunne udlejes arealer til almindelig jagt, hvilket er noget, der også kunne indbringe indtægter til Naturstyrelsen. Det er indtægter, som vi f.eks. kunne bruge på naturforbedringer. Så vidt jeg ved, at det ikke blevet til noget.

Vi i SF vil foreslå, at Socialdemokratiets politik fra 2015 bliver til virkelighed. For selvfølgelig skal det ikke kun være kongelige, der kan gå på jagt på statens arealer; det skal andre da også kunne. I § 4 i lovforslaget står der, at civillisten afholder alle udgifter i forbindelse med jagten, men betyder det også betaling for Naturstyrelsens medarbejdere? For der står også, at miljøministeren kan fastsætte regler om betaling. Og i bemærkningerne står der, at den nuværende ordning om, at Naturstyrelsen afholder udgifterne, kan fortsætte. Er det rimeligt? Er det moderne? Det er måske lidt mere gammeldags. Tjenestemandssordninger er ved at blive udfaset i det danske samfund. Se bare på udviklingen i PostNord. Men i lovforslaget vil høftjenestemænd fortsat have den ordning. Hvordan kan det være?

Dertil vil jeg sige noget, som jeg tror at i hvert fald flere af os har et principielt problem med, nemlig uigennemsigtheden, som jeg tror Alternativet også var inde på. Vores nordiske naboer har i deres kongehus haft en meget moderne og progressiv holdning om, at der for det første selvfølgelig skal være åbenhed omkring det, som kongehusets medlemmer modtager, og at der for det andet måske også skal være en grænse for, hvad man kan modtage. For skal vi have et kongehus, hvor man modtager biler, både, rejser og smykker og andre gaver og serviceydelser fra virksomheder og rigmandsfamilier? Det synes vi ikke i SF. Vi synes, at vi skulle gøre ligesom vores nordiske naboer og få et mere moderne kongehus.

Kl. 13:30

Så for at opsummere: Vi har et kongehus, og så længe vi har det, skal det selvfølgelig finansieres, men der skal også være rimelighed i det. Jeg mener, at den her nye lov ad bagdøren overfører en stor del af almindelige husholdningsforpligtelser til skatteyderne.

Noget, der er blevet talt om meget, er modernisering. Jeg synes ikke, at det er modernisering ikke at kunne overholde almindelige budgetter og at akkumulere underskud år efter år og vi så skal betale for det. Det gør vi jo ikke for andre i det her samfund. Jeg synes ikke, at det er moderne, at de kongelige skal gå på jagt på statens arealer, mens almindelige jægere ikke kan. Jeg synes ikke, at det

er moderne at have uigennemsigthed, så man kan modtage meget dyre gaver, rejser, biler og smykker fra virksomheder og rigmænd, uden at offentligheden kender til det.

Så alt i alt kan vi til det sidste forslag kun stemme gult, fordi vi ikke synes, at der med det her lovforslag rent faktisk bliver lagt op til en modernisering af, hvad et kongehus bør leve op til i et demokratisk land som Danmark i 2024.

Kl. 13:31

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ingen ønsker om korte bemærkninger. Tak til fru Lisbeth Bech-Nielsen, SF. Næste ordfører er hr. Ole Birk Olesen, Liberal Alliance.

Kl. 13:31

(Ordfører)

Ole Birk Olesen (LA):

Vi ser sådan på det i Liberal Alliance, at kongehuset er en vigtig bidragsyder til den nationale samhørighed i Danmark, og at den nationale samhørighed i Danmark er forudsætningen for, at vi kan have et velfungerende samfund, hvor vi føler, at vi er i den samme båd, og at vi skal sørge for, at den båd kommer godt frem. Man kan spørge, om der ikke er mange andre ting, som kunne sørge for, at vi har national samhørighed i Danmark. Og det er der. Der er fodboldlandsholdet. Der er de tv-udsendelser, vi alle sammen ser. Der er vores grandprixdeltagere. Der er vores historie. Der er vores sprog. Der er vores litteratur. Der er alt muligt, der bidrager til, at vi føler en national samhørighed i Danmark, og dermed bidrager til, at vi kan have et velfungerende land med tillid til hinanden og fokus på fælles mål.

Men vi kan nok ikke få for meget af det. Det med, at vi føler os i samme båd, er så værdifuldt, at vi ikke kan tåle at sige nej til at bidrage til, at vi har den her nationale samhørighed. Derfor kan man sige, at ja, der er mange andre ting, der bidrager til det, men vi kan ikke få for meget af det, og derfor kan vi ikke tillade os at skippe det kongehus, vi har, som bidrager ganske meget til det. Det synes jeg at vi så helt tydeligt i forbindelse med tronskiftet for ikke så mange måneder siden. Det var en fælles oplevelse for de fleste danske borgere, som samlede sig i tusindvis af ude på Christiansborg Slotsplads for at overvære det, og endnu flere, der sad hjemme ved tv-skærmene for at overvære det. Så det kan vi ikke få for meget af.

Men betyder det så, at det skal koste så mange penge, som det koster i dag, eller måske endda endnu flere penge? Det er vanskeligt at sige, hvor meget et kongehus skal koste. Det fungerer sådan i dag, at der er samtaler mellem kongehuset og skiftende regeringer om, hvordan kongehusets økonomi ser ud, og de skiftende regeringer repræsenterer det danske samfund og holder, må man gå ud fra, øje med, at kongehuset ikke skal have flere penge end nødvendigt. Vi andre har begrænset adgang til de informationer, som udveksles i de samtaler mellem kongehus og regering, og jeg synes ikke, at vi skal ned og ... gøre det der med fluer, som man ikke må sige her på talerstolen i Folketinget eller i offentligheden, i forhold til hvilke behov kongehuset har i sin økonomi. Vi henholder os til, at regeringen i de forhandlinger om kongehusets økonomi er vores repræsentanter, altså Danmarks repræsentanter, som har som mål at sørge for en ordentlig økonomi for kongehuset, uden at det bliver for ekstravagant.

Vi har jo lidt en parallel i en anden sammenhæng. Det er også regeringer, der forhandler med kommunerne om deres økonomi. Der synes jeg godt, at man kan have større mistro til, at det altid foregår med mådehold. For det er jo regeringer, der forhandler med deres egne partifæller. Altså, det er jo socialdemokrater, der forhandler med socialdemokrater, og Venstrefolk, der forhandler med Venstrefolk, når kommunerne sender deres borgmestre til forhandlinger om kommunernes økonomi. Men alligevel er der en tradition i Folketin-

get for, at det accepterer man ligesom resultatet af, og mange partier har den automatholdning, at når det nu er aftalt mellem regeringen og kommunerne, så må man altså bare stemme for.

Som sagt synes jeg godt, at man kan gå mere kritisk til det, fordi det er partifæller, der forhandler med hinanden. Men når det handler om kongehuset, tror jeg ikke på, at vi har godt af i det danske samfund at have en stor offentlig debat om, hvorvidt kongehuset skal bruge 100.000 kr. hist eller 300.000 kr. pist. Der tror jeg, at vi bedre kan overlade det til regeringen, og vi kan også have tillid til, at regeringen varetager det danske samfunds interesser her. Derfor vil vi stemme for disse lovforslag, som er et resultat af de forhandlinger, der er foregået mellem regeringen og kongehuset.

Kl. 13:36

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er en kort bemærkning til fru Samira Nawa, Radikale Venstre.

Kl. 13:36

Samira Nawa (RV):

Mange tak til hr. Ole Birk Olesen, og også tak for argumenterne, bl.a. i forhold til at regeringen samtaler og har en dialog med kongehuset omkring økonomien. Det er i Liberal Alliances øjne måske okay, at det er lukket for de øvrige folketingspartier. Men en ting, som jeg alligevel tænker måske var et princip for Liberal Alliance, er åbenheden omkring de beløb, vi stemmer om. Der har vi i hvert fald i Radikale Venstre lidt en undren over, at staten skal afholde nogle udgifter til indvendig vedligeholdelse uden så meget som at kende et skøn over, hvor meget det beløber sig til. Er det ikke en undren eller noget, som hr. Ole Birk Olesen også står tilbage med og har som et ubesvaret spørgsmål?

Kl. 13:37

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Kl. 13:37

Ole Birk Olesen (LA):

Der må vi formode, at der har været de samtaler mellem regeringen og kongehuset, hvor kongehuset har redegjort for, at behovet for indvendig vedligeholdelse overstiger, hvad kongehuset har penge til i dag, og vi må formode, at regeringen har vurderet, at det var rigtigt, og at regeringen derfor har besluttet, at det skal kongehuset aflastes for, og at det skal overgå til en anden udgiftspost end kongehusets.

Kl. 13:38

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Spørgeren.

Kl. 13:38

Samira Nawa (RV):

I de forskellige lovforslag står der jo en række beløb listet op, som der er en åbenhed omkring, og som vi andre, selv om vi ikke sidder i regering, og selv om vi ikke har haft den dialog med kongehuset, jo er blevet bekendt med. Men lige præcis den del, der handler om indvendig vedligehold, som vi hurtigt kan blive enige fint kan være en opgave for staten, i og med at det er fælles kulturarv – altså den del om, hvor meget det beløber sig til – står der ikke noget om. Den åbenhed mangler. Jeg kan slet ikke forstå, at et parti som Liberal Alliance ikke også søger lige præcis den åbenhed og den økonomiske ansvarlighed, der jo i virkeligheden ligger i, at vi i Folketingets partier ved, hvad vi stemmer om i sidste ende.

Kl. 13:38

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Ordføreren.

Ole Birk Olesen (LA):

Jeg tror ikke, at man kan forudsige, hvor meget indvendig vedligehold koster de næste 10, 20, 30, 40 eller 50 år. Det kan være, at der er nogle forestående opgaver lige her og nu, som man kender prisen på. Men det her er jo et princip om, at fremover vil alle udgifter til indvendig vedligehold blive overtaget af staten, altså ikke kongehuset, og man kan jo ikke forudsige, hvor mange kroner det kommer til at handle om.

Kl. 13:38

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ikke flere korte bemærkninger. Tak til hr. Ole Birk Olesen, Liberal Alliance. Den næste ordfører er hr. Henrik Frandsen, Moderaterne. Velkommen.

Kl. 13:39

(Ordfører)

Henrik Frandsen (M):

Tak for ordet, formand. Den 14. januar 2024 var på mange måder en historisk dag. Et nyt kapitel i danmarkshistorien blev påbegyndt, da hans majestæt kong Frederik X og hendes majestæt dronning Mary for første gang blev præsenteret som Danmarks nye kongepar. De trådte ud på balkonen få meter herfra og vinkede til de mange tusind mennesker, der var mødt op for at hylde den nye konge og den nye dronning.

Det var i sandhed en festdag. Der var ingen sorg over at have mistet en kær, kun glæde over vores nye kongepar, og hele Danmark festede med. For vi har et meget populært kongehus. Det kan der overhovedet ikke være nogen tvivl om, og jeg vil også gerne sige: Det er fuldt fortjent. Vores kongepar og deres familie nyder stor opbakning blandt danskerne, og de har også vist, at de er en moderne familie, der følger med tiden. De følger med samfundets udvikling.

Siden 1972, da hendes majestæt dronning Margrethe blev kronet, har vores samfund gennemgået betydelige forandringer, ikke mindst når det kommer til kommunikation, digitalisering og sikkerhed, men kongehusets økonomiske rammer er ikke fulgt med.

Det er afgørende, at kongehusets økonomiske rammer afspejler disse samfundsendringer og sikrer, at vores kongefamilie har de nødvendige ressourcer til at udføre deres pligter i en stadig mere omskiftelig verden. Det er også vigtigt, at kongehuset har rammer, der gør, at de kan fortsætte med at udvikle sig og være et aktiv for hele Danmark. Derfor behandler vi i dag disse tre lovforslag i én behandling, der samlet set skal understøtte et moderne monarki og fremtidssikre vores kongehus.

Med disse lovforslag lægger regeringen op til, at den samlede ydelse til kongehuset stiger mærkbart. Der lægges op til, at den årlige statsydelse til kong Frederik X's civilliste bliver justeret til knap 123 mio. kr. Det er en stigning fra de tidligere 94 mio. kr., som regenten havde før. Dette medfører også, at de nuværende årpenge til det tidligere kronprinsepar på 23 mio. kr. bortfalder.

Når kronprins Christian etablerer sin egen husholdning engang i fremtiden, lægges der op til, at han skal modtage 7 mio. kr. i egne årpenge. Samtidig medfører det en reduktion på 4 mio. kr. i den samlede statsydelse til kong Frederik. Der lægges desuden også op til, at dronning Margrethe fremover skal modtage 12 mio. kr. årligt i årpenge. Dette sikrer, at dronning Margrethe kan opretholde et passende hof, der bl.a. skal støtte hende i de officielle pligter, som hun fortsat kommer til at udføre.

Det er i det hele taget svært at gøre et kongehus op i kroner og øre: Hvad er det værd, og hvad må det koste? Det er der mange meninger om. I Moderaterne er vi af den klare overbevisning, at pengene er givet godt ud, og at beløbene skal være af en størrelse,

der sikrer, at vi til enhver tid kan have et velfungerende kongehus, som vi alle kan være stolte af.

Vores kongehus repræsenterer vores land og vores interesser på allerfineste vis, og det synes vi at vi bør understøtte og honorere. Så Moderaterne kan i den grad støtte de tre lovforslag.

Kl. 13:43

Tredje næstformand (Karsten Hønge):

Der er ikke ønske om korte bemærkninger. Tak til hr. Henrik Frandsen, Moderaterne. Den næste ordfører er fru Tina Cartey Hansen, Det Konservative Folkeparti. Velkommen.

Kl. 13:43

(Ordfører)

Tina Cartey Hansen (KF):

Det her er nogle lovforslag om kongehuset, og meget større bliver det jo ikke, når man er Konservativ. Det er jo en stor dag, og jeg vil da også benytte lejligheden til at rose vores kongehus for den fantastiske repræsentation, de er for danskerne og for vores land. Vi hørte lidt historier fra ordføreren fra Danmarksdemokraterne, og jeg tror, vi alle sammen har de her små minder. Personligt deler jeg fødselsdag med en af kongehusets medlemmer, så det er jo selvfølgelig en særlig glæde, når der bliver fejret på min fødselsdag.

I dag behandler vi, som vi har hørt, tre lovforslag, som alle vedrører tronskiftet, efter at Hendes Majestæt Dronning Margrethe abdicerede og Hans Majestæt Kong Frederik X efterfølgende er blevet konge.

Det første lovforslag har til formål at fastsætte en statsydelse for kongen samt sikre, at de palæer og slotte, der har været til rådighed for dronning Margrethe, fremover stilles til rådighed for kong Frederik X. Det samme gælder jagtretten, hvor det foreslås, at også kogen får jagtret i samme omfang som efter de gældende regler. I lovforslaget er Sorgenfri Slot også omtalt, og det har ikke været nævnt endnu, men jeg vil da godt lige sige, at min kollega, den sædvanlige ordfører på området, har oversendt nogle skriftlige spørgsmål vedrørende Sorgenfri Slot, der nu skal overgå til statens råderet, og det handler jo om, at vi er nysgerrige efter at høre, hvad der er planerne for anvendelsen, og om det i givet fald vil være muligt at give råderetten tilbage til kongehuset på et senere tidspunkt. Så de spørgsmål har vi fremsendt skriftligt.

Det andet lovforslag vedrører årpengene for kronprins Christian, som fastsættes til 7 mio. kr. årligt, og samtidig vil statsydelsen for kongen blive nedsat med 4 mio. kr. årligt.

Det sidste lovforslag vedrører årpengene til dronning Margrethe, som er på 12 mio. kr. årligt.

I Det Konservative Folkeparti er vi jo tilhængere af både kongehuset og monarkiet. Monarkiet har en lang og stærk tradition i Danmark, og i en verden, der er under hastig forandring, er det vigtigt at kende sine rødder. Vores kultur, vores traditioner, vores kristne værdier og vores monarki er selve fundamentet for det Danmark, vi kender. Vores kongehus har rødder, som går langt tilbage, og det skal vi værne om. Derfor er det med stor opbakning, at vi stemmer for alle de tre lovforslag, vi behandler her i dag. Tak.

Kl. 13:46

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Tina Cartey Hansen fra Det Konservative Folkeparti, og jeg byder nu velkommen til fru Trine Pertou Mach fra Enhedslisten.

Kl. 13:46

(Ordfører)

Trine Pertou Mach (EL):

Tak for det. Det er altid rart med lovforslag, som først fremsættes, en uge før de skal førstebehandles, særlig når det næppe kan siges

at have hastende karakter – i hvert fald ikke hastende karakter på samme måde som sultkatastrofen i Gaza, som vi forsøgte at få en hasteforespørgsel omkring. Den blev desværre afvist.

Det kan heller ikke være kommet som en superstor overraskelse for regeringen, at der skulle tages stilling til de her elementer, men sådan er det nu engang. Man venter med at fremsætte lovforslaget her i salen til det sekund, man har en pressemeddelelse færdig, og så kan man gå ud at fremstå som kongehusets beskytter i samme sekund, som fremsættelsen af lovforslagene sker. Vi er ikke helt tilfredse med, at man går på kompromis med grundig lovbehandling, bare fordi regeringen måske har brug for lidt positiv opmærksomhed. Det virker heller ikke, som om der er foretaget en høring af lovforslaget. Det forstår vi heller ikke. Det gør vi vanligvis, når der bliver fremsat lovforslag, der skal behandles her i Folketinget.

Men nok om det. For én ting er, at vi i Enhedslisten er utilfredse med processen. Vi er endnu mindre begejstrede for indholdet af de tre lovforslag, som bliver behandlet her i dag. Det er næppe en overraskelse for nogen, at vi som sådan slet ikke mener, vi bør have et kongehus i Danmark. Vi mener faktisk, at Danmark burde være en republik. Og derfor synes vi heller ikke, at der skal bruges så mange penge på en familie, som bruger de midler, vi giver dem, som investeringer i kæmpeskihytter, der kan lejes ud på internetudlejningssider. Det er ganske enkelt ikke nogen offentlig opgave at forsørge en familie, som har en meget stor formue, som stammer tilbage fra før den tid, hvor vi havde et demokrati. Kongehuset *kan* finansiere sig selv, og de kan også finansiere deres egen private ejendom. Og ellers må der jo være nogle rige venner i samfundseliten, som står klar til at betale. Det har de i hvert fald vist sig villige til før.

Så længe vi, samfundsfællesskabet, er med til at finansiere gildet, er det helt utroligt – som flere andre ordførere også har været inde på – at der ikke er større offentlighed omkring, hvordan pengene bliver brugt. Når vi bruger offentlige midler, bruger vi jo skatteborgeres hårdt tjente penge, og så skal vi også kunne forklare som folkevalgte, hvad de penge bliver brugt til. Og det er der faktisk ikke nogen af os – i hvert fald ikke os, som skal stemme her – som rent faktisk ved. Derfor er den her diskussion omkring offentlighed i regnskaberne ganske essentiel, også rent demokratisk.

Så er der det omkring vedligehold af ejendomme. Det er jo helt åbenlyst, at vi som samfund har en fælles interesse i, at ejendomme, som vi ejer, og som har en historisk, arkitektonisk eller kulturel betydning, bliver vedligeholdt, så de også står flot til fremtidige generationer. På samme måde som det er et meget stort tab for vores kultur, at Børsen her netop har stået i brand og har lidt stor, stor skade, så ville det være et stort tab, hvis vi blot lod de øvrige slotte og fine ejendomme stå og forfalde, og de ikke kunne blive set på af eftertiden.

Men den her manøvre, hvor man som stat overtager en kæmpe stor vedligeholdelsesforpligtelse for kongehuset og altså ikke bare nøjes med at give en klækkelig lønforhøjelse, men også sparer kongehuset for millioner på vedligeholdelseskontoen, er altså helt gal. Det er fint og klogt, måske, at vi overtager den indvendige vedligeholdelse som stat, eller at staten gør det, også selv om det kan virke en lille smule mærkeligt, at man så som befolkning ikke har adgang til de steder, som vi vedligeholder, og som er en del af den fælles kulturarv.

Men det skøre er jo, at dengang tilbage i 1972, da man aftalte, at kongehuset skulle stå for vedligeholdelsen, var det jo også fælles kulturarv. Og dengang fik de netop penge til at vedligeholde, sådan som det har været hidtil. Det, der sker nu, er så, at man ikke modregner det, der spares på vedligehold, fremadrettet i årpengene, og det betyder jo effektivt, at når den her dag er omme, har man fordoblet kongehusets budget. Det er jo ikke særlig hensigtsmæssigt i en tid, hvor vi i øvrigt diskuterer, hvordan vi leverer overførselsindkomster til borgere i det her samfund.

Endelig vil jeg kommentere på, at vi kunne forstå, at der er et kongehus, der nu har prioriteret at holde mere fri og holde mere ferie, end dronning Margrethe gjorde i sin tid som regent. Det er helt fint. Det er utrolig vigtigt med god balance imellem familie- og arbejdsliv. Det er ikke sådan, at man behøver at være på arbejde 24 timer i døgnet for at udføre sit arbejde ordentligt. Men at det skulle koste dobbelt så meget for kong Frederik at køre den kongelige butik, uden at vi samtidig må forvente lidt mere ydelse for pengene, giver ikke rigtig mening. Og derfor kommer vi fra Enhedslistens side til at stille nogle spørgsmål til de her lovforslag, bl.a. hvad grunden egentlig er til, at kongefamilien skal have så mange flere penge årligt, specielt det her med, at de ikke kommer til at løfte flere opgaver som før. Hvorfor skal det så være dyrere?

Så vil jeg slutte af med at sige, at selv om både statsministeren og befolkningsflertallet mener noget andet, er vi i Enhedslisten af den overbevisning, at vi ikke har et rigtigt demokrati, før vi har afskaffet alle privilegier og de privilegier, som kongehuset har i dag. Derfor kan vi fra Enhedslistens side ikke støtte de tre lovforslag. Tak.

Kl. 13:51

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er foreløbig en kort bemærkning. Fru Susie Jessen fra Danmarksdemokraterne. Værsgo.

Kl. 13:51

Susie Jessen (DD):

Tak. Det er i hvert fald tydeligt, at Enhedslisten er imod monarkiet. Det har vi så fået understreget igen i dag. Jeg har lige et spørgsmål til fru Trine Pertou Mach, for der er jo nogle undersøgelser, der viser, at de mest ustabile lande i Europa, altså dem, hvor der er korruption og ustabilitet, er republikkerne, hvorimod de lande, der er mest stabile, og hvor det går rigtig godt – i Danmark, Norge og Sverige, med lav korruption, økonomisk lighed, gensidig tillid – alle sammen er konstitutionelle monarkier. Kan der ikke være en sammenhæng? Er det egentlig ikke meget godt, vi har det her monarki, når det viser, at de lande, hvor det kører rigtig, rigtig godt, er lande, hvor de har et dejligt kongehus ligesom det danske?

Kl. 13:52

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 13:52

Trine Pertou Mach (EL):

Jeg er ikke sikker på, at der er en årsagssammenhæng, eller om det er det, som min statistiklærer på statskundskab, da jeg i sin tid læste, kaldte for en spuriøs relation.

Kl. 13:52

Formanden (Søren Gade):

Værsgo til fru Susie Jessen.

Kl. 13:52

Susie Jessen (DD):

Det lyder ikke, som om ordføreren synes, der er nogen sammenhæng mellem, at det kører rigtig, rigtig godt i de stærke demokratier som det danske, det norske og det svenske, og at vi har de her konstitutionelle monarkier. Der er altså slet ikke nogen sammenhæng. Giver det ikke mening? Jeg spørger bare igen, for jeg synes ikke, jeg fik et svar.

Kl. 13:52

Formanden (Søren Gade):

Ordføreren.

Kl. 13:52

Kl. 13:56

Trine Pertou Mach (EL):

Jeg tror ikke, der er nogen sammenhæng mellem det, at vi er monarkier, og det, at vores demokratier er velfungerende og stabile. Det tror jeg har noget at gøre med den måde, vi har organiseret os på med en høj grad af offentlighed omkring lovgivningen, en relativt kort vej mellem borgerne og dem, der bestemmer, at vi har et stærkt foreningsliv og vi har stærke civilsamfund, som kan holde magten under kontrol og under opsyn, og vi har stærke samspil mellem de forskellige faktorer i vores samfund og en relativt høj grad af lighed, om end den også er en lille smule vigende.

Kl. 13:53

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ikke flere korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Trine Pertou Mach fra Enhedslisten. Jeg byder nu velkommen til fru Samira Nawa fra Radikale Venstre.

Kl. 13:53

(Ordfører)

Samira Nawa (RV):

Danmark har fået et nyt kongepar, og for os her i Folketinget betyder det, at der skal laves en ny civillistelov. Det vil sige, at kongehusets økonomi skal sikres. Så er der jo flere måder at gå til sådan et lovforslag på. Man kan bruge det som en krog til at præsentere argumenter for og imod kongehuset med og løfte debatten til det principielle niveau – det vil jeg afholde mig fra, idet jeg repræsenterer et parti, der rummer både republikanere og realister – men en anden måde at gå til det her lovforslag på er jo ved at se på økonomien, og det passer mig som finansordfører meget bedre. Bliver der afsat penge nok til kongehuset, eller for mange penge? Og hvad er baggrunden for de beløb, der afsættes. Her er nøgleordet for mig som radikal »ansvarlighed«. Derfor har jeg nogle spørgsmål, som stadig står uafklarede, selv om jeg her i løbet af debatten har prøvet at stille dem til et par af ordførerne.

F.eks. synes jeg, det er ganske naturligt, at når Folketinget påtager sig opgaven med indvendig vedligeholdelse af en række slotte, ved vi også cirka, hvad omkostningen beløber sig til. Det er ikke, fordi jeg står her og udtrykker en kritik af, at staten afholder den udgift, for helt i overensstemmelse med lovforslag nr. L 154 anser vi i Radikale Venstre også slottene som vores fælles kulturarv, men den logiske slutning ved at påtage sig en udgift, som ellers tidligere har været afholdt andetsteds, er jo, at pengene følger ansvaret. Det er ikke tilfældet her.

Det andet væsentlige spørgsmål for Radikale Venstre er, hvorfor det præcis er et ekstraordinært tilskud på lige knap 29 mio. kr. i 2024, der ydes til civillisten. Jeg må ærligt talt sige, at det undrer mig, at vi ikke alle sammen her i salen kan blive enige om, at det er godt og sundt princip, at vi kender størrelsen på de udgifter, vi afholder på skatteborgernes regning, og også at vi kender baggrunden for beløbenes størrelse.

Så er der blevet sagt ord fra mine ordførerkolleger om, at kongehuset er et samlingspunkt for borgerne i Danmark og generelt møder stor opbakning. Det kan der ikke være tvivl om. Der er heller ikke tvivl om for mig, at kongehuset repræsenterer Danmark udadtil og rundtom i verden på en måde, som bl.a. er til stor gavn for dansk erhvervsliv. Så det er jo ikke de ting, som jeg i hvert fald som radikal her rejser i Folketingssalen; det er nogle af de helt grundlæggende sunde og gode principper om, at vi også ved, hvor mange penge det drejer sig om, når vi stemmer om et lovforslag, og også baggrunden for beløbene. Tak for ordet.

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Samira Nawa fra Radikale Venstre. Jeg byder nu velkommen til hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti.

Kl. 13:56

(Ordfører)

Alex Ahrendtsen (DF):

Tak for det, formand. Danmark har et af verdens ældste ubrudte kongedømmer. Kongehuset er en del af Danmarks historie og kultur. Kongehusets medlemmer indkapsler og tager del i vore traditioner, og kongehuset udgør selvsagt også en del af Danmarks fremtid. Vi skal påskønne det arbejde, kongehuset udfører for Danmark. Med tronskiftet i januar tilsiger grundloven, at statens ydelser til kongen skal fastlægges ved lov, ligesom hvilke slotte og statsejendele, der overlades kongen til brug, fastsættes. Dansk Folkeparti anerkender de overvejelser, der er fremsat i lovforslaget, i forhold til efterslæbet vedrørende kommunikation, formidling, digitalisering, sikkerhed m.v., der har udviklet sig betydeligt siden 1972, og som der naturligvis også skal tages hensyn til i forhold til udarbejdelsen af en ny civilliste for Hans Majestæt Kong Frederik X. Vi finder det også helt på sin plads, at staten overtager ansvaret for den indvendige vedligeholdelse og drift af de slotte og palæer, der overlades til kongens brug. Det har været uhensigtsmæssigt at have denne opdeling af udvendig og indvendig vedligeholdelse. Dansk Folkeparti noterer sig også, at Sorgenfri Slot går tilbage til statens rådighed. Der skal så findes en ny anvendelse til ejendommen, og vi går ud fra, at tilbageleveringen er sket i overensstemmelse med kongehusets ønsker. Så vidt civillisten. Nu til årpengene til kronprins Christian.

Årpengene vil, som det fremgår af lovforslaget, først blev tildelt, i det øjeblik kronprins Christian stifter sin egen husholdning. Dansk Folkeparti glæder sig også over, at vi har et kongehus, der formår at vise nogenlunde mådehold, og dronning Margrethes tidligere meddelelse om, at alene kronprins Christian, daværende prins Christian, skulle tildeles årpenge af hendes børnebørn, er også et udtryk for, at vi har et kongehus, der er bevidst om de økonomiske realiteter. Kronprins Christian har allerede gjort et stort og godt indtryk på befolkningen, bl.a. med sin tale ved fejringen af den daværende prins' 18-årsfødselsdag, og jeg må også på den baggrund sige, at det forekommer mig og Dansk Folkeparti, at vores kongehus, også for så vidt angår næste led i arvefølgen, er i gode hænder.

Sluttelig skal det handle om årpenge for dronning Margrethe II. Det er jo svært at beskrive, hvor stor en betydning Hendes Majestæt Dronning Margrethe II har haft for Danmark og danskerne. Da hendes majestæt offentliggjorde beslutningen om at overlade tronen til sin søn nytårsaften sidste år, viste det igen, hvor stor veneration dronning Margrethe er omgivet af. Regeringen har fremsat forslag om, at hendes majestæt skal tildeles 12 mio. kr. i årpenge, svarende nogenlunde til rammebeløbet fra hendes majestæts civilliste. Det er et forslag, vi kun kan bakke op om i Dansk Folkeparti. Det er umuligt at gøre op i kroner og øre, hvor meget hendes majestæt har betydet for danskerne, så det er kun rimeligt, at vi tildeler hende et passende beløb.

Dansk Folkeparti støtter alle tre lovforslag.

Kl. 13:59

Formanden (Søren Gade):

Tak for det. Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til hr. Alex Ahrendtsen fra Dansk Folkeparti. Jeg byder nu velkommen til fru Christina Olumeko fra Alternativet.

Kl. 14:00

Kl. 14:03

(Ordfører)

Christina Olumeko (ALT):

Tak for ordet. Jeg vil starte min tale med primært at forholde mig til L 154 om kongehusets samlede økonomi, og så vil jeg komme ind på de to andre til sidst.

Kongehuset er noget, der står mange mennesker i Danmark nært, og det er tydeligt at høre på debatten her i dag, ligesom det var tydeligt den 14. januar, hvor flere tusind mennesker var samlet lige herude på Slotspladsen for at hylde det nye regentpar på baggrund af dronning Margrethes abdikation.

I sin nytårstale sprang statsministeren ud som royalist, og ordene lød: »Jeg selv blev ikke født som royalist. Jeg blev royalist takket være dronningen.« Jeg vil ikke gå så langt personligt som at kalde mig royalist, men jeg vil gerne give statsministeren ret i, at vores kongehus gør det rigtig godt. Kongehuset gør det godt med Royal Run, hvor de formår at motivere danskerne fra hele landet til at mødes og være fysisk aktive. Kongehuset gør det godt, når de tager kampen op mod mobning, eller når de inviterer unge fra hele landet til bal på slottet. Det viser, at kongehuset som institution er i stand til at involvere og inddrage befolkningen, og det er enormt vigtigt for Alternativet.

Så når det er sagt, kommer vi alligevel ikke til at stemme for L 154, som vi debatterer i dag. I Alternativet mener vi nemlig ikke, at regeringen har redegjort for, hvorfor kongehusets økonomi skal være endnu større, og baggrunden for de beløb, de fremlægger. Vi mener samtidig, at det er ulogisk, når regeringen beder danskerne om at arbejde mere og længere og kernevelfærden beskæres i kommuner og regioner.

Samtidig finder vi det problematisk, at kongehusets økonomi er så uigennemsigtig, som den er. Det er ikke muligt i dag at få et detaljeret indblik i, hvordan pengene bruges, og hvilke udgifter der åbenbart tynger kongehuset så meget, at regeringen mener, at der skal tilføres flere penge end i dag. Samtidig mener vi det, at det er dybt problematisk, at vi grundlæggende ikke ved, hvad de samlede økonomiske konsekvenser af lovforslaget bliver, fordi vi jo ikke ved, hvad det indvendige vedligehold står til at blive i fremtiden. Vi hører fra den socialdemokratiske ordfører, at der muligvis er et efterslæb, men det er altså ikke noget, regeringen har estimeret.

Så vi har behov for større klarhed om kongehusets økonomi, så vi reelt både i Folketinget, men jo også i befolkningen kan tage stilling til, om der skal prioriteres flere penge til institutionen. Reelt er det i dag umuligt at få et overblik over, hvor mange skattekrone der bruges på kongehuset, og det gør det svært for Alternativet at stemme for L 154.

Når det kommer til L 156 om apanagen for dronning Margrethe og L 155, som omhandler årpengene for kronprins Christian, vil jeg bare kort sige, at vi i Alternativet, som det ser ud lige nu, formentlig kommer til at stemme imod L 156, fordi vi ikke mener, at regeringen har gjort det tydeligt, hvorfor der er brug for et hof i den økonomiske størrelsesorden til dronning Margrethes færre opgaver. Når det kommer til L 155, forventer vi derimod at stemme for, fordi vi mener, at de nye opgaver, som kronprinsen skal overtage, er tydeligere redegjort for af regeringen.

Dermed kommer vi til at stemme imod L 154, formentlig imod L 156 og formentlig for L 155. Tak for ordet.

Kl. 14:03

Formanden (Søren Gade):

Der er ingen korte bemærkninger, så vi siger tak til fru Christina Olumeko fra Alternativet. Det sluttede ordførerrækken, og derfor byder jeg nu velkommen til statsministeren.

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Det er jo meget få lovforslag, man fremsætter som statsminister, men med den brede opbakning, der har været til det her, tror jeg da, jeg vil til at fremsætte nogle flere.

Tak for en god debat, og selvfølgelig især tak for de mange positive tilkendegivelser, der har været i forhold til de tre lovforslag. Jeg kan ikke lade være med at sidde og tænke, når jeg lytter til debatten her og sidder i den her smukke sal, at lige herude på Slotspladsen bag os har der, selv om vi kun er i april måned, været to meget, meget voldsomme begivenheder. For få dage siden stod rigtig mange af os og så Børsen brænde. Det gjorde ondt sådan helt ind i vores danske sjæl, fordi det er vores historie og vores kulturarv, og det var det spir, som mange mennesker har set på igennem vores historie, og det var et billede på og af København og dermed af os som befolkning.

Og få måneder forinden stod vi som sild i tønne, tusindvis af danskere fra hele landet, unge og gamle, i alle de afskygninger, vi nu måtte have som danskere, og vi var ikke alene et folk fyldt med stor taknemlighed over vores dronnings mange års virke og et ønske om at give det nye kongepar en fantastisk varm velkomst og et held og lykke på deres rejse, men jo også et folk, der stod lige der med vores dannebrog og med vores nye kongepar midt i Kongens København og glædede os over at høre sammen som et folk. Mange af os ved godt, at det kan vi kun gøre, hvis vi hænger sammen på grund af noget og nogen, og det har jo alt sammen sit afsæt i en fantastisk lang dansk historie med ubrudte kæder, og her er kongehuset noget særligt, og kongehuset spiller en meget, meget særlig rolle.

Det er på baggrund af det, man skal se de tre lovforslag her. Vi har fået et nyt kongepar i Danmark, og vi ønsker som regering at give gode betingelser for kongeparrets virke og for kongehusets samlede drift og rolle i vores samfund. Det følger af grundloven, at statens ydelse til kongen skal fastsættes ved lov, og at der for medlemmer af det kongelige hus kan bestemmes årlige ved lov. Så med lovforslagene her ønsker vi jo også at fremtidssikre kongehusets økonomi, så kongehuset kan udvikle sig, men også fortsat være et aktiv for Danmark.

Jeg vil komme med nogle få hovedpointer. Mange af jer har ridset dem op på forskellig vis allerede. For det første foreslår vi i regeringen, at statsydelsen til Hans Majestæt Kong Frederik fastsættes til ca. 123 mio. kr. Det er en forøgelse i forhold til den statsydelse, som Hendes Majestæt Dronning Margrethe har modtaget. Det skal bl.a. – og det er også for at svare på nogle af spørgsmålene – ses i lyset af, at kongehusets økonomiske ramme over tid ikke i tilstrækkelig grad har afspejlet den samfundsudvikling, som har pågået siden 1972. Det gælder, som flere af jer også har været inde på, f.eks. kommunikation og formidling, men jo altså også digitalisering og sikkerhed generelt og it-sikkerhed specifikt.

For det andet foreslår regeringen en årpengelov for Hans Kongelige Højhed Kronprins Christian. Kronprinsens far, Hans Majestæt Kong Frederik, og Hendes Majestæt Dronning Margrethe modtog allerede årlige, da de blev myndige tronfølgere. Som flere af jer har været inde på, er der med det her lovforslag lagt op til, at kronprins Christian først begynder at modtage egne årlige, når kronprinsen etablerer egen husholdning. Årpengene skal til den tid sikre etablering af en hofstab, som skal understøtte kronprinsens varetægelse af officielle opgaver. Det lyder til, at der er bred opbakning til det. Kronprinsen er dog allerede indtrådt i en række opgaver af det, vi kalder statsretlig karakter, og derfor afsættes der i mellemtiden et skønnet beløb af statsydelsen, der bl.a. skal dække hoffets understøttelse af kronprinsens varetægelse af netop de opgaver.

For det tredje foreslår regeringen en årpengelov for Hendes Majestæt Dronning Margrethe. Ifølge forslaget fastsættes der et årligt gebeløb til dronning Margrethe svarende til 12 mio. kr. årligt. Det

handler om at sikre, at dronning Margrethe skal kunne opretholde et passende hof, som skal understøtte dronningen i de officielle opgaver, der er. Og det her er fremsat med stor glæde, fordi vi derved jo også understreger, at dronningen fortsat kommer til at yde et værdifuldt arbejde for Danmark.

Kl. 14:08

For det fjerde, og det har også været diskuteret i dag, foreslår vi fra regeringens side, at staten overtager den indvendige vedligeholdelse af de slotte og palæer, der stilles til rådighed for kongehuset. Og her kan jeg så igen referere til, hvad der sker uden for vores vinduer. Slottene og palæerne er en del af vores kulturarv, og derfor finder vi det helt rigtigt, at det er os som samfund, der påtager os opgaven, hvad angår vedligehold.

Når man lægger det hele sammen, vil det her give bedre rammer for den kongelige familie og dermed det danske kongehus. Og vi ønsker selvfølgelig også med det her, at vi nu får en fremtidssikring af vores monarki.

Endnu en gang vil jeg sige tak for den brede opbakning, og så ser jeg frem til at besvare spørgsmål, hvis der måtte være nogle.

Kl. 14:09

Formanden (Søren Gade):

Tak for det, og der er foreløbig to med korte bemærkninger, først fru Lisbeth Bech-Nielsen, Socialistisk Folkeparti. Værsgo.

Kl. 14:09

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

Tak for det. Statsministeren har jo talt meget om en modernisering af kongehuset. Ville statsministeren støtte et forslag om, at der skal være en åbenhed om kongehusets modtagelse af gaver såsom ure, smykker, biler, både, dyre rejser osv., som vi også kender det fra nogle af vores nabolande?

Kl. 14:10

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 14:10

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg har jo grundlæggende tillid til, at kongehuset tilrettelægger processerne omkring deres økonomi på den måde, de finder er rigtigst. Så er der jo både en mulighed for en gang om året at kigge ind i økonomien, ligesom der er dele af økonomien, der vedrører kongehuset, som fremgår af finansloven.

Kl. 14:10

Formanden (Søren Gade):

Fru Lisbeth Bech-Nielsen.

Kl. 14:10

Lisbeth Bech-Nielsen (SF):

Der er ingen mulighed for at kigge ind i, hvad kongehuset modtager af gaver, så vidt jeg er bekendt. Og ville det ikke netop være et mere moderne, fremtidssikret kongehus, hvor man var åben omkring, hvad man modtager af meget, meget dyre gaver fra virksomheder og nogle af landets rigeste familier? Det er jo netop med den begrundelse, altså at man vil fremtidssikre monarkiet, at man har gjort det i nogle af de andre lande.

Kl. 14:10

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Men det er jo to meget forskellige diskussioner. Jeg har tillid til, at kongehuset opstiller de rammer, de ønsker, og som de mener er de rigtige, hvad angår gaver, og jeg mener ikke, at vi har behov for regler for at fremtidssikre det danske monarki og det danske kongehus. Det er allerede fremtidssikret, og det er det simpelt hen i danskernes hjerter. Så nej, jeg tror ikke, at regler og lovgivningen er det, der fremtidssikrer et kongehus, men det er kongehusets dygtighed og deres betydning for en meget, meget stor del af os danskere.

Kl. 14:11

Formanden (Søren Gade):

Fru Samira Nawa, Radikale Venstre.

Kl. 14:11

Samira Nawa (RV):

Mange tak. Jeg stillede for ikke så længe siden et skriftligt spørgsmål til landets finansminister for at høre, om Folketingets partier ikke kunne blive inddraget i den drøftelse, som regeringen har haft med kongehuset omkring økonomien, og svaret fra finansministeren var, at det måtte vi tage i forbindelse med lovbehandlingen. Og det er derfor, jeg nu spørger statsministeren ind til noget, som jeg også spurgte hr. Benny Engelbrecht om, nemlig beløbet i forhold til det indvendige vedligehold, og jeg sætter altså ikke spørgsmålstejn ved, at staten skal påtage sig den opgave. For jeg er helt enig med statsministeren i, at der er tale om fælles kulturarv, men har beløbets størrelse været på tale i drøftelserne mellem regeringen og kongehuset? Hr. Ole Birk Olesen nævnte jo i sit svar til mig, at han regnede med, at det havde været på bordet i dialogen mellem regeringen og kongehuset.

Kl. 14:12

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 14:12

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg forstår det således, at der endnu ikke er et fuldstændigt overblik over opgaven. Derfor betragter jeg det også selv mere som en politisk beslutning, altså at vi her i Folketinget træffer beslutningen – og jeg hører her også, at vi er enige om, at kulturarven er et fælles ansvar – og at vi derfor så at sige netop overtager det indre vedligehold. Men jeg har i hvert fald ikke et fuldstændigt overblik, og det vil selvfølgelig blive tilvejebragt.

Kl. 14:12

Formanden (Søren Gade):

Fru Samira Nawa.

Kl. 14:13

Samira Nawa (RV):

Et andet spørgsmål, som jeg også har, er, om det i dialogen mellem regeringen og kongehuset har været på tale at stille nogle grønne modkrav til de penge, der bliver givet til kongehuset, f.eks. i forhold til kongehusets klimaafttryk. Og jeg spørger jo, fordi det nye kongepar selv har givet udtryk, at de anser klimakrisen og klimakampen som væsentlige, og at det jo kunne være, at det havde været en del af drøftelserne mellem regeringen og kongehuset.

Kl. 14:13

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 14:13

Kl. 14:15

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg har også lyttet mig til, at Danmarks kongepar går op i den klimakrise, vi står over for. Jeg må jo være ærlig og indrømme, at jeg ikke selv tror på, at vi løser klimakrisen ved at stille konkrete krav til det danske kongehus. Det tror jeg til gengæld vi kan gøre politisk i fællesskab, og tak for samarbejdet på det område. Så det er ikke det, der har fyldt i drøftelserne.

Kl. 14:14

Formanden (Søren Gade):

Fru Trine Pertou Mach, Enhedslisten. Værsgo.

Kl. 14:14

Trine Pertou Mach (EL):

Tak for det. Det var jo faktisk det sidste svar, statsministeren gav, der fik mig til at trykke på knappen. Altså, vi er herinde vel alle sammen enige om, at det er naturligt, at klimakrisen ikke løses, alene ved at kongefamilien gør nogle ting på en grønere måde. Men plejer det ikke at være sådan her i landet, at alle skal bidrage, og at det, som man også fra kongehusets side ville kunne gøre for at virke grønere og mere bæredygtig og forbruge mere grønt og mere bæredygtigt, også ville betyde noget i det samlede regnskab?

Kl. 14:14

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 14:14

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Man kan givet have mange forskellige tilgange til, hvilken økonomi man ønsker skal gøre sig gældende for et kongehus. Jeg og regeringen har været mest optagede af, at kongehuset har den økonomiske ramme, der skal til, for at de kan udfylde den meget vigtige funktion, som kongehuset har. Jeg mener, det er et meget, meget stort aktivt for Danmark og for vores samfund. Så er der mange andre diskussioner, som også er interessante. Men her har vi altså haft et andet fokus.

Kl. 14:15

Formanden (Søren Gade):

Fru Trine Pertou Mach.

Kl. 14:15

Trine Pertou Mach (EL):

Skal det så forstås sådan, at kongehuset, fordi de anses for at være et aktiv for vores samfund – hvilket jeg ikke vil bestride; der har sikkert været god brug af kongefamilien i forbindelse med eksportfremstød osv. – skal fritages fra de krav, vi almindeligvis ville lægge ned over det, f.eks. i forhold til det grønne eller transparensen i gavepolitikken? Er det sådan, det skal forstås, altså at man så også har et særligt privilegie på den front?

Kl. 14:15

Formanden (Søren Gade):

Statsministeren.

Kl. 14:15

Statsministeren (Mette Frederiksen):

Jeg forestiller mig ikke andet, end at kongefamilien vil være optaget af – i lighed med mange andre danskere – hvad man selv kan gøre på klimaområdet. Det, der er spørgsmålet her, er jo, om der skal være modkrav, for at man er kongehus i Danmark, på forskellige politiske områder, og det er jeg ikke enig i.

Formanden (Søren Gade):

Der er ikke flere korte bemærkninger, og derfor siger vi tak til statsministeren.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, og derfor er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Udvalget for Forretningsordenen. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Kl. 14:16

Meddelelser fra formanden

Formanden (Søren Gade):

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 23. april 2024, kl. 13.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der vil fremgå af Folketingets hjemmeside. Jeg skal i øvrigt henvise til ugeplanen, der ligeledes vil fremgå af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 14:16).